

1988 Martxoak 27 — 1.192. zenbakia — 160 pezeta (BEZ barne) / 9 libera

ARGIA

**BANKU
ETA**

**AURREZKI KUTXAK
KREDITU**

OSO

INTERESATUAK

Pedro Ibarra:
«ETÄren ekintzak
espektakulu
bihurtu dira»

**Ertzainen hautaketa
iluntasun
kontsentsuatua**

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

1.192. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 12.— Ertzantzaren hautaketa: iluntasuna kontsentsuatu. **I. Zubiondo.**
14.— Pariseko La Santé presondegitik: Xabier Makazaga. **I.Z.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Pekin tibetarrak meneratu ezinik. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

- 20.— Aste Santuko oporrak... bertako eguzki epela bilatuko du bidaiariak. **A. Maldaburu.**
22.— Lau astez greban: eskola pribatuak maldan behera. **N. Arrastoa.**
24.— Aukera politikoen eragina unibertsitateko irabazleen kontratazioetan. **J. Sarasua eta X. Letona.**
35.— Banku eta Aurrezki Kutxek kreditu oso interesatuak. **L. Aristi.**
38.— Pedro Ibarra: «ETaren ekin-tzak espektakulu bihurtu dira». **L. Mintegi.**
42.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

- 43.— Kultur ataria.
44.— 26an euskaltzaleok zita Anaitasunan. **I. Goitioltza.**
46.— «Ttamtaka» eta «Topo» taldeek «Agur, Eire... agur» lana aurkeztu zuten Donostian. **G. Arrese.**
47.— Xalbador II Nafarroako txapelduna. **Zaldubi.**
48.— Herri-Telebistaren bidetxior bihurria. **P. Untzueta.**
50.— Literatur Lehiaketen antolatzaileri hitza. **J. Arano.**
52.— Tomas Balda lehiaketa antolatu lehenbizikoz. **M. Diez.**
53.— Kulturaren aste borroastea.
54.— Mundu zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**

BANKUEK eta Aurrezki Kutxek kredituetan kobratzen dituzten interes «gehigarri» eta ez-legaletaz asko hitz egin da azken asteotan. Urtean milaka milioiko irabazi «bereziak» lortzen dituzte horrela. **L. Aristi**k mundu ilun horretara hurbildu gaitu **35. orrialdeko** erreportaia berezian, eta horrezaz gain Ertzantzaren aukeraketa nahasiaz gogoeta batzu eskaintzen dizkigu **Iñaki Zubiondok 12. orrialdean**. Baina aste honetan aipamen berezia merezi dute **KULTUR ORRIALDEETAN** ageri diren zenbait gai: herri-telebistek Plentziak egin berri duten **I. Batzarreak** zer kontaturik eman digute esate batera (**48.o.**), eta azkenik hain aipatuak izan diren literatur lehiaketen gaiari beste muturretik heldu nahi izan diogu oraingoan, hots, antolatzaileen ikuspegiari (**50.o.**). Hurrengo asteetan literatur lehiaketen gaiak izango du jarraipenik.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermíne Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzalleak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elsegui, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Miñan-jel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastortza, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfonso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Txeroki, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarriónandia, Allande Sokarros, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgo-beaskoa.

Diselnu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Joxemi Zumalabe.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura tekniko: Simeon Barroso, J.Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak:(943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

MARTXOA 27 APIRILA 2

apirilaren 2an ilbete

eguzkia: (martxoaren 28an)
irten: 07.05
sartu: 19.35

mareak: (martxoaren 28an)
gora: 13.15
behera: 06.45 eta 19.06

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

Aldizkariaren izena: Larrun

Ezaugarriak: 6. zenb., 500 pzt. / 30 libera

Aurrera segitzen du *Larrun* aldizkariak, inguruan behar lukeen hainako arreta bereganatzen ez badu ere, kopeta gora eta helburuak argi. Ezker abertzalearen topagune izan nahi du, bere oinarri ideologikoak osatzeko, debateak pizteko eta etsaien gezur zurien erasoei geure egiaz erantzuteko. Asmo haundiak dira agian, eta

euskara hutsez gainera, baina ez da samurragoa ezker abertzalearen ataka, eta Nazio Askapen Mugimenduaren kontraesanak inoiz argituko badira bere baitan sortu beharko du argiak.

Mamitsua eta betea dator kigu 6. ale hau. Itzulpen batez hasten da, Jean Ziegler sozialista suizarrarena hain zuzen eta 3. munduko askapen mugimenduaz diharduena; gurea ez da berez —neo—kolonia bat baina badu zenbait sujerentzia jakingarri. Erreportaia ondoren Txomin Iturbe zenaren biografi baterako zenbait apunte biltzen dituen, geroan norbaitek egin beharko duen lan osoagoaren zain, pologia merkeetan aritu gabe herriarentzat horren garrantzizko izan den gizon bat eta garai bat hobeto konprenitzen lagunduz.

Atzetik dossier bat dator, 20 orritan ale honen ardatz egiten duena. Gaia, zaharra bezain berria: askapen nazionala eta soziala Euskadin. Korapilo hori askatu asmoz zenbait haritatik tiraka aritu dira Jokin Apalategi, J.M. Gogorza, «Beltza» eta «Bikila», HBri botoa ematen dioten sektore zenbaitetako ordezkari eta pentsalariak. LKIk antolatutako ihardunaldi batzuen barneko mahai inguru batetan esanak bildu dira hona, baita jendarteko galderak eta mahaikideen erantzunak ere.

Saiakera batzuk datoz atzetik: Pablo Sastrek Samir Aminen ideia eta kontzeptu bat azalduko du, dekonexioa. Hau da, sistemak pobre izatera behartutako herrialdeek sargin gupil horretatik ateratzeko zer egin dezaketen, bere bidea bilatuz. Antton Azkargorta eta Nikolas Xamardo irakasleek, «Prentsa, intelektualak, eta kaptazio prozesua» gaia daukate, sarriera prokor baten ondoren Savater eta «El País»-en kontra erasoz. Savaterren diskurso sujerikorra eta hipnotiztailea desmoxorrotzen saiatuko dira. Joseba Tobar- Arbuluk inflazio eta langabezia-

ri buruz idatzi du, zenbait neurri proposatuz. Julien Zabalok gartzela espainiar batek txit interesgarria iruditu zaigun saio bat idatzi du, egungo ekologismo motak ikuspegi ezkertiar batetik di-tuen arriskuak salatuz. Interesgarria da halaber Joseba Sarrionandiak postmodernismoaz idatzi duena, 4. «Lar-run»-en atera zirenen segida gisa bere eritziak azalduz. «Marginalia» tituluaz laister batean kaleratuko duen saio liburu batetik hartua omen da.

Azkenik liburu erreseinen saila dator, hiru iruzkinekin. P. Sastrek Jean Ziegler aipatuaren «Vive le pouvoir!» komentatu du, Anjel Rekalde presoak Alain Finkielkraut-en «La derrota del pensamiento» eta Baleren Bakai-koak Periko Ibarraren «La evolución estratégica de ETA (1963-1987).

Agian trinkoegi iruditu zai-zue. Ez larritu: kontuan izan sei hilabete pasa arte ez dela ale berririk aterako eta den-bora tarte luze hori duzuela poliki poliki hausnartzeko.

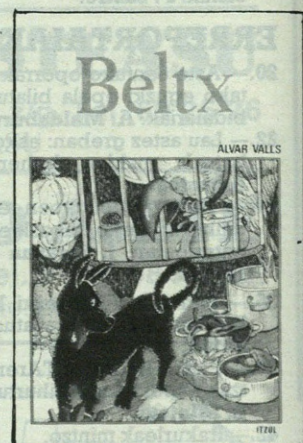
Titulua: Barrezka
Egilea: Imanol Zaldúa
Argitaletxea: Elkar
Marraskilaria: Piraton
Ezaugarriak: Sor 19, 95 orri, 425 pzt.

Imanol Zaldúa Deustuko irakasle donostiarra aurretik ere liburu mordoxkaz plaza-ratu da, poliziakoak eta, bide errazetik normalean. Orain-goan ere ez du bide bihurri-rik hartu, baina jeneroan al-

datu bai: «Barrezka» izeneko hau, tituluak adierazten duen legez, txiste liburu bat da.

Txisteak era guztietakoak dira, batzuk hobeak eta besteak kaxkarragoak, nahiz horretan irakurlearen gustoak agintzen duen batik bat. Beste esatekorik ere ez dugu. Irakurri eta on egin —edo barre egin, ito gabe—!

Titulua: Beltx
Egilea: Alvar Valls
Marraskilaria: Montserrat Brucart
Itzultzailea: Margarita Altuna

Argitaletxea: Elkar
Ezaugarriak: Itzul 61, 120 orri, 480 pzt.

Idazle katalandar baten liburu dugu hau, haurrentzat idatzia. Bertan, Beltx izeneko zakur batek bere bizitza kon-tatzen digu, hasieratik buka-rra abenturaz betea.

Itsaso aldean ibiliko zaigu txakurra, gero geltoki batean eta azkenik zirko batean. Zakur arrunt izanik hasi, eta berebiziko ospea hartuko du azkenik

Titulua: Euskal Herriko Ond-
doak I
Egilea: Luis García Bona
Itzultzailea: Mikel Lorda
García
Argitaletxea: Kriselu
Ezaugarriak: 117 orri.

Perretxikuzetasuna gora doala eta, enziklopediatxo bat atera du «Kriselu»k, hiru liburukitan banatua. Hauxe da lehena. Bertan egileak hitzaurrean besteak ez bezala liburu praktikoa egin nahi

EUSKAL HERRIKO ONDDOAK

I

izan duela esaten digu. Guk ez dakigu ezer askorik gai honetaz, baina zalantzak sortu zaizkigu eta balizko erosleari erosi aurretik begiratzeko gomendatuko genioke —beste edozein libururekin bezala, bestalde— badaezpada ere.

Onddoen espezieak ezagutu eta sailkatzeko gako edo klabe bat ere badakar liburuak, eta ondoren espezien katalogo: 35 liburu honetan, batzuk jateko modukoak, gehienak txarrak. Horietako bakoitzean, argazkiaz gainera, deskribapena dator, mikroskopioz ikusten denaren berri, ekologia —hau da, noiz, non eta zenbat dagoen—, espezie kideak eta beste ohar batzuk.

Itzulpenaz esan beharra dago ez zaigula oso egokia irudit.

Sekula egin behar ez genukeen pekatu larria burutu dugu hemen eta aitortuko: liburu irakurri gabe ari gara komentatzen. Izan ere, beldur bait ginen irakurriz gero ez zitzaigula gustatuko eta gezurretan ibili zale horietakoak ez garenez esan egin behar. Bainan, bestetik, ez genuen Xabier Gereño gehiago mindu nahi, nahikoa minbera bait dabil lehenago ere: hori erakusten dute, besteak beste, bere azken adierazpenak, eta badakigu gure aurreko hark —Xabier Mendigurenek, alegia— orriotan «*Gadafi hiltzeko agindua*» —konturatuko zineten behintzat gaien gaurkotasuna usaintzeko dohai aparta duela— nobelari astindu bat eman zionean oso mindu zela Gereño.

Guk geuretik sortu beharrean, beraz, kopia ditzagun Gereñok berak bere promozioko orrian jarritako zenbait pasarte:

«*Xabier Gereñok idatzitako nobela hau ebasiozkoa dugu, akzio eta misteriozko jeneroan, irakurlego zabal bati eskainia.*»

«*Literatur mota horrerik dagoenak, idazkera bizia eta atsegina du, helburu nagusia irakurleari denbora pasa entretenigarria eskaintzea delarik.*»

«*Liburu hau da Xabier Gereñok argitaratu duen 46. garrena, eta kontutan badugu 1987 urtean bere liburuetatik 62.000 aletik gora saldu direla, idazle hori dugu euskaraz liburu gehien idatzi duena eta gehien irakurtzen dena.*»

Guk ez diogu hortik ezer kenduko. Aitzitik, zorion berroenak eman behar. Baina nork bere buruari horrelako loreak bota beharra ere... triste samarra da gero. Gogorra ekarri digu nola «*kantao*» eta «*bailaora*» espainolak «*ni naiz onena, ni politena...*» esaka aritzen diren, eta denbora pasa ahala ximurrago egon arren segi leloa errepi-katzen.

Dena dela, gure gomendioen beharrik ez izan arren —ezin da ahaztu aspalditik ari dela euskararen alde la-

nean gizon hau—, zortetik onena opa diogu liburu honekin ere. Gaizki esanak barkatu eta besteak zakuan sartu.

Titulua: Osasunbideak. Pediatría

Egilea: Xabier Agirre

Argitaletxea: Elhuyar-Elkar

Ezaugarriak: 208 orri, 1.700 pza.

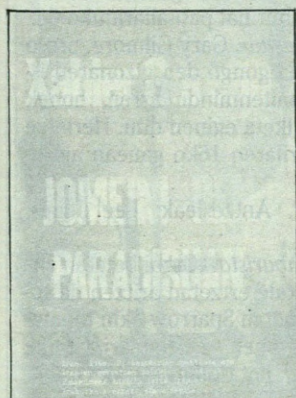
Txalogarria eta eskertze-koa benetan Xabier Agirre sendagilea osasunaren zabal-kundean burutzen ari den ahalegina, bai gure ARGIAN bai Euskadi Irratian ere. Horrez gainera bere irakaspenak liburuetan biltzeko astia ere hartu du: lehen «*Osasunbideak. Medikuari galdezka*» argitaratu zuen, eta orain berri, jarraipen gisa edo «*Osasunbideak. Pediatría*».

Zer dagoen liburu hone-tan? Ez da inondik ere medikuntzako testuliburu bat. Publi-ko zabal bati zuzendua dago, guraso eta orohar haurrekin ibili behar dutenentzat —bustirik esnatu ez daitez-en, alegia—. Azalpen luze eta aspergarriak eman gabe 130en bat kasu praktiko aztertzen, maizenik gertatzen diren gaisotasunak, nola antzeman, nola sendatu eta nola aurrea hartu kontatuz. Artikulu hauetako bakoitzak orri bat edo bi bete ohi du, grafiko eta argazkien laguntzaz beti ere, hauetako gehienak kolo-retakoak izaki.

X. Agirre hizkuntza lana erabiltzen saiatu da, euskara txukunean baina espezialista izan gabe uler daitekeena. Hala ere ezinbestekoak dira

zenbait teknizismo, eta liburuaren azken aldean glosario bat dator hitz tekniko guzti hauen berri emanaz.

Badakizue beraz, ume txikiak dituzuenok, edo izateko bidean zabiltzatenok edo haur zaintzen diharduzue-nok, hementxe duzue liburu polit eta galanta, hondatu ga-be maiz erabiltzeko azal go-gorrek dituen.

Titulua: Jomeiniren paradisu

Egilea: Xabier Gereño

Argitaratzailea: Xabier Gereño

Ezaugarriak: 136 orri, 678 pza.

ETB jaio zenetik ari da bertan lanean Koro Lasarte. Egun, haur eta gazteen programen arduradun gisa.

Koro Lasarte: «ETBn garrantzitsuena haurrak dira»

Koro Lasarte ETB jaio zen egunetik ari da bertan lanean, telebistako lanpostu gehientsuenak korritu ostean, egun, haur eta gazteen programen arduradun gisa.

Haur eta gazteen programei hain zuzen ere errepasotxo bat emateko orduan, kanpo programazio gehiegixko dagoela aitatu digu. «Gehiago egin behar da hemen. Azken finean, telebista honen gauza garrantzitsuena haurrak dira. Uste dut merzeko lukeela etxe honek egingo dituen gauza gehienak haurrentzat izan daitezela. Badago asmoa datarren urterako, ez dakit iritsiko garen, diruak emango duen...». Etxeko ekoizpenei dagokionez tajuz ari direla eta hau honela, jendeak izan dezakeen linesperien-

tzia ez dela arazo dio, «nik esango nuke jendeak dagoeneko badakiela. Bestelako gauzetan datza arazoa, ekoizpen arazoak dira bereziki, funtzionamentuzkoak».

Zehazkiago, haurren programazioaren barruan marrazki bizidunek betetzen duten lekua aipatzerakoan erantzun digunez bere zantzak ditu. «Ez dut uste desegokiak direnik, eta gainera ikusi behar da ea gus-tatzen zaien, ze gehien gus-tatzen zaizkienak hain zuzen ere marrazki bizidunak dira». Gaztetxoentzat hain erakargarriak diren paila-soak ezin ahaztu ba, «arrakastatsu ari dira oso —«Don don Kikilikon» saioaz ari da—, eta arrakasta dutenez, aurrera!».

Errealaren partidua ondoren, asteazkenean, «Borreroaren Abestia».

Azpitituluak: ETB1eko erdal gordailua

Nor ez da noizbait filme eta telesaileen azpitituluak irakurtzeko tentazioan erori? ...ni bai ordea, joan den asteartean hain zuzen ere. «Auzokoak» telesaila ikusten nengoelarik, (eta bai gustora ere!), jasan nuen azken tentaldia. Bi emakumeak berriketan zirela, gazteenak zaharrenari bere betebeharez galdetzerakoan, azken honek zera esan zion: «... gaur zortzi egin nituen». Jakinminez jota edo, telebistako behekaldera begibista zuzenduz, hauxe irakurri nuen: «...hoy he hecho ocho...». Itzela! Gertatukoa ikusi eta gero zenbait gogoeta egin daitezke. Alde batetik, azpitituluak irakurri ez banitu ez zitzaidekeen hori gertatuko eta bestaldetik, eta hauxe dugu garrantzizkoa, azpitituluen arazoarekin batera erderakadeen ugaltze baten aurrean gaudela. Badirudi horrelako astakeria ikusi arte ez garela prolemaz jabetzen. Izan ere, azpitituluekin lortzen dena ikusleko euskaldunari erderazko letrortxo horiek irakurtzen ohiatzea da eta bide batez, errezta-sun bat eskaintzen zaie erdaldunei euskarazko «burrunda horri» jaramonik ez egiteko. ETB2koekin nahikoa erdal-jarioa ez bagenitu!

Sidney Pollack-en Jeremiah Johnson

TXirindularitza proba bat dela medio, asteroko igandetako luzemetraia ez dugu ikusiko oraingoan. Ordainez txoritxoak ostiralean telefilma labur bat pantailaratuko du.

Asteazkenez «Borreroaren Abestia». Gary Gilmore, preso ohi eta beti delikuentziari lotuta egongo den gizonaren istorio erreala. Gazte batetaz maitenmindu arren, honek bertan behera utzi duelako bi hilketak egingen ditu. Heriotze zigorra ezarri eta 1977ko urtarrilaren 16ko gauean ajustiatua.

Zuzendaria: Lawrence Schiller. Antzesleak: Lee Jones, Christine Lahti eta S.Keats.

Ostiralez «Notre Dameko Malabarista». Garai batetan zirkoan aritutako Barnaby artista kale ertzetan aritzen da sosa batzu irabazi nahian. Kale hauetan Sparrow-ekin topatuko da eta lagunmin handiak egingen. Zuzendaria: Mike Rhodes. Antzesleak: Carl Carlson, Pat Collins eta M. Olsen.

Larunbatez «Jeremiah Johnson». Gizarteaz asperturik, Jeremiah Johnson-ek mendi aldera joko du, gorriak ikusi ondoren inditarren errespetua lortzera iritsiko da. Zuzendaria: Sidney Pollack. Antzesleak: Robert Redford, Will Geer eta S. Gierasch.

musika

Lakuntzako 'Ilargi' musika aretoan, martxoaren 27an, 'Decibelios' taldean kontzertuan entzungai. Nahiz eta ordua gauzatu gabe egon 11,00k aldera izatea litekeena da.

Lekuinen amaiera

martxo

27 Urte hasieratik bere azken ikuzkizuna herri herri zabaltu eta gero, dagoeneko oskorrikoak ailegatu dira musika txango honen azken atalara. Iparraldeko "Gure Irratia" dugu, burnizko gizona, Kuku-biltxokoak, Junkera trikitilaria eta Oskorri elkarrekin ikusteko azken aukera emango digunak, alegia, datorren igande honetan, Lekuineko pilotalekuan arratsaldeko 5,00etan.

Bateginik Seaskaren alde.— Lea-Artibaiko udal kultur eta euskara batzordeak 'Bateginik Seaskaren alde' izenburupean zenbait jaialdi, bertso eta ipuin saioa, antzerki emanaldi eta kirol ikuskizun antolatuko ditu martxo eta apirilaren zehar. Hau dela eta, martxoaren 31rako rock jaialdi bat eratuko da Lekeition gaueko 10,00etan "Etsaiak", "Delirium Tremens", "M-ak" eta "Jotakie" taldeek parte hartuz.

kirolak

Gibitegi 290 kiloko harriarekin

martxo

26 Iñaki Otaeki Goyazeko harrijaotzailea 290 kiloko harriak jasotzen saiatuko da Azkoitiako pilotalekuan martxoaren 26an goizko 10,30etan hasiko den jaialdian. Gibitegi 290 kiloko harria jasotzea lortuko balu, denbora guzietako bigarren marka ezarriko luke, soilik Iñaki Perurenarena gainditzea geldituko litzaiokelarik. Ez da ez bakarrik egongo Gibitegi egun honetan, aizkolariak ere hartuko dute parte jaialdi interesgarri honetan, Jose Mari Olasagasti oraindik izendatu gabe dagoen bikote baten aurka ibiliko behar da lanean. Azkenik eta jaialdi honen kirol arloa bukatzeko korrikalariak 25 lokotxa egin beharko dituzte. Jaialdi hau girotze-ko Euskadiko trikitilari txapeldunak diren Tapia eta Leturia arituko dira jo ta ke.

Idi pobrak Etxeberrian

martxo

27 Apirilean Etxeberrian idi probak izango dira. Sei egunetan zehar hilaren batean hasita. Erabiliko duten harria 1750 kilotakoa izango da. Sariari dagokionez irabazleak 115.000 pezeta jasoko ditu. Proba hauek Bizkaiko aurrezki kutxak eta Esne onak antolatzen dituzten sari nagusirako baliagarriak izango dira. Izena emateko epea datorren asteko igandean bukatuko da, udaletxeko telefono honetara deitu daitekela-rik: 6866432.

57. orrialdeko gurutzegramaren soluzioa

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	G	A	U	D	E	N	●	B	A	Z	E	N
2	A	R	R	A	N	●	P	A	R	E	T	A
3	I	D	●	N	E	G	U	R	I	●	Z	U
4	L	A	B	●	A	I	T	A	●	Z	A	K
5	U	N	E	A	●	L	A	Z	T	A	N	A
6	R	●	K	I	D	E	●	K	O	M	A	●
7	●	S	A	R	E	●	D	I	R	A	●	G
8	K	A	T	E	A	T	U	●	I	R	L	A
9	A	L	U	●	B	I	K	E	●	I	A	Z
10	R	E	●	E	R	R	E	G	E	●	K	I
11	E	R	A	T	U	A	●	U	R	T	U	A
12	L	A	B	E	A	●	E	R	A	M	A	K

zinema

Okendo zine kluba

Lasarteko Okendo zine klubak, aste honetan, bi filme eskainiko digu. Alde batetik igandean, hilak 27, Wolfgang Petersenek "La historia interminable" izenburuaz osaturiko filmea pantailaratuko da. Bestetik, hilaren 31ean Werner Herzog-en zuzendaritzapean burututako "Donde sueñan las verdes hormigas" izeneko pelikula ikusgai izango dugu. Bi pelikula hauek emanaldi bikoitzetan aurkestuko dira, alegia, arratsaldeko 7,30etan eta gaueko 10,00etan, pantailaraketa Teodoso zinemari izango delarik.

Kristalaren gibelean: Fas

martxoa

[28] Fasekoek martxoaren programaketari adio esateko astelehen honetan Agustí Villarongak 1985. urtean eginiko "Tras el cristal" 112 minututako pelikula ikusgai izango dugu San Vicente kaleko aretoan. Mamiari helduz, esan beharra dago istorio korapilatsu eta klaustrofobikoa dela, altzairuzko birrikak dituen nazi ohia eta gazte baten arteko harremanak alegia.

■ Bizkor bazabiltzate oraindik ikus ditzakezue Romoko kultur gelan hilaren 24, 25 eta 26an bistaratuko den "Sormen bideo" izeneko erakusketa.

martxoa

[28] Astelehen honetan, arratsaldeko 7,30etan, Kresala zine klubak Donostiako Arrasate kaleko aretoan, Jaime Chávarriren "Las bicicletas no son para el verano" filmea pantailaratuko du.

Donostiako kultur etxeetan

Intxaurren auzoko Larrotxene kultur etxean eta 'Haur zinea' sailean, datorren ostegunean, hilak 31 eta arratsaldeko 6,00etan, "Teresa" izeneko filmea euskarazko bertsioan pantailaratuko da. Bestalde, 'Urteko zine ziloa' sailaren esparruan bi filme aurkestuko dira: bata, hilak 29, Okendo kultur etxean Michael Cimino zuzendaritzapean egindako "La puerta

del cielo" eta bestea, hilak 30 Loiolakoan, Hitchcock maisuak osatutako "La ventana indiscreta" arratsaldeko 7,00etan.

Truffaut-en zikloa bukatzeaz

Hilabete honetan zehar, Bilboko arte ederretako museoan, Francois Truffaut zinemaegile frantziarraren filmografiari buruz eratu den zikloari amaiera emateko, hilaren 29, 30 eta 31 1980. urtean zinemaegile honek osatutako "El último metro" izeneko filmea, gaztelarazko bertsioan eta arratsaldeko 5etan, pantailaratuko da.

antzerkia

■ Donostiako Antzoki Zaharrean igande honetan, hilak 27, GAT antzerki taldeak "La balada de Calamity Jane" izeneko lana aurkeztuko du.

■ Bilboko Arriagan egun berean, Pep Cruzek "Chiquilladas" antzeslana taularatuko du arratsaldeko 8,00etan.

Antzerkia Oreretan

martxoa

[27] Oreretan eratu diren 'Gelaz kanpoko VI. antzerki ihardunaldiei' bukaera emateko igande honetan, frontoian eta gaueko 9tan, 'Geroa' antzerki taldeak "Y Antígona?" antzeslana taularatuko du.

martxoa

[29] Baionan, Euskal Herriko Kultur Etxeko urteko entzun-ikusgarrien programaketaren barne hilaren 29an txontxongilo emanaldia —ez dugu orduaren berri jasotzerik izan.

Ipuin kontaketa Urruñan

'Hazia' kultur taldearen 10. urteurrena dela eta, zenbait ekitaldi antolatzen ari dira martxoaren zehar Urruñan. Hilaren 31ean, berriz, haurrei egokituko zaie txanda, Koldo Ameztoy arratsaldeko 3,00etatik aurrera ipuinak kondatzen arituko bait da "foyer rural"ean.

bertsoak

Bertso saioa Eibarren

martxoa

[27] Bertsolari Elkarteak antolatuz eta ETBko "Ahotik aho-ra" programako kamareen begibistapean, Eibarko Unga zinemari, hilaren 27an eta eguerdian, Mari Axun Oteizak jarritako gaiei lau bertsolari hauek erantzun beharko dute: Jon Sarasua, Jokin Sorozabal, Mikel Mendizabal eta Jon Mugartegi.

■ Igande honetan, hilak 27, Oiartzungo Madalensoro pilotalekuan, Peñagarikano, Lazkao Txiki, Imanol Lazkano eta Sebastian Lizaso arituko dira arratsaldeko 5,00etan.

arte

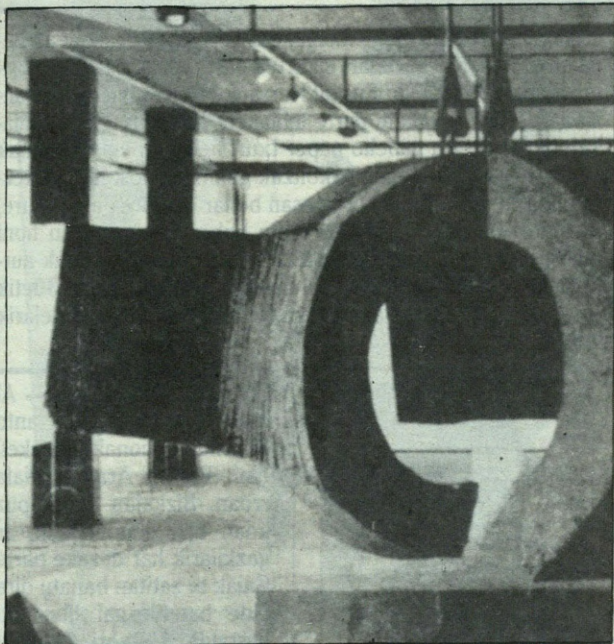
Argazkiak begi-bistan

Donostiako San Telmo museoa Ramón Serras-ek zintzilikatuko ditu bere argazkiak, apirilaren 10era arte. Bestalde, martxoa agortu arte, Jon Bilbaok aurkeztuko du "Pastoreo vasco en America" izeneko argazki bilduma Lan kide aurrezkiak Algoritmo duen ikustaretoan. Bilbon, berriaz, Rita Sixtok

osatutako argazki bildumak Windsor eta Kaxka galerietan ikusgai izango ditugu martxoaren zehar. Durangoko kultur etxean, bestalde, Miguel Bergasaren argazkiak bistaratuko dira apirilaren 3ra arte.

Getxoko ikusgaiak

Alde batetik, Xabier Saliquet "Xali" margolari getxotarren zerak, oleoak, watxeak eta lumatxoak Romoko kultur etxearen erakusgelan ikusgai izango ditugu martxoaren bukaera arte. Iraupen bera izango du Marian Criadok, Areetako kultur gelan, aurkeztutako oleo erakusketa.

"Eskultura garaikidearen bilduma"

Andreas Schulze germaniarren erakusketarekin batera, Bilboko arte ederretako museoa apirilaren etorrerarekin batera 30 eskultoreen eskulanez osatutako bildumak amaiera joko du. Adibide bezala, eskultore hauen lanak ikus ditzakegu besteak beste: Txillidaren "Topagunea", Pablo Cuevasen "Pie", Larrearen "Santimamiñeko Venusa", Jose de Ramonen "Indarra", eta abar.

Lau artista 'donostiar'

"Argentina, Bulgaria, Frantzia eta Filipinaseko lau artista donostiar". Izenburu honekin, martxoaren bukaera arte, zabalik aurkituko dugu Arreseygor, Voutchkova, Devoyon eta Pajaro-ren laneekin, Arrasate kaleko Aurrezki Kutxa Muizipalaren kultur aretoan, osatu den erakusketa.

ihardunaldiak

Euskal dialektologia

Irakasle elkarrekin antolatutako eta martxoaren 8tik ospatzen ari dira Donostian Euskal dialektologiari buruzko ikastaro batzuk. Hitzaldi sorta honen barruan, aste honetan bi dialekto izango dira aztergai: asteartea 29an Zuberera izango da aztergai eta 31an ordea Erronkaria. Ikastaro edo hitzaldi hauetan irakasle gisa ibiltzen dena Jose Luis Alvarez Enparantza "Txillardegia" da. Ikastaro hauek Donostiako Doctor Camino liburutegian ospatuko dira arratsaldeko 7etatik 9etara, 31 de Agosto kalean.

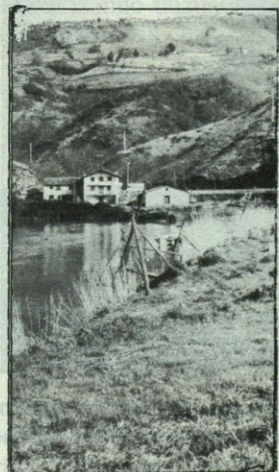

Euskal kulturaren alde.— Berangoko euskal kulturaren aldeko batzordeak zenbait ekitaldi antolatu ditu. Ekintza ugari hauen artean, aste honetan bi ekintza aipagarri ditugu. Martxoak 26an goizeko 10etan bizikleta martxa bat eta kalejira bat izango da Santa Ana ermitatik abiatuta. Goizeko 11,30etan ume-jolasak eta futbol partiduak izango dira Berangoko eskoletan. Arratsaldeko 7,30etan kontzertua frontoian. Martxoak 27an, goizeko 11etan eskupilota partiduak izango dira frontoian. Eguerdian, bertsolariak, trikitixa, euskal musika eta beste zenbait ekitaldi izango dira. Azkenik arratsaldeko 5etan Herri kirolak ospatuko dira frontoian, Perurena eta Zelai harrijasotzaileekin, Ferreira eta Antxa aizkolariekin eta zenbait soka-tira taldeekin.

apirila

4 Euskal Herriko idazleen biltzarra.

Sarako Ekinbide elkartasunak orain dela gutxi adierazi digun bezala, egun horretan Euskal Herriko idazleen bosgarren biltzarra ospatuko da Saran urtero egiten ohi den bezala. Aurten Omordio izeneko zentroan ospatuko da honako biltzar hau.

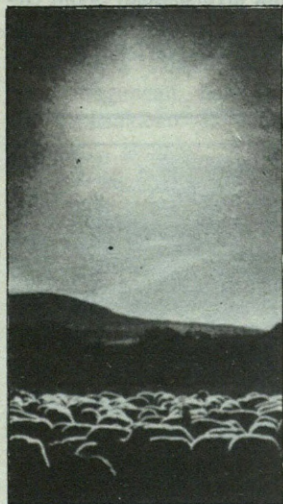

lehiaketak

□**Bertso-paper lehiaketa.**— Oiartzungo Girizia elkarteak antolatzen du lehiaketa hau. Hiru maila ezarri dira lehiaketa honetan, lehena 14 urte arterainokoak, bigarrena 18 urte arterainokoak eta azkenik 18 urte gorainokoak. Lehiaketaren partaide bakoitzak gutxienez sei bertso idatzi behar ditu eta gehienez hamabi. Gai libre izango da, baina lehiaketa honen ezaugarri berezia kontuan edukirik, sari berezi bat emango zaio, Don Manuel Lekuona eta Bertsolaritzaren arteko hildoa edo etendura hobekien agertzen duen lanari. Lanak Oiartzungo udalera zuzenduko dira, bertsoak aurkezteko epea martxoaren 31an bukatuko da.

□**Ipuin, idazlan eta komiko lehiaketa.**— Aurtengo ikastolen egunari begira, ipuin, idazlan, marrazki eta komiki lehiaketa antolatu du dagoeneko Nafarroako ikastolen elkarteak, hirugarren saio honetan saritutako lanez, aurrekoetan bezalaxe, liburu bat argitaratuko delarik. Gai libre izango da. Lehiaketa honen helburua OHoko 3. mailatik 8. mailara bitarteko haurrengan idazteko zaletasuna bultzatzen da. Lan guztiak aurkezteko epea martxoaren 30an bukatuko da. Parte hartu nahi dutenek Nafarroako ikastolen elkartera bidali beharko dituzte lanak, ipuina, idazlana, komikia ala marrazkia den adieraziz. Saritutako lan guztiak maiatzaren 29an Beran eginen den Ikastolen egunaren ospakizunen barnean aurkeztuko dira.

□**San Prudentzioren omenezko argazki lehiaketa.**— Arabako foru-aldundiarren kultura sailaren ar-

gazkigintza sekzioak, San prudentzioren omenezko argazki lehiaketa konbokatuko du, bertan edonork parte hardezakelarik. Partehartzaile bakoitzak hiru obra aurkez ditzazke gehienez, zuri beltzez edo kolorezkoak, edozein teknika onartuko delarik. Lehiaketan aurkeztutako argazki guztiekin erakusketa bat antolatu da apirilaren 23tik 30a bitartean, sari banaketa, erakusketaren azkenengo egunean izango delarik. Argazkiak honako helbidera igorri beharko dira: Arabako foru aldundiaren kultura sailaren argazkigintza sekzioa, Gasteiz, 1672 posta kutxatila, apirilaren 4a baino lehen.

□**Tomas Balda idazlan lehiaketa.**— Burlata eta Atarrabiako AEKren zentroak Tomas Balda lehendabiziko idazlan lehiaketa antolatu du, prosa eta poesia lanak aurkeztu daitezkelarik. Neurriei dagokienez, prosaz egindako lanak gutxienez folio batekoak izan beharko dira, poesia sailekoak ordea zortzi lerroko poesia bat izan beharko dute gutxienez. Lanak aurkezteko epea apirilaren 15ean bukatuko da, fetxa hori baino lehenago idazlan guztiak AEK-k Atarrabian eta Burlatan dituen zentroetan entregatu beharko direlarik. Hiru maila ezarri dira lehiaketa honetan, lehenengo maila 14 urtetik gorakoak, bigarren

maila OHoko hirugarren zikloa egiten ari diren ikasleak eta hirugarren maila OHoko bigarren zikloa egiten ari diren ikasleak. Lan guztiak antolatzaileen eskuetan geldituko dira, hauek argitara emateko eskubide guztia izanari dutelarik.

□**Argazki lehiaketa.**— Lehiaketa honen antolatzaileak Lezazpiko Ikatz argazkilari elkarte eta Izadi zaleak mendizale elkarte dira. Hego Euskal Herriko edozein argazkilari afizionatuk har dezakete parte lehiaketa honetan. Beste lehiaketetan aurkeztu gabeko paper txuri beltzean eginiko lanak aurkeztu daitzake, egile bakoitzak gehienez bost lan aurkeztu ditzazkelarik. Gai buruz esan behar da librea eta nature, mendiari buruzko lanak aurkeztu behar direla, azken honi buruz gutxienez bi lan aurkeztu behar direlarik. Lanak aurkezteko epea apirilaren 17a izango da, apirilaren 30etik maiatzaren 6a bitartean erakusketa bat antolatuko delarik kultur etxean.

□**Argazki lehiaketa.**— Algortako irudi taldeak antolatzen du honakolehiaketa hau. Bertan Araban, Nafarroan, Bizkaian edo Gipuzkoan bizi den edozein argazkilari har dezake parte. Gaiak bi zatitan banatu dira, alde batetik gai libre eta bestalde Getxori buruzko saila. Argazkiak 30x40 zmtako kartulinaz sendotuak aurkeztu beharko dira. Aurkeztutako argazkiekin, antolatzaile erakusketa bat antolatzeko asmoa dute Algortako kultur etxeko erakustaretoan eta honez gain hautaturiko argazkiak bilduko dituen katalogo bat argitaratuko da, zabalki banatuko delarik. Argazkiak honako helbide honetara igorri behar dira apirilaren 25a baino lehen: Irudi taldea elkarte fotografikoa, kultur etxea, Urgul kalea z/g. Algorta Bizkaia.

Joan zen larunbatean, hilak 19, galanki eman zizaion amaiera «Jaurlaritzak ARGIA lagun beza» izenburua eraman duen jaialdien kanpainari: bertsoak, rocka eta trikitia.

Galanki, bai, halakoa izan bait zen Tolosako «Beotibar» pilotalekuan izandako gualdeko trikiti saioa. Batz bestea, mila eta berrehun inguru lagun juntatu ziren —andre gizon, zahar eta ume, neska eta mutil— ARGIAren alde honoko honetan.

Bikain egon ziren trikitilari eta panderojoleak, eguraldiak lagundu zuen, eta ez gutxiago Iñigo Eguren txiste kontalariak. Lehenengo txandan Laja eta Landakanda, hauen segidan Tapia eta Leturia arituz. Segidan Martin eta Imanol: Imanolek, panderoa bezala kitarra jo zuen, erraztasun berberaz. Imuntzo-Epelarre-Imuntzo hirukoteak infernuko etsaiak ikaratzeko moduko soinuak atera zizkieten beren bi trikiti eta panderoari. Euskal martxarik zaharrena zerbitzaturik gelditu zen beste behin.

Bere garaian ARGIAzale guztioi geure aldizkari eta Eusko Jaurlaritzarekiko aferaren berri eman zaizuen bezala, aurrerantzean ere halaxe izango duzue geure partetik. Ez daukate zergatik izan beharrik derrigorrez txarrak.

Aldizkari honen eta honek sostengatzen duen eritzi talde eta euskaltzaleon errebindikazioak onetsiak izango direlakoan gaude. Bienbitartean, beti eskean aritzea tokatzen zaionari jasotako laguntza eskertzea ere bidezkoa dela eta, ESKERRIK BEROENAK EMAN BEHAR ZAIZKIE:

Lekeitio, Oiartzun eta Tolosako Udalei, «Euskal Artelariak» elkartekoei, kartelak jarri dituztenei, megafoiarekin aritutako lagunei, Gipuzkoako Kutzari, Lankide Aurrezkiari, Donostiako Aurrezki Kutzari, Lekeitio-ko saioko bertsolariari, hiru rock taldeei, trikitilariari, Matxitxari, IZ-BIri eta modu batez edo bestez lagundu diguten guztiei. Bakoitzari berea eta hurrengora arte. Eskerrik asko.

Mila esker ARGIAren lagun guztioi

Retolazak ez du ezer argituko

Ertzantzaren hautaketa: iluntasuna kontsentsuatu

Batzorde berezi bat sortzeari uko egin eta oraindik noiz burutuko den jakinerazi ez den osoko bilkura baterako baztertu du Gasteizko Parlamentuak ertzainen hautaketari buruzko debatea. Juan Mari Retolazaren kontseilaritzaren informe batera mugatuta, PNV-PSOE kontsentsuak arazoa bideratzea lortu du. Oposizioko alderdientzako, Ertzantzaren hautaketa argitzea ezinezkotzat utzita, ahalik eta informazio gehien eskuratzea da helburua.

Gasteizko Legebiltzarrak ez du argitzen noiz izango den Ertzantzarena eztabaidatuko den osoko bilkura. Garbi dago, ordea, batzorde berezirik ez dela izango: Barne Arazoetarako Kontseilaritzako arduradunak deklaratzera ekartzeko paradarik ez da izanen. Luis Mari Retolazaren departamentuak prestatutako informarean egokitasuna eztabaidatuko da, eta bozketarik izango den segurantzirik ere ez dago.

«Berroziak» eta «Ekintza» koak

Ertzantza sortu aurretik ere, beti aipatu ditu prentsak Eusko Alderdi Jeltzalearen zerbitzu sekretuak. Gerra ostean Mendebaldeko potentzien sareekin izandako kolaborazioen haritik, trantsizio garaian «berroziak» deitu taldearen berri izan zen: beren entrenamenduetarako erabiltzen zuten herriak ematen zien izena, denborarekin Ertzantzan sartuko ziren eta batzuen ustez gaur «Ekintza» zerbitzu berezia osatzen duten elementuei.

Karlos Garaikoetxeari telefona kontrolatzeko egindako «txapuza»ren ondoren berpiztu zen Ertzantzako zerbitzu sekretuari buruzko zurrumurrua. Izen-abizenak ere azaldu ziren: **Josu Olazaran**, EAJko aparatokoa eta BB-**Bko** partaidea, **Zumalde «Cabra»**, izen

bereko talde famatuaren buru ibilia, frankismo garaian, **Jabier Agirre** ertzaina, eta beste. Dena gezurra eta «montajea» zela ziotenak Azpeitiako auzitegian aurrera doan prozesoa gertatzen ditu.

Berriro «Ekintza» taldearen izena **Luzio Aginagaldere**n bahiketaren inguruko gertakizunekin haizatu zen. Aginagalde askatzeko lanetan, **Jenaro Garcia Andoainek** galdu zuen bizia, ertzain talde hautatu batekin zihoala. Garcia Andoain zen frankismo garaian jeltkideek «lotan» mantendu zituzten zerbitzuen eta gaurko Ertzantzaren arteko harietako bat. Ertzainen hautaketari buruz prentsak zabalduetako dokumentuek eskuratu zioten Gasteizko oposizioari gaia eztabaidatzeko aukera.

Filtrazioen momentuaz galdezka

Nork filtratu zituen paperak —ordendorez egindako izen zerrendak, eskuz norbaitek izenen aldamenen argitasunak edo oharra idatzita— prentsara? Ertzantzaren izatea eztabaidatzetik aldendu eta arazoa zergatik zentratu zen hautaketan jeltkideek partidukeria erabiltzen zutelako susmoetan? Bi posibilidad: PNVren krisia eta ondorioz EAren sorrera, bata, eta Madrilgo Go-

bernuaren interesak, PSOErenak beraz, bigarrena.

1987ko udan zehar hainbat informazio zabaldu zen, ertzainek ETArekin kontratatzeko zuten gogo faltaz eta beste. Beti transferentzietan Madrid eta Gasteizen artean diren tirabiretan presio egiteko ahalegin bezala interpretatu zituzten askok, jeltkideek horien artean. Arkauteko paperen argitaratzeak beste dimentsio bat zeukan. Paper horien esistentzia gezurtatzen hasi eta paper horietan dagoen informazio hori egia dela baina hautaketan zerikusirik ez duela izan argudiatzen bukatu dute Retolazaren ekipokoek.

«Fue con motivo de la crisis del PNV como se conocieron de manera pública intentos de nepotismo desde este partido en algunas contrataciones en la Administración Vasca, y particularmente en la Ertzaintza», idatzi du Luis R. Aizpeoleak. Hitz lauz esanda: PNVtik haserre ateratako norbaitek atera dituela. Orain EAn den zenbaitek kargu inportanteak eduki dituzten lehen, eta Garaikoetxea lehendakaria bazen, **Juan Porres** Arkauteko akademiako zuzendari izan zen.

Legebiltzarrak aukera galdu

Arkauteko paperetan azaltzen den informazioa eskandalagarria da: ertzain izateko presentatzen diren gazteen izenak hasteko herrietako jeltkideen oneritzia behar zutela, edo kontrako eritzirik ez izatea behintzat, erakusten dute. «Batzuetan norbait sartzeko 'entxufeari' erabili nahi izan da» aitortu du Retolazak; baina ez da hori bakarrik, batzuei laguntzeaz gain beste zenbait sartu ez zedin galbahea ere izan dela erakusten dute paperak.

Ertzantzaren gorabehera guztiak aztertzeke batzorde berezi bat eskatu

zuen oposizioak, Euskadiko Ezkerrak batez ere. Eak Estatutoaren garapena aztertzeke eskatzen zuenaren erantzun bera jaso du: ezetza. Batzorderik ez izatearen ordainetan, Retolazaren informea kontsentsuatu dute PSOEek eta PN-Vk. Horrela, ertzainen hautaketaz bezala «Ekintza» talde bereziaz bilkura itxi batean galdetzeko aukera galdu du oposizioak.

Zer galdetua eta zer eztabaidatua bada, izan ere. «Ekintza» taldeari dagokionez, Bizkaiko Diputazioko basozainetako talde berezia aipatzen da, «Cabra» ere bai, Garcia Andoain zena, eta beste. Ertzantzako zerbitzu bereziez hitzegi-

tea antiterrorismoaz hitzegitea ere bada, eta berandu baino lehen jarri nahi izan du horretan frenua Retolazak: horretaz hitzegitea «etsaiari informazioa ematea» litzatekeela argudiatu du. ETA izango da Ertzantzaren etsai hori. Azkenik, Ertzantzaren barruan ezagunak diren karguez gain diren «indar faktikoen» berri galdetzeko aukera ere galdu du Gasteizko Legebiltzarrak.

Eztabaida ondo lotuta dago

Polemika hau zerbait konkretu eza gutzera iristeko itxaropenez segitu duena aski etsita geratzeko arriskutan da-

go. Beste noizbait ere gertatu bait da antzekorik. Autonomi Estatutoaren inguruan antolatutako administrazioaren gerizpean zenbait zerbitzu entrepresa —aseguruak, eta beste— gizen-tzen ari zirela eta, holako beste polemika bat izan zen duela lau urte, orduan ere EEko parlamentari batek biztua, eta azkenean hutsean geratu zen.

Oraingoan, Ertzantzaren jende hautaketa politika eta barne egituraketa —informazio zerbitzuak, «Ekintza», politika antiterrorista, eta abar— eztabaidatzeko batzordea sortzeko partez, akusatu den Retolazari informea bat eskatu zaio. EEko partaide batek salatzen ziguenez, «hor badago saio bat Legebiltzarraren subiranotasuna ohostu eta Gobernuan dauden bi partiduen artean salerosketa bat egiteko. Alegia, nik ahaztuko ditut zure aurreko agintealdian agin dituzunak, baina ordainetan hau edo bestea eman behar didazu».

Izen batzuk bota ditu Retolazak, eta beren jornal mardulak ere bai. Josu Olazarán SOS-Deiak zerbitzuan dagoela aitortu du, Bizkaiko Diputazioko basozainen buru izateaz gai, inolako inkompatibilitaterik gabe. Pedro Jose Caballero, Juan Jose Arrizabalaga, Ramon Villalonga, Jesus Gomez Llona eta Xabier Aranbururen izenak ere aipatu ditu. «Ezkutuan utzi dituen izenak, eta batak bat funtzionamenduaren berriak, ziren interesgarriak, ordea», adierazi zaigu. Ezertara iristeko posibilitaterik gabe geratu da eztabaida: Retolazak bere mekanismoak PSOErekin kontsentsuatu ditu jadanik.

INAKI ZUBIONDO

**HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN**

URTEKO HARPIDETZA: 6.000 pzt.

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

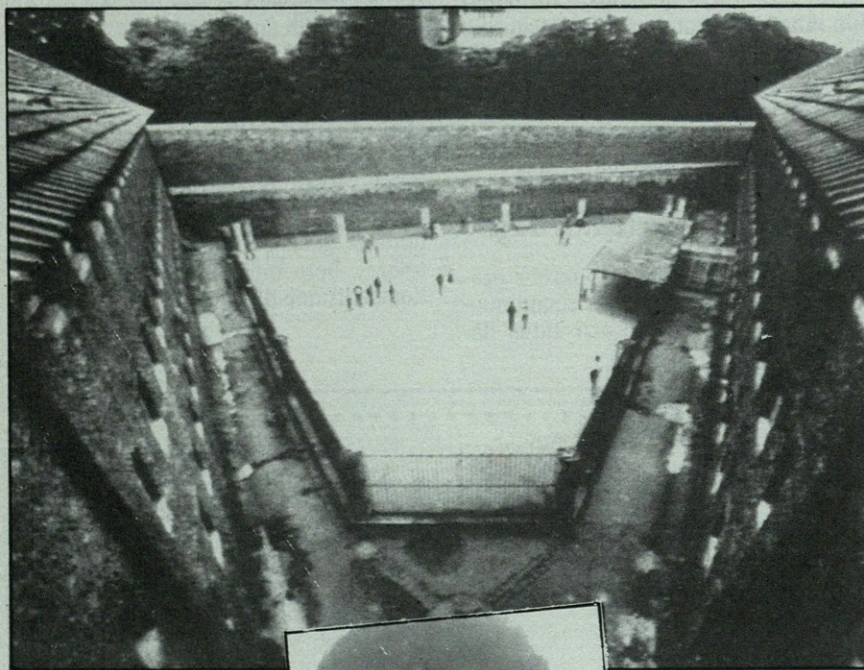
BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA. Ametzagaña, 19—20012 DONOSTIA

Pariseko La Santé presondegitik

Xabier Makazaga: «Isolatuz deuseztu nahi gaituzte»

La Santé-ko espetxe urrunetik igorri digu Xabier Makazaga zarautzarrak bere eskutitza. Bere eta Estatu Frantsean zehar barreiatuak eta giltzapean dauden beste euskal preso politikoen egoeraren azterketa eta kondaketa dira orrialdeotara dakartzagunak.

«Hemengo espetxeetako sistema kanpokoari lotuta ulertu behar da. Kanpoan kaleko bizitza oso murrizta den neurrian, espetxean ere ia egun guztia zelda barruan egiten da». Honelaxe ematen dio eskutitzari hasiera Xabier Makazagak.

Estatu Frantseseko gartzetako zeldetan ematen den egunerokotasunak eragin handia du presoengan. Ez dago inolako harremanik euskal preso politikoen artean, La Santé-ko presondegian hamar preso daude bloke desberdinetan, eta 'tortura leuna' deiturikoa oso hedatua dago.

Protesta gutxi telebista ugari

Espetxeratuen artean ia komunikaziorik ez dago. Bakoitzak bereari bakarrik begiratzen dio, giza berotasun printzari ez dagoelarik zeldaren barrunbetan, batez ere, norberekeria hori probokatua delako. Presook baldintza zorrotzetan bizi badira, beste edonon erositasuna litzatekeen telebista ikusi ahal dezakete, 60 libera astean ordainduz gero. Lehendik ere patiora jeisteko ordutegi murrizta bazuten, orain presoak da ez irtetea erabakitzen duena, «nere zeldan badira bi pertsona, bost hila-bete t'erdian inoiz ez direnak patiora jeitsi. Jendeak jan, lo eta ohen etzanda telebista ikusi besterik ez du egiten. Noski, horrela matoientzat lan gutxiago, beste ekintzarik (kirola, eskola, kultura...) ez bait dute antolatu beharrik eta jendea ez da kexatzen».

Ia egun osoan zelda barruan egon arazten dituzte, goizeko hamarretatik

*Presondegi frantsesetako
krudeltasunaren berri kontatu zaigu
barrutik.*

Hiru preso abertzale, hiru zalantza izugarri

Hiru preso hauen testigantza genuke Hegoaldeko eta Iparralde bertako biztanleek jasaten duen persekuzio latzaren eta une honetan presondegietan bizi duten egoera 'arraro'aren lekuko. Bi kasutan zigorrik gabeko giltzepe indefinituan kausitzen dira, eta hirugarrenari kondenaren ondorioz baserria kendu nahi diote. Gartzelan ez dute, ez, bizitza samurra.

Txema Bereziartua, donostiarra, 1973an Iparraldera joana, errefuxiatu estatutoa lortu zuen garai hartan. Errefuxiatu gehienek bezala 1979an estatutoa galdu eta sozialistak boterera heldu ondotik berak karta berreskuratu zuen. Bizitza normala zeraman 86ko uztailan polizia bere etxera sartu zen arte. Atxilotu eta estradizio pean gartzeleratu.

Paueko presondegian zenbait hila bete iragan ondoren, Gabi Mouesca eta Maddi Hegiren ihesa erabiliz aitzaki gisa, euskal presoak Frantses Estatu presondegiatan sakabanatzeko Txema Poitiers-a eraman zuten. Eta berriz, geroxeago Agen-go gartzelara bidali zuten. Urte t'erdi iragan da atxilotetatik, errekurtsio guztiak pasa, kamara guziek estradizioari baietza eman eta gaur gobernuaren erantzunaren zain dago Txema hori helduko den jakin gabe, horren emateko epe-rik ez bait da.

Beste preso komun batekin dago zeldan eta kirola egitea debekatzen diote. Euskaraz eta erdarazko gutunak berantarekin eskuratzen ditu, aldizkari batzuk eta 'Egin' nahiko normalki heltzen dira.

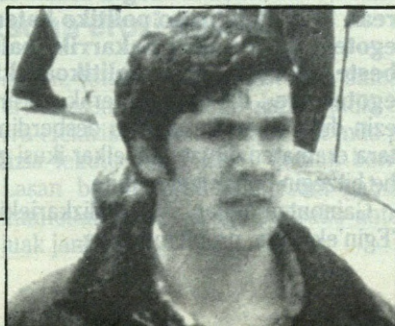
Santiago Arrospideren estradizio auzian Pariseko epaileek kanpoko arazoetako ministraritzaren esku utzi dute errefuxiatu politiko baten kanporatze eskaeraren erantzuna. Genèveko Konbenioko 33. artikulua estatuto politikoa duen pertsona ezin dela bere herrira kanporatu, dio. Horregatik orain frantses gobernuari doakio erabaki politiko hori hartzea eta Txema,

beste auzirik ez duelakoan, gobernuak erantzun ondotik jakin beharko luke nahiko laister berorekin zer egingen duten bere kasua berdina baita. Problema da erantzun horren emateko eperik ez dagoela.

Xan Ansalas: hutsaren truke

Xan Ansalas 27 urtetako donibandarra, EMAko militante ezaguna, 87ko martxoaren 13tik preso dago. Kasu berezia atxilotua izan zelarik frogarik gabe eraman zuten militante aktiboa zelako. Historia txiki bat egiteko erran behar da, Luis Maria Ruiz KGBko kantariaren kanporatzearen ondotik martxoaren 4ean Donibaneko inspektore baten etxearen kontra koktail bat botea izan zela. Biharamunean Pantxoa Angevin, Luisen laguna, gelditu zuten eta honek ekintza horretan parte hartu zuela onartzearekin, Xan eta Xabi deitutako bi lagunekin koktaila bota eta pote bat hartu zuela deklaratu zuen. Horren ondorioz, Xan Ansalas gelditua izan zen eta ekintzan parte hartzeko inculpazio pean Paueko presondegian kartzelatu zuten. Dosierra arina bait zen, 32 egunen buruan askatu zuten baina Paueko prokuradorearen deiarengatik berriz sartu zuten Baionan. Geroztik, 11 hilabete iragan dira auzirik gabe eta inongo frogarik gabe, bakarrik militante abertzalea izateagatik Xan preso dago.

Ekutitzen aldetik nahiz eta berantarekin heldu, euskaraz idatzitakoak eskuratzen ditu. Hala ere, erran behar da Baionan gelditzeak preso politikoentzat, moralaren aldetik laguntza handi bat ekartzen duela, irratia entzuten bait dituzte eta hor, asteroko hiru bisitentzat, familiek erraztasun handiak badituzte, bertan baita.

Xan eta Pantxoa sostengatzeko komite bat antolatu zen. Informazio kanpainak egin dituzte urtean zehar informazioa zabalduz, rock kontzertuak antolatuz eta horrela bildu duten dirua Pantxoari bidaltzen diote hilabetero. Xanek presondegian bizitzeko behar duen dirua 'Ahaideak' komiteetatik eskuratzen du.

Panpi: etxaldea arriskuan

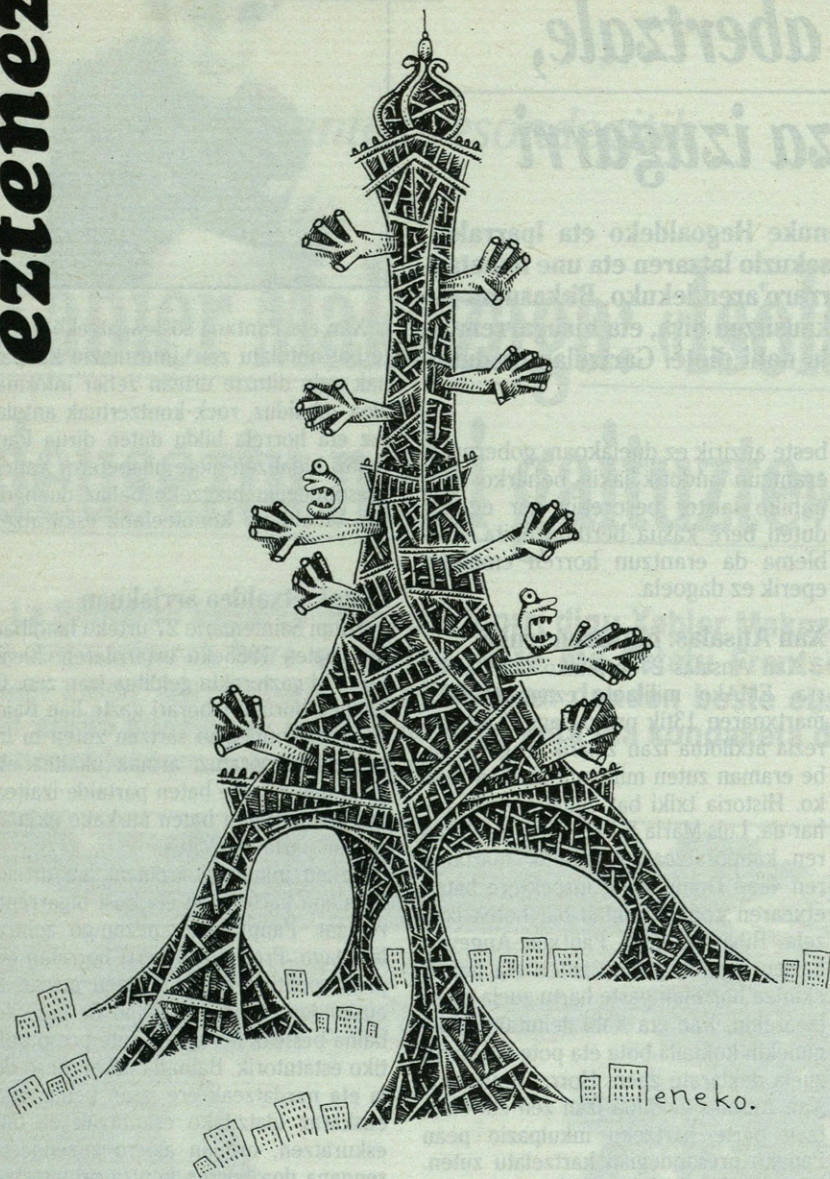
Panpi Saintemarie 27 urteko landibartar gaztea 1985eko urtarrilaren 30ean beste bi gazterekin gelditua izan zen. Bi egunen buruan laborari gazte hau Baionako presondegian sartzen zuten bi inculpazio leporatuz: armak ukaitea eta gaixtagin elkarte baten partaide izaita, eta gendarmeria baten aurkako ekintza batean partaide izaita.

Lehen inculpazioarentzat lau urteko kondena hartu zuen eta bost bigarrenarentzat. Panpi Lannemezan-go zentralan dago. Presondegi berri horretan lau preso politiko daude, horien artean bi euskaldun: Panpi eta Pinpo Bergaretxe, baina besteak bezala ez dute preso politiko estatuturik. Baina euskal preso dela eta nardatzeak ere jasan behar ditu, euskaraz idatzitako eskutitzak ez ditu eskuratzen, orduan astero zuzendarirengana doa horren kontra protestatzeko.

Bere kondenaz gain, Panpik beste arazoak baditu, bigarren auzian 5 urtetako kondenarekin 24 milioitako amand edo ixun bat erori zitzaion atentatuak probokatu zituen gastuak pagatzeko eta Panpiren etxaldea salerazi nahi dute diru hori lortzeko. Kasu horretan Panpiren laguntza nagusia bere eskualdeko lagunien elkartasuna izan da 'Munoa ez da salgai, Panpinena da' lema pean kanpaina garrantzitsua egin dute.

Ipar Euskadi guzian afitxa bat zabaldutute eta kantaldi handi bat antolatu zuten Landibarren otsailaren 19an 600en bat jende bilduz. Badirudi mobilizazio horiek ondorio batzu ekarri dituztela etxea saltzeko; otsailaren 29an antolatua zen auzia gibelatua izan baita. Baina arazo larri hori ez da oraindik bukatua, eta Munoa etxaldearen aldeko Komitea beti zain dago.

IXABEL ETA TALA

goizalderako ordubiak edo hirurakarte ikus dezakete telebista, lo egiteko belarrietan tapoiak ipini behar, egun argiz ezin estudiatu; gartzela kideek berek 'lan' bikaina egiten dutelarik. Funtzionariak zelda arakatu eta guztia hankaz gora ipintzen dutenean ez dutela protestarik egiten jarraitzen du Makazagak, protestatzeko gaitasuna zurrupatu egin bait diete.

Eskutitzak bidaltzeko ez omen dute inolako oztoporik izaten baina, telebistaren ondorioz agian, «askok ez dute ez idazten, ez idatzirik jasotzen».

Preso politikoa bere zeldan isolatua

Bisitaldiak egiteko aukera bakarra senide zuzenak dute. Eta, gainera, bost senidek bakarrik dute horretarako baimena, «nire arreba bat Pariseraingo

etorri zen baina permissorik ez zeukanek (bostentzat emana bait dago eta bost pertsona nahikoa omen da!) ezin izan zuen sartu». Eta lagunak berdin, ezin dute presondegiatara bisitaldiak egitera joan. Bestalde, Estatu espainoleko 'Vis a Vis'arik ere ez dute. Hala ere, kondenatugabeek 45 minututako hiru bisita izan dezakete astean eta kondenatuek, berriz, astean bakarra soilik.

Arestian aipatu bezala, preso politikoen artean ezinezkoa da harremanik izatea; «debekatua dugu zelda berean bi euskal preso politikoa batera egotea, eta ez hori bakarrik, baita beste edozein preso politikoa ere». Patioara jeisterakoan ere, ezin dute elkar ikusi; patio desberdinetara eramaten dituzte eta elkar ikusi gabe hitzegin behar izaten dute.

Gainontzerakoan, aldizkariekin, 'Egin'ekin eta, problemarik ez.

«Erizainak medikuarena egiten»

Xabier Makazagak gaisotasun bat zuela eta, mila idatzi egin ondoren radiografia batzu egitea lortu zuen baina horien erresultaduak ezin izan ditu jasotzeko. Kexatu arren, ez du medikurik ikusten eta erizainak ezer ez daki. «Erizaina zeldatik pasatzen da eta medikuaren lana egiten du. Gaizki ha-goela? Poltsikoan eskua sartu, betiko pastilak eman eta aurrera motel; hemendik azker bidaltzen zaituzte zulora!».

«Medikuak numero bat bezala hartzen gaitu, bisita lortuz gero, gehenez, bost minutuz egoten da gurekin, inolako kasorik egin gabe. Nazkarria benetan».

Bestalde, edozein moetatako ikasketak egitea oso zaila da. Kontzentrazioa lortzea ezinezkoa da eta ez dute inolako erraztasunik ematen. Preso honek eskutitzean dioenez, ingelesa ikasten ari da eta horretarako ingelesa dakien preso komun batekin hitzegin nahi du baina brigada lanak betetzen dituenak, preso komuna beltza denez ezinezkoa dela hori, dio, «zeldetan ez bait ditu arrazarik nahasten». Zelda berean bi pakistaniar ere badaude.

Lagun talde sendo baten beharra

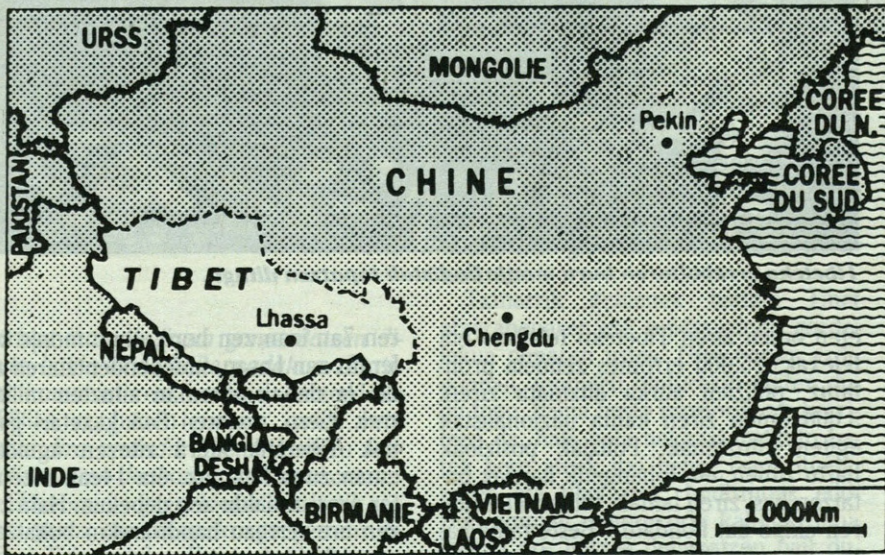
Hain preso politiko kopuru ttikia izanik erraz lortzen dute sakabanaketak bere fruituak eman ditzan. Gartzela bakoitzean hamar preso izanez gero, ez du bata bestearen berriarik, ez berotasunik izaten. Eta presoak hori ederki asko daki, «arazo larrienak isolamenduarekin ditugu, horrenbeste ordu zelda barruan egon eta lagunak gabe pasa behar ditugu. Egoera politikoa baten barnean kokatuz, nahiago genuke Estatu Espainoleko gartzelatan egon, lagun talde sendo batekin, honek borrokarako eta aurre pausuak emateko asko esan nahi bait du».

la egun osoz argi elektriko bizi den preso hau europar baldintza ez du kexarik, «berogailu onak, telebista...» baina karta amaitzera doala hitz esanguratsuak bereak: «jakin beza jendeak Estatu Frantseseko gartzelak espainolekoak bezain txarrak direla, ez gehiago, ez gutxiago, baina elkar sakabanatzen gaituztenez elkarri eman diezaiokgun berotasuna eta laguntza oztopatzen digutela».

I. ZUBIONDO

Orain lohangeko tenpluan leher egin du protestak

Pekin tibetarrak meneratu ezinik

Kaukasoko gertakizunak eta gero, beste estatu sozialista bateko beste herri baten errebolaren oihartzunak iristen zaizkigu. 87ko urrian eman zuten zer hitz eginik tibetarrek, txinar armadarekin enfrentatu zirela eta —iturri desberdinen arabera— seitik hamairura hildako gertatu zirela. Otsailaren 29an bersortu ziren istiluak. Ondorioz beste bederatzi pertsona erori da hilik.

Txinarentzat urtea otsailaren 16an hasten da. Ordurako, lekukoek esaten dutenez, Tibeteko hiriburua, Lasa, armadak zeharo hartuta zeukan. Urriko enfrentamentuak bersortuko zirela beldur ziren agintariak. 6.000 polizi berri iritsi omen zen hirira. Martxoaren ha-

sieran, lohangeko monastegira bidean, erromesen lerroa kontrolatzeagatik, borra elektrikoz armaturik, bi bat mila polizia lekutu ziren. Beste batzuk berriz, Lasan bertan zebiltzan, estali gabeko kamioitan, kaskoak eta eskirako anteojuak jantzita.

Erromesak, Tibeteko bazter guztietatik etorrira, hiritik hamar eta hogeiki kilometrotara zeuden kanpamentuetan pilatzen ziren. Ondo arakatu eta miatu eta gero, kamioitan sartu eta lohange-eramaten zituzten. Agi denez, Kam eta Amdo eskualde «nahasi»etatik zetozen zenbait erromes atzera bota zituzten.

Pekinen montajea salatzen dute lamek

Alabaina, martxoaren 2tik 3rako gauean, «Tibet askatua» erreibindikatzen zuten afixak agertu omen ziren Lasako kaleetan. 3an, goizez, hogeiren bat lamak independentziaren aldeko oihuak haizeratu dituzte lohangeko murrailetatik. Lama batek Txinaren aurka hitz egin omen du.

Baina Pekinek aldatu egin du jokabide azken hilabeteetan. Urtarrila bitartean txinar soldaduek lohange inguruan etengabe patruilatzen bazuten —erlojuaren orratzen kontrako direkzioan gainera, budisten erlijioak agintzen duenaren aurka— eta «*dalai-lama separatista*»ren kontrako propaganda intentsiboa egiten bazuten, martxoan Panchen lama iristen zen Lasara.

Panchen lama, Pekinen politika apoiatu arren, txit errespetatzen dute tibetarrek, lamaismoaren bigarren izpiritu-agintaria bait da bera. Bere irudia Dalai-renaren ondoan ikusten da sarri saildutegetan. Lasara helduta, Panchen konturatu bide da urriko gertakizunei buruzko bertsio ofizialaren gezurraz: Dalai ordaindu agitatzaileen lana izango zen, atzerritarrek zirikatuta, eta poliziak ez zukeen zibilen aurka tirorik egin. Beraz, poliziak armagabeko populazioaren aurka tiratu egin zuela jakin du. Panchen-ek koadro komunisten «ezkerrismoa» salatu du gero, tibetar kultura eta hizkuntza ignoratzen bait dituzte.

Gainerantzean, Panchen-ek artekari lanak egin izan ditu, 72 preso askatasuna erdietsiz, 1959tik hondatutako zenbait monastegi berritzeko 2,7 milioi yuan (5 milioi libera/100 milioi pezeta) lortuz, 1966an konfiskatu zuten Tripitaka (lamaismoaren testu sakratuen bilduma) berreskuratuz, eta abar.

Kontzesio horien ordainez, txinarrek lohangeko Monlam Qenmo-an («errezu handian») lamek parte hartu zezen eskatu zuten. «*Propaganda kolpea*» salatu zuten lamek orduan. Izan ere, martxo-ko egun hauetarako, kanpoko prentsari ez ezik, bertakoari ere atea ireki dizkiote txinarrek, lohangeetik Tele-Lasak egunero sei orduz emititzen zuelarik. Lama asko, ondorioz, ez da bertaratu. Drepung-eko «lamategi»tik (noizpait Tibeteko garrantzitsuen izana, 1959an 6.000 monje zituen) 50 lagun bakarrik heldu da, gaineratiko 400ek boikota egiten zutela, «errezu handi paralelo» bat antolatuz. Sera-n 350 lama daude,

eta erdia bakarrik iritsi da lohangera. Ganden-etik 27 etorri da, 250etik...

Urriko gertakizunek sumindu zituzten

Iohang Lasako tenplurik sakratuena da. Songtsen erregeak altzarazi zuen, VII. mendean, Wen Txeng printzesaren ohorean. Printzesa hau Tang-tarren Tai-zong enperadoreak eman zion Songtsen-i esposa zezan, modu horretan adiskidetzen gaitzak omen ziren tibetarrak bereganatu asmoz.

1409.ean fundatu zen «Txano hori»en sekta, eta ordudanik, ilargi-urtearen zazpigarren egunetik hamazazpigarrenera (aurten, otsailaren 25etik martxoaren 5era), «errezu handi»ari ekiten diote monjek. 1959 baino lehenago, 50.000 monje biltzen ziren Jainko-erregea, Dalai-lamaren inguruan. Egun oroz «radong», tronpeta luzeen hotsak dardarazten ditu bazterrak. Tenploaren jira-biran erromesek, nekagaitz, itzuliak ematen dituzte, «Om mani padme um» (eu, o pozik loto-lilian) errepikatuz. Lurraren kontra botatzen dute beren burua, behin eta berriro. Gaixotasunik izugarrienek jotako ehundaka eskalez osatutako giza-lerroak bertaratzen dira. Txinarrek atsekabeturik kontenplatzen dute erromeseria, Ertaroko kristauen sainduralerioetatik ikusi gabeko eszena harrigarriak. Ezezaguna eta entendigaitzaren aurrean urduri daude, beldurrak.

Kazetari batek Lasa «arraza sumendi» bat dela esan du. Tibetarrek beren lama —hauetako asko guztiz ezjakin izanagatik— era fisiko, primitibo, erabateko batez beneratzen dituzte. «Urria eta gero —esan du lohangeko lama batek— gure bihotzak sumina dario».

Urrian atxiloturiko batzuk preso omen daude oraindik, tartean hamabost bat monje. Monjeak kexu dira, monastegi handietan monjeak «ber-hezteko» «lan taldeak» egoten direlako, Partiduaren linearen zuzenaz komentzitu nahi dituztenak. Susmo txarrak, elkarrekiko mesfidantzak sortu omen dira azken denboretan. «Ez dugu behintzat urrikoa berriz gerta dadin nahi. Errepresioa urrikgabea da».

25.000 erromesen artean txinarrak galdurik

Otsailaren 29an izan zen. Ehundaka monje, milaka erromes txinar indar armatuekin enfrentatu dira. «Gutxiengo separatista baten lanak» direla salatzen du Pekinek. Polizi bat jaurtiki dute teilatu batetik, beste bi harrika josi eta akabatu dituzte. Lau zibil erori da gutxienez polizien balen pean.

Dena goizeko 10etan hasi zen. Iohang 300 lama gazte Tibetentzat askatasuna eta independentzia eskatzen hasi zen, txinar zapalketaren aurka, dalai-lamaren alde oihukatuz. Segituan

Tibeteko erreboltaren buru monje budistak topatzen ditugu.

eten omen ziren Tibeteko telefono eta telexak. 25.000 erromes zeudela profitatuz, polizien aurka aitzinatu ziren. 3.000 omen ziren kanta nazionalistak egiten zituztenak. Poliziak posizioak hartu zituen, eta lohangetik harriak botatzen hasi ziren lamak, txinar telebistaren ekipo bat hondatuz. Beste talde batek auto ofizial bati su eman omen zion. Hamaikak paseak ziren —erreportatzen du AFPko kazetari batek— poliziak eraso eta tenplua hartzera arrimatu zenean. Nigar egiteko granadak jaurtiki zituzten. Su txiki bat hasi zen tenpluan. Ehunen bat lama, Ganden eta Drepungoak gehienbat, atxilotu eta eraman zituzten... Esan bezala, bederatzi hildako suertatu ziren enfrontamentuotan.

Urrikoa bestela izan zen. Txinako festa nazionalaren eguna izaten da urriaren bata. Milaka manifestalarik —monjeak buru, beti ere— korritu omen zituzten Lasako karrikak, Txinaren aurkako garrasiez. Poliziak su egin eta zenbait pertsona garbitu zituen. Urriaren 6an, Txinak Tibet okupatu zueneko 37. urteurrenaren bezperan (1950eko urria-

ren 7an izan zen hori), ehun monje kaleratu zen Lasan, independentziaren alde. Ia denak atxeman zituzten militarrek. Gero, urriaren 8an kazetari guztiak Tibetetik atera zitezen agindua eman zuen Pekinek, eta 14ean atzerri-tar orori zabaldu zen debekua. Hain zuzen ere «errezu handi»arekin bukatzen zen debekua...

Dalai-lama, tibetar budisten buruzagi gorenak, New Delhi-ko bere babesleku-tik, gertakizun guzti hauek «tibetar herriak txinarren botereari buruz sentitzen duten arrankuraren adierazle» di-rela deklaratu du.

Ekonomiaz zeharo menpekota da Tibet

Arrankura horren norainokoaz argibide gutxitxo dugu, halaz eta guztiz jakin badakigu, txinar eta tibetar komunitateek bata bestearekin oso tratu exkaxak dituztela. Tibetar gutxiak egiten badiu txineraz, are gutxiago omen dira tibeteraz egiten duten txinarrak. Txinar irakasle baten arabera «orain tibeteraz

Armeniarekiko guztiz bestelako historia

SESBeko armeniarren eta Txinako tibetarren mugimenduen artean desberdintasun ugari dago. Hasteko, tibetarrenak guxtiengo inportante baten mugimendua dela ematen du, aldiz armeniarrenean herri osoa, bertako komunistak barne, mobilizatzen dira beren eskubideen alde. Bestalde, erlijioak ez du garrantziko paperik jokatzeko Armenian, non ez bait da, heintxo batean, agian, azerbaidjandar musulmanekiko izan dituzten istiluetan.

Tibetarrak atzeritar okupazioetatik daukatenaren kontra borrokatzen dira, armeniarrek aldiz sobietar sistemaren barruan berkokatu nahian dabilta, erreindikapen territorialak dituzte konkretuki.

Tibeteko mugimendua mendez mendeko ia-autarkia baten fruitua da, feudalitate teokratiko baten ondorioa, txineratzeari betidanik uko egin dion herri bat izaki.

Txinako bost eskualde autonomoetatik,

tibetarrak bizi diren Xizang hau dugu han-sak maioria ez diren eskualde bakarra —orotara, eskualde autonomo hauek Txinako lurren bi bosteko betetzen dute (Xizang-ek 1.228.000 km² ditu), populazioz aldiz %2a baizik ez dute, beraietan kilometroko 4 lagun bizi direlarik.

Ezaugarri orokorrak aipatzez gero, Tibeteko batz besteko altuera 3.700 metrokoa da (mendi tontorrek 7-8 milakoak, aisa), eta hiri nagusiak Lasa (150.000 lagun) eta Rigatse (50.000) dira.

1850ean Qing txinar inperioarena izan bazen ere, ingelsek India kolonizatu zuten denboran, Tibet beren «influentzia esferaren» barnean gertatu ziren. Nolabaiteko autonomia eduki zuten, harik eta 1950ean txinar armada sartu eta gobernamentu bat ipini zuen arte. 1959an errebolta bat gertatu zen, gogoriki errepresioa zena, 14. dalai-lama Indiara hurbideratu zelarik ondorioz.

ran gelditzen dira tibetarrak. Urteko eta laguneko \$80ko etekinak dituzte, Txinako batz bestekoa \$270koa delarik. Bizitzeko esperantza 40 urtekoa da, eta Txinan orohar 75 urtekoa. Analfabetismoa berriz %80koa da, azken honek txunditzen gaituelarik menturaz partikularzki.

Txinarrak gehienek badute Tibet atzerapenaren eta superstizioen gordelekua denaren ustea. Uste honen erdigunean, monjeen ohiturekin egiten dugu topo, baina beste istoriorik ere korritzen da, hala nola nekazal institutu batek bere ateak itxi behar izan zituela, zeren eta tibetarrak, budismoak edozein animali, xomorrorik kaltegarriena izanda ere hiltzea debekatzen bait du, pestizidak erabiltzeari uko egin ziotelako...

Eskoletara bestalde, politika liberalago baten ondorioz edo, ume dexente hasi omen da joaten, haatik eta egundaino bederen, tibetarrak gehienek beren umeek txineraz ikas zezaten baino, mendira edota monastegietara bidaltzea nahiago izan omen dute.

Interes estrategikoen piztu larregia

Txinar maistra batek azaltzen duenez, koadro dirigenteen artean tibetarrak gutxi baldin badago, «beren kultur maila txinarrera baino askoz bajuagoa delako besterik ez da». Tibeteko unibertsi-tateko 800 ikasleatarik, erdia han-ak

dira, aldiz —ofizialki, behinik behin— populazioaren %3,6a baizik ez dute osatzen etnia horretakoek.

Txinarren ustea omen da ezen, elektragarri eta garbitzeko maxinak sartzen diren heinean, erlijioak atzera egin duela Tibet. Turismoaren industria ere baliagarri daiteke sentidu horretan. Alta bada, espero baino indartsuago ageri da erlijio sentimentua...

Hain zuzen ere, erlijioarekin egin dute topo txinarrak. Errepresioaz, herria ez ezik, mundua ere beren aurka asaldatzea besterik ez zutela lortuko aspaldian ulertu zuten txinarrak. Nola berenganatu orduan, jende arraro hura? Berenganatu beharra —beren kasa ibiltzen uztearen ezina— osoki asimilatu bait dute: Inperioak agintzen du, esan nahi baita, Indiarekiko muga tira-birak direla eta beste, herrialde hark aldegin dezaie ez dute inolaz ere utziko. Lamak orde, kantuz eta otoitzez eta hamaika izpirituen laguntzaz txinarrak uxatu ahalko dituztela jota sinistuta daude.

Azkenik, Europan gai honi ematen zaion tratamenduak merezi du aipatzea. Ezinbestez, Armenia-Azerbaidjan-eko gatazka bateratzen da, «Inperio marxista-leninisten krak»az mintzatzen da errazki. Batzutan —parafraseatze bat eginez— kanpoko otsoak ikusi egiten dira eta etxean, berriz, usoak besterik ez.

PABLO SASTRE

zerbait ikasi dezagun gomendatzen digute; baina ez da baitezpadakoa». Partidu komunistaren bertako batzordeak 1986an ezagutzen zuenez, «anitz militante dira oraindik tibetar kultura feudalismoaren denborakotzat daukana».

Ekonomiari gagozkiolarik, urtetik urtera geroz eta menpekoago gertatu da Tibet Txinarekiko. Estatuak hainbat subentzio eta laguntza bideratzen ditu, bai, aldiz laguntzarik gehienak txinar presentzia iraun erazteko baliagarri izaten dira. Tibetek kontsumitzen dituen produktuen %95a inportaziozkoak dira, hasi eta Shangai-n inprimatzen diren «sutra» edo testu sakratuetatik eta Pekinen fabrikatzen diren tibetar soineko tradizioetatik. «Dirua ez da Tibetengelditzen —esaten du lasatar merkatarik—, desarrolla txinarraren mesederako da; berek dituzte kapitalak eta harremanak, 100 tibetarretatik 80 nomada direlarik». Jatetxe, dendarik gehienak txinarren esku daude, maiz Xinjiang eta inguruko beste herrialdeetatik hara joandako musulmanen esku.

Gainerantzeko xifretan ere oso behe-

Aste Santuko oporrak heltzear ditugularik...

Bertako eguzki epela bilatuko du bidaiariak

Negua amaitu zaigu eta beragaz elurrez estaliriko naturan murgiltzeko desioa. Hotza, elurra, eskiak ahaztu... eta eguzkia; monotoniaren haustura eta, batez ere, poltsikoaren neurrira moldakorrak gertatzen diren aukerak dira Aste Santua kanpoan pasatzea erabaki dutenei erakargarrien gertatzen zaizkienak.

Aste Santua, oporrak, kanpora irteteko gogo, diru apur bat zorroan... eta nora joan? Duela urte batzu, jai hauek zuten zentzu erlijiosoa galtzarekin batera, gauzak aldatzen hasi ziren eta egun jendea geroz eta mugikorrak bihurtzen hasi da. Mugikortasun gose hau asetzeari ez da jadanik arazo bat, norberak bere kontura antola ditzakeen bidaietaz gain, bidaiak ajentziek Aste Santua dela eta, egitarau ugari antolatzen bait dituzte. Egitarau hauek zein baino zein erakargarriak izaten dira, eta normalki, poltsiko arruntaren zatitza eskurakorrak izatearen abantaila izaten dute (gaur egun, adibidez, Maroko destitotzat duen bidaiak antolatzen dituzten 25.000 pezetan inguru kostatzen du; bertan bidaiak, estantzia eta aseguroa sartzen direlarik).

Hala eta guztiz ere, Aste Santuko opor hauetan, jendea oso eskualde konkretuetarantz abiatzen dela esan daiteke, eta jadanik konbentzionalak bihurtu diren Portugal, Andaluzia, Mediterraneo aldea eta Maroko izaten dira arrakasta handien lortzen duten bidaiak. Zentzu honetan, Europa geroz eta baztertuagoa dagoela esan genezake, prezioen garestitasuna eta eguraldiak suposatzen duen handicapak dela eta, batik bat.

Bidaiarien eskakizuna: eguzkia eta prezio merkeak

Jendeak ez du diru gehiegirik gastatu nahi izaten egun hauetan, batez ere udarako prestatu nahi duten «bidaiak

fuerterako» beraien sosa gorde nahi izaten dituztelako. Horregatik, urrunegi ez dauden toki merkeak izaten dira arrakasta gehien lortzen dutenak. Kontua zera da, egunerokotasun astuna eta monotonia baztertu eta toki berriak ezagutzea.

Aurtengoan, Marokorako bidaien «boom» kolektiboa izugarrikoa izan da eta bapatean guztioi Maroko ezagutzeko irrikia sortu zaigula eta, bidaiak ajentzia gehienek beraien eskeintza Maroko zeharkatzen duen egitarau desberdinetan oinarritu dute.

Afrikako lpar aldean kokatzen den herrialde honen arrakastaren zergatia galdetuz gero, «eguraldi atsegina ziur-

Apirileko eguzki gorrairekin atzetik ibiliko da bidaiaria, udako oporretarako dirua aurrezteko asmoz.

latzen du, kultura desberdin bat ezagutzeko aukera paregabea da eta, gainera, Europarekin konparatuz gero, dexte merkeagoa da» adierazi digute kontsultatu ditugun zenbait ajentzieta-ko laguntzaileek.

Jendea ezagutzeko aukera ezin hobea

Ajentziek Aste Santurako espreski prestatzen dituzten bidaia hauen kostea nahiko eskurakorra izaten da. Ondo-rioz, beraien kontsumitzaile sutsuenak estudianteak izaten dira, oporraldi lu-zeenak ere beraiek izaten dituztela kontutan izan behar dugularik. Arrazoi berberagatik ere, irakaskuntza mun-duan sarturik dabilzanak ere ugari izat-ten dira horrelako bidaia organizatu merkeetan. Hauek taldeka, zein bikote-ka, zein bakarka apuntatzen dira, zen-tzu horretan ere gauzak aldatzen bait dihoaz.

Duela urte batzu, kanpora irtetea, konpainia izatea garrantzizkotzat jo-tzen bazen ere, gaur egun, gero eta ugariagoak dira bidaietara bakarka apuntatzen direnak. Jendea gaztea izat-ten da (prezioak berak erabakitzen du bezero moeta), mentalitate irekiduna eta oporretan jendea erlajatu eta hu-moretsua egoten denez, bidaia hauek lagunak egiteko aukera paregabeak suertatzen dira. «Denbora ugari pasa behar izaten dute elkarrekin, momentu onak zein kaxkarrak konpartituz. Ho-nek kamaraderia berezi bat sortzen du jendearen artean eta zenbaitzutan adis-kidetasun sendoak sortzen direla esan genezake» adierazi digute.

Mentalitate aldeketak eta abentura zaletasuna

Gaur egun mentalitate aldaketa bat ere ematen ari dela aipatzekoa da. Jen-deak duela urte batzu baino askosaz ge-hiago bidaiatzen du eta modu desber-din batez, gainera. Argazki makina zin-tzilik daraman turista marathonianoa geroz eta eskasagoa da eta hainbat al-diz telebistan eta zineman parodiaturik ikusi dugun txinatar turistaren prototi-poa desagertzen ari da. Jendeak, bere denbora esnatzetik oheratzeraino ordu-tegi programatu batean antolatzerik ez du nahi izaten. Egun, komoditateak bai-no abentura dosis handiagoko duten bi-daiek zaletasun handiago bat sortzen dute jendearengan, «jendea monumen-tuetako turismoa egiteaz nazkatzen ari da eta konzientziario handiago bat duen turismorantz hurbiltzen hasi dela esan genezake. Sosa apur batzu lortzen dituztenean, ezagutu nahi duten es-kualdeataz informazioa lortzen saia-tzen dira eta bertako kultura, ohiturak, jendea ezagutzeaz gehiago arduratzen hasi dira dagoeneko».

Aste Santuetan urrun joan gabe, diru gutxi gastatuko da, udako oporretan 'fuerte' aritu behar bait da.

Alde batetik bestera ibiltzeko sortzen ari den mentalitate berri hau dela eta, abenturazale porrokatuak diren «bi-daiari biziosoa» geroz eta ugariagoak direla adierazgarria da. Jende batek beste bizio batzuetan dirua gastatzen duen bitartean hauek nahiago izaten dute zenbait pribazio jasan baina gero diru hori Brasila edo ta Afrikatik safari bat egitearen proiektuan gastatu.

Bidaia alternatiboak bultzatuz ajentziak

Eskaera berri honi erantzunez, ajen-ziek geroz eta ardura handiagoa ager-tzen dute exotikoak, desberdinak edo ta ezohizkoak gertatzen diren bidaia hauen antolakuntzan. Hori bai, bidaia mota hauek Aste Santurako baino Uda-rako gehiago prestatzen direla argitu beharrean aurkitzen gara bidaialdi hauek bi-hiru hilabetetarako egiten bait dira normalean. Kasu askotan irteera hauek natur mundura hurbiltzeko era desberdinak baino ez dira izaten, geroz eta ugariagoak bait dira, adibidez, natu-ra bizi bizian ezagutzeko aukera es-keintzen duten bidaia ekologistak (zen-

baitzutan biologo baten laguntza ere izaten delarik).

Herri exotikoetarantz ere bidaiak aniztasun nabarmena ezagutu dute, az-ken urteotan Turkia, Egipto, Jordania, Libia... geroz eta bisitatuagoak izanik. Kasu hauetan abioia eta Land-Robera edo ta autokarabana deiturikoa konbi-natzen dira eta beraien prezioa 200.000 pezeta inguru izan daiteke. Beste auke-ra anitz eta desberdinak ere eskeintzen dira gaur egun eta Dinamarka eta Ho-landan zehar bergantin batean itsasora-tzea, India bezalako herri interesgarri bat bisitatzea edo ta Brasil alderantz bi-daialdi «bero» bat egitearen betiko ame-tsa errealitate izatera iritsi daiteke, ho-rretarako sosa gutxi batzu baino dexte-te gehiago aurrezte lortzen badugu, noski.

Bitartean, heltzeaz dauden oporretan pentsa dezagun, eta azken momentura-ko ezer utzi barik, ea aurreten Maroko, Italia edo ta Portugalera aukeratu du-gun bidaia guztiz arrakastatsua suerta-tzea lortzen dugun.

A. MALDABURU

Lau aste daramatzate eskola pribatuetako irakasleek greban

Eskola pribatuak maldan behera

Euskal Herriko eskola pribatuak tradizioa handikoak izan ohi ditugu baina azken urteotan, itzal handiko eskolak 'isil' izatetik eskola iskanbilatsu izatera pasa dira. Aldaketak eman beharrekoak dira eta dagoeneko, Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabako eskola pribatuetako irakasleek lau asteetako grebari eutsi diotela aipatu behar. Honez gero, aldagetaren lehen urratsak ematen hasiak dira.

Irakaskuntza negozio bezala hartzen da, eta ondorioak haurrek jasan behar.

Eskola pribatuek betetzen duten hutsunea eskolaurretik hasi eta UBI-ko ikasketak amaitu arte litzateke, Lanbide Heziketa ere tartean sartzen delarik. Hego Euskal Herrian kokatzen diren zentru pribatu hauek erlijiosoak dira neurri handi batetan, eskola alemaniar, frantses eta ingeles gutxi izateaz gain, ikasle kopuru txikia bereganatzen bait dute.

Zentru hauek, hala ere, betidanik izen on eta kalitate handiko hezkuntza-
ren ikurra eraman ohi dute baina, egun, eskola hauen beherakada begi bistakoa dugu.

Egungo eskola pribatuen beherakada nabarmena

Hezkuntza pribatu mailan, Hego Euskal Herria aintzindari izan da urte askotan. Eskola estatalen kalitate eskasaz eta hauen ahuleziaz aprobetxaturik sortu ziren pribatuak, erlijiosoak batez ere, ondoren hedatu eta ederki asko sendotu zirelarik.

Orain 10-15 bat urte, eskola pribatuak bere gailurrean zeuden, irakasleek lan gehiago egin arren, publikokoek baino soldata hobeagoak zituzten. Era berean, eskolak azpiegitura ederrez funtzionatuz, irakasleagoak berziklaketa ikastaroak eginez eta irakasleago eta patronalaren arteko harremanak hobeagoak zirenez, kalitatezko hezkuntza eskeintzen zen, baina azkenaldi honetan eman den beherakada alor guztietan izan da: ekonomikoki, pedagogikoki...

Erlijiosoen helburua, egiturak batere aldatu gabe, zentru berriak eraikitzea izan da, hau da, diru gehiago erdiestea. Honela, dinamismorik gabeko ohizko programetan oinarritu dira, ikasleago masifikazioan eduki dute, irakasleago seglarra %70 izan arren ezin izan du ezertan esku hartzerik izan eta guzti honek hezkuntza kalitatean bere eragina eduki du.

Egun eskola pribatu askok eskeintzen duten kalitatea publikoena baino eskasagoa da.

Lo zorroan geratutako eskola 'ohoretsuak'

Oraindik zenbait eskolatan klasista izaera gorde nahi da: hortxe ditugu,

Orohar, eskola pribatua ez zaio egungo hezkuntzari egokitu.

Severiano Iurre (LAB irakaskuntza):

'irakaskuntza pribatuan ezer on gutxi'

«Irakaskuntza pribatuaren egitura beti oso autoritarioa izan da, eta egun ere, honelakoxea da. Baina greba honek Arabako 150 irakasle egitura horretatik ateratzea lortu du eta hori, orain bi urte, pentsa ezinezkoa zen. Beste greba batzu egin izan ditugu baina beti ikastetxeetan gelditzen ginen eta patronalak berehala zanpatzen gintuen. Oraingoan ez; asanbladak funtzionatzen du.

Oraindik beldurra kentzeko beharra badugu ere, geure eskubideak esijitzen hasi gara eta hori oso inportantea da. Bestalde, grebari ekin ez diotenak gure ekintza ikusten ari dira eta erreflesionatu beharko dute, gure helburuak eskurakorak bait dira.

Euskara irakastea negozio bezala

Pribatuaren patronalaren mentalitatea ikusteko euskararekin egin du-

tena ikusi besterik ez. Euskara zentru pribatuaren sartu nahi zenean, horretarako Diputazioek eta Jaurlaritzak diru laguntzak ematen zituen, edozein modutan ematen ziren euskarazko klasek pribatu hauetan. Nik ere, ia euskararik jakin gabe euskarazko klaseak ematen nituen. Patronalak diru laguntza horiek jasotzeko erabiltzen zuen soilik euskara, hau da, negozio bezala. Ez zuen irakasle goa berziklatzeko inolako asmorik, ez euskara irakastekorik, ezta hezkuntza duin bat eskeintzeko borondatearik ere.

Zentruan euskara sartu zenean, politikoa edota antiklerikal ikurra zintzilikatu nahi izan zioten baina, berehala, diru egarritz, ahal zen zuku gehiena ateratzeko prestatu ziren. A eredua ezarri zen eta 3 urtetan B eredura pasako ginela uste genuen baina hori seko geratuta dago oraingoz. Dirua usaina dagoen tokian, hortxe izango da patronal hau.

marianistak, corazonistak... teknokraten, elizkoiaren eta dirudunen eskolak; baina gainerantzekoan, eskola pribatuaren langile arruntaren semeak ikasten dute, gurasoen ustez, eskola hauek, oraindik, hezkuntza pribilegiatu eta ohoretsua eskeintzen omen bait dute. Imajin kontuari garrantzi handia ematen diote gurasoek.

Baina eskola hauen efikazia pedagogikoa eta barne egiturak aintzinakoak dira, egungo garaiei egokitu gabekoak. Garai batetan pribatuaren irakasleek puntako teknikak bait zerabiltzaten hezkuntza alorrean, makina bat ikastaro egiten zituzten kalitatutako irakasleek honak etsi egin du. Patronalak, FEREk batez ere, diru kontuak atsegin ditu, irakasle goa bertan behera utzi duelarik. Ez dago inolako motibaziorik, irakasle goak soldata baten truke lan egiten du, ikastarorik ez da antolatzen eta eskoletako arduradunek (beti apaiz, fraile, se-rore), iragazki ideologiko baten bidez, aukeraketa selektiboak egiten dituzte; denboraldi batetarako kontratoak egin ez da ezer konpontzen... guzti honen ondorio tamalgarriak eragiten ditu.

Diru iturri ugari, efektibitate gutxi

Patronala botere faktiko bilakatzen den une honetan (gutxienez 230.000 ikasle izango bait ditu Hego Euskal Herrian, %35a gutxi gora behera), Guraso Elkarte eta Guraso Federakundeen babsa eskuratzen du.

Baina eskola moeta honek laguntza gehiago jasotzen du. Gobernuak behar-beharrezko dituen subentzioak ematen dizkio pribatuari, honek tasak kobratzen ditu eta, sarritan, bere azpiegitura kanpoko ikastaroetako eta mila gauzetarako alokatzen ditu. 1986.ean, zenbait mailetan, eskola publikoetako subentzio bera jasotzen zen, eta gainera, komunitate autonomoko eskola pribatuko gela bakoitzak estatukoak baino 500.000 mila pezeta gehiago lortzen ditu. Pribatuko irakasle goak berriz, publikoak baino %23 gutxiago kobratzen du kasu askotan. Publiko-Pribatu oreka hautsirik irakasle goa beren eskubideak erdiestera ekin dio, publikoaren homologazioaren bila.

Komunitate Autonomoan eskola publikoak 244.714 ikasle (%48) eta 14.800 irakasle ditu. Pribatuak, ordea, 187.922 ikasle (%37) eta 8.100 irakasle. Ikasle-irakasle kopuruari begiratu, publikoetan masifikazioa badago pribatuaren askoz handiagoa izango dela ikus daiteke. Eta masifikazioak irakaskuntza eskasa esan nahi du.

N. ARRASTOA

Departamentuek kontratazioen kontrolerako bitartekoak heuren esku

Aukera politikoen eragina unibertsitateko irakasleen kontratazioetan

UPV-EHuko kontratazioetan erizpide akademikoek gain ereizpide ideologiko eta politikoak erabiltzen dira askotan, fakultateetako departamentuen aldetik joera bereko eritziak dituen jendea sarrreraziz. Hau, bereziki nabarmena gertatu izan da unibertsitatean gai sozio-politikoak erabiltzen dituzten sailetan. Honen erakusgarri dira Ortzi-k Informazio Zientzien fakultatean izan dituen gorabeherak.

Aurtengo kurtsoan irakasle kopuru izugarria kontratatu da UPV-EHUn (Informazio Zientzien Fakultatean bakarrik 50 bat), eta beste urte batzuetan baino askoz jende gehiago aurkeztu da plaza hauetara, bai lizentziatu berrien kopurua handitzen doalako urtez urte eta baita ekintza pribatuaz jendea nekatzen ari bide delako, azkenengo multzo honetan, gainera jende historialduna eta oso jantzia dago.

Kontratazio hauek hainbat iskanbila sortu dute fakultateetan, hauen inguruko borroka ideologiko-kulturala haundia izanik eta hemen departamentuek eta hauetako buruek oso gogor jokatzen dute beraien departamentutan ideologikoki moldatu ditzaketen irakasleak sar daitezen. Gorabehera guzti hauetaz hitzegiteko Informazio Zientzien Fakultatean irakasle diren Antton Azkargorta, Nikolas Xamardo eta Jose Luis Herreroekin hitzegin dugu.

Interes akademikoak, interes politikoak

Unibertsitatea eta fakultateak, gai bereko irakaslez osatutako departamentuen bidez daude antolatutik eta hauek direla esan daiteke, erretoregoarekin eta dekanotzekin batera, unibertsitateko botere unitateak. «LRUk (Unibertsitatearen Erreformatarako Legeak) departamentuei ematen dien indarra eta protagonismoa izugarritzkoa da, eta hauek, irakasleak kontratatzerakoan akademi-meritoez gain ideologia ere begiratzaren dute. Eta horrela, departamentuetako 'mandarinak' bere eritziaren arabera moldatu dezake bai departamentua eta baita bertara sartzen den jendea ere. Horretarako departamentuek nahiago dute esperientzia gabeko jende gazte moldagarria (meritudun ikasle ohiak, lehendik ezagutzen duten jendea...) hauek irakasle asoziatu bezala sartuz».

Unibertsitateko sarreran, oztopoak ez

Departamentuetako buruen eragina era askotakoa izan daiteke: kontratazio batzordea kontrolatzen dute, tesia egiteko eta gaiditzeko beren oneritzia eman behar da, publikazioak egiteko ere bai, funtzionari izateko probak kontrolatuz....Azken finean departamentuek jerarkia burokratiko baten bidez funtzionatzen dute (katedratikoa, funtzionari titularra, irakasle asoziatua) eta horren arabera goikoek kontrol medioak dituzte.

Badago beste arrazoi bat departamentuko 'gustoko' jendea sartzeko, departamentu buruaren hautaketa, alegia. Buruak lehenbizi funtzionari izan behar du eta gero denen artean aukeratu, beraz beren arteko jendea hartzea komeni zaie. «Sartu berriak, bestalde, beren karrera profesionalaz arduratu behar dute eta horretarako departamentuko nagusiekin gatazkarik ez edukitzea komeni zaie. Azkenean demo-

akademikoak.

krazia eta pluralismoa horrenbeste defendatzen dutenek gero barruan horrelako jarrerak dituzte. Gure ustez ona litzateke departamentuetan joera eta ikuspegi kultural desberdina duen jendea egotea».

Elaborazio teorikoaren kontrola

Betidanik esan da unibertsitateak gizartearekin lotura bat izan behar duela, jakintza mailan antzindari izanik eta eredu kultural bat bultzatuz. Baina horretarako, nolabait behintzat, gizarteko sektore ideologiko eta kulturalak isaldatu behar dira unibertsitatean, eta honetan badago eten bat hemengo gizartearen eta UPV-EHuren artean. Unibertsitatean badaude elaborazio teorikozko departamentu batzu, eguneroko praktika politiko eta sozialarekin zeri-

kusi haundia dutenak, hauek, batez ere Historia, Zuzenbide Publikoa eta Zientzi Politikoaz arduratzen direnak dira eta garrantzi haundia dute joera desberdinen elaborazio teorikoak egiteko.

«Hemen arazoa zera da, UPV duela hamar urte sortu zen eta hemen katedratikoz ez zegoenez kanpotik etortziko jendez hornitu da unibertsitatea, hots, Euskal Herritik kanpokoekin. Ondorioz herri honetan nagusi diren joera politikoak ez dira isladatzen departamentu hauek egiten dituzten elaborazio teorikoetan. Adibidez, abertzaletasunari oztipoak jartzen zaizkio orokorrean eta batez ere ezker abertzeleko jendea urruti izan nahi dute zenbait departamentutan. Horrela, zenbait departamentu buruz komisario politiko gisa jokatzen dute eta sail asko aukera politiko zehatzetara begira daude, askotan antinazionalista zentzuan. Hitzek plu-

ralismo jarrera defendatzen duen jende batek, bere botere esparruan jokaera diktatorial hutsa darama eta ez du onartzen beste aukera batzuetako jendeak bere elaborazio teorikoa egitea. Beste leku askotako interes pertsonal eta txantxuilez gain, Euskal Herrian interes politikoak daude departamentuetan jendea sartzeko orduan. Askok guda politiko bezala planteatzen dute».

Ortzi-ren kasua

Francisco Letamendia 'Ortzi'-k ere badu kontratazio arazo arantzatsu honetan bere istorioa. Azkenengo hiru urteak pasa ditu unibertsitateko atarian ate joka. Pertsona honek duen historial akademikoa ez da txantxetako, zazpi liburu, argitalpen piloa, Frantzia hiru urtetako esperientzia dozentea eta bertan egindako tesi doktorala... Aurtengo kurtsoan, Leioako Informazio Zientzien Fakultatean aurkeztu zen Pentsamentu Politikoaren Historia emateko plazara. Departamentuak beste hautagai bat aukeratu zuen eta jende askok salatu zuenez arrazoi politikoak zeuden erabaki honen atzean.

Letamendiak errekurritu egin zuen, bera baztertzeko erabili ziren erizpi-deak erabat moldatuak zeudela salatuz eta hainbat burrukaren ondorioz irabazi egin du errekurtoa, azkenik Informazio Zientzien Fakultateko irakasle asoziatu plaza lortuz. «Berez legalitate hutsez jokaten da, baina atzetik departamentuek beren bideak erabiltzen dituzte kontratazioak burutzerakoan: puntuazioen artean departamentuaren txostenak pisu haundia duenez, hau erabiliz, azterketak jarriz, plaza hutsik utziz edo puntuazio baremoak manipulatzuz. Ortzi-ren kasuan ezin zen erabili 'curriculum' faltaren ohizko arrazoiak eta beste bideak erabili dira kanpoan utzi nahi izateko».

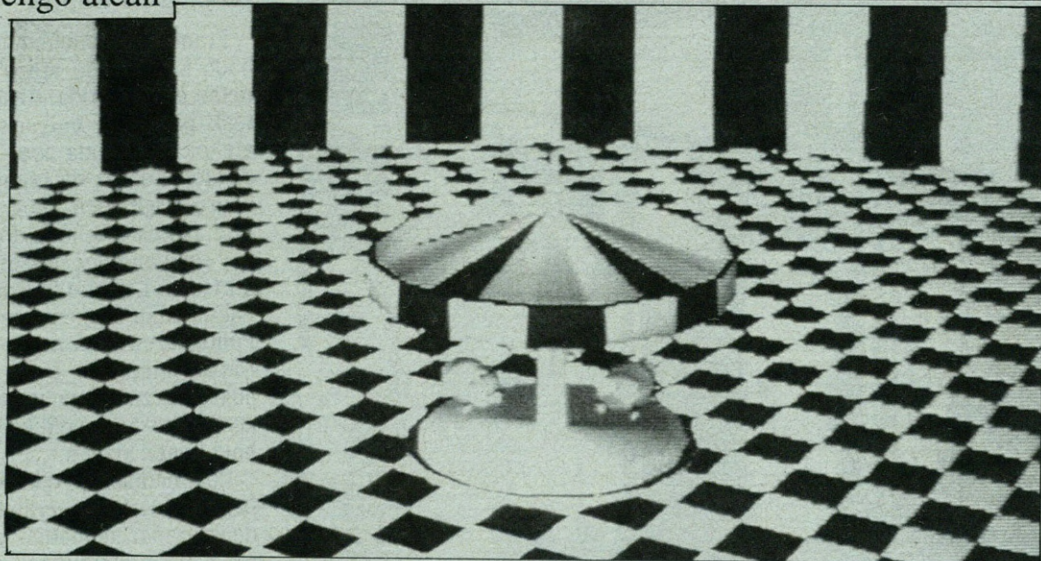
Letamendiaren kasuan inpugnazioa irabazi egin da, baina hau oso gutxitan gertatu izan da. «Ortzi-ren arazoa hain nabarmena izanik, irakasle multzo bat bildu gara kasu hau salatzeko eta presioa egiteko. Hau horrela izan ez balitz seguruasko oraindik kanpoan legoke. Eta hain nabariak ez diren beste kasu asko daude. Aurtengoan beste jende askok ere inpugnatu ditu erabakiak eta batzuk irabazi dituzte, beharbada Letamendiaren eskandaloaren eraginez». Hala ere kontratazioen funtzionamenduak berdintsu jarraitzen du eta Ortzi-k berak ere nekerik aski pasa beharko du unibertsitatean bere egoera finkatzeko bidean.

XABIER LETONA
JON SARASUA

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Hurrengo alean

IRUDI SINTETIKOAK NOLA EGITEN DIRA?
EEBBtako NATURGUNE BABESTUAK
TABAKISMOAREN ONDORIOAK
LURRAREN BIHOTZERAINO
HONDAKIN SOLIDOEN TRATAMENDUA
ANTONY HEWISH, PULTSAREEN AURKITZAILEA

—Apirilaren batean zure kioskoan—

"Elhuyar. Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....
Helbidea..... Lanbidea
Hiria..... Telefonoa
Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ 1.988.erako 2.400 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 4.300 pta.
- ☐ Hiru urterako 7.000 pta.
- ☐ 1.988.erako 3.000 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkarte. P.K. 361. DONOSTIA

ARGIA

"TTARTTALO" ren laguntzaz

K O M I K I A

98. zenbakia

BOKARTA

Moratu Txeroki

PAKEAREN ALDEKO
B/LERA

TERRORISMOAREN
AURKAKO DOKUMENTOA

ZEIN OTE DA ARAZOA?...

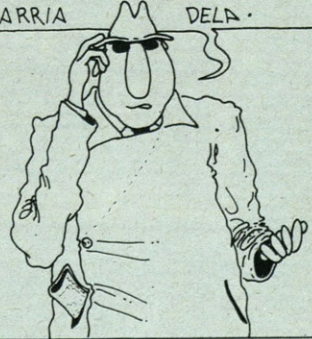

1-88

PAKEA EDO PAKEARI
KONDOI BAT JARTZEA

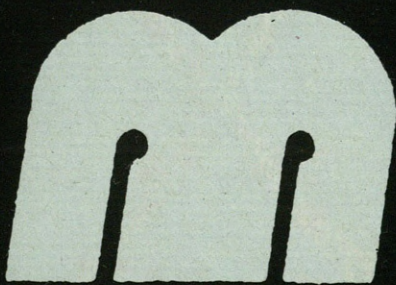

SUSMOA HARTZEN DIT BATZUARENTZAT
ASKATASUNA GAIXOTASUN KONTAJI-
AGARRIA DELA.

15

kirolzaleen zerbitzutan

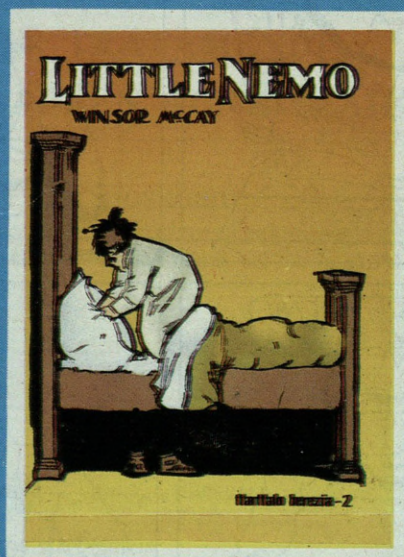
miner

donostia

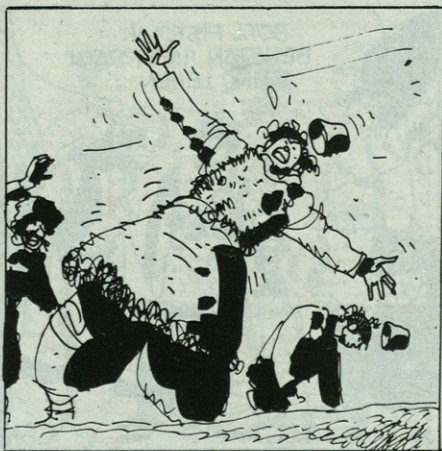
271050 eta 270447

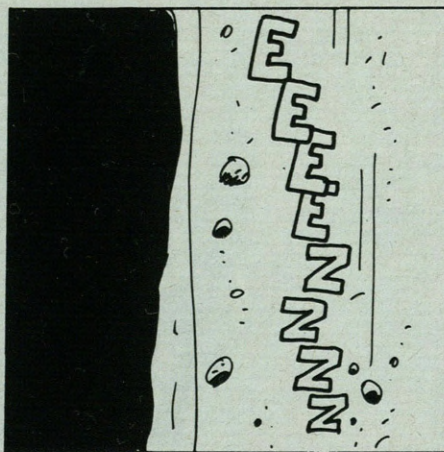
EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

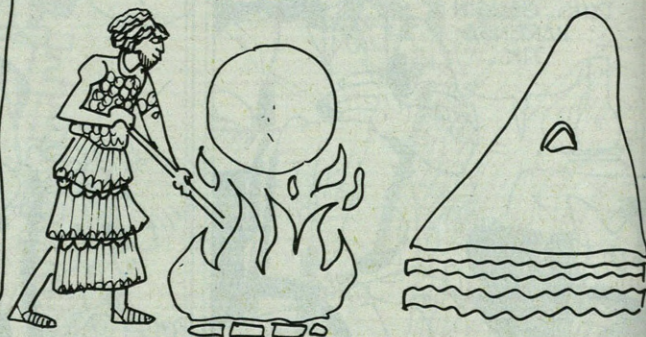
GEZURTIA!

CYRUSEN ALTXOR GUZTIA HARTU ZUEN
ETA URTZEKO AGINDUA EMAN...

URREZKO BOLA HANDI BATEN ITXURAREKIN,
EGUZKIAREN SINBOLO, ETA MENDIKO
ZULO BATETAN IZKUTATZEKO...

...HORRELA BUKATZEN
DA TRELAUNYREN
"URRE HANDIA"
ISTORIA...

BAINA "BUKAE-
RA ONIK GABE-
KO" ISTORIA
DA.

... "BUKAE-RA ONIK
GABEKO"?

BIHARAMUNEAN

BENETAN?

HARA,
ITXURA
PAREGABEA
DUK
...

BAI...

EZER ONIK
BA AL
DAGUKAK?

SAMARKANDAKO
ALTXORRA.

TXANTXARIK
GABE...ABERATSA
DAGUK?

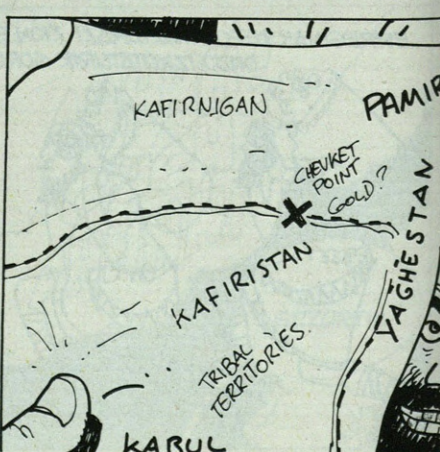

BAI...OSO
ABERATSA.

OSO
ABERATSA?
ESAIÐAK
BERRIRO...
BAI, ESAIÐAK
BERRIRO,
GAZTE
ZORAGARRIA

HEMENDIK OSO GERTU ZEGOK
ALTXORRA...CHEVKET HIRE
LAGUNAK ZITA EMAN ZIDA-
NEAN HEMEN, KAFIRNIGANEN
IA ASMATU
EGIN ZIAN
...

TRELAUNYREN AZALPENAK MAPA
HAUETAN MARKATUTAKO POSIZIOE-
KIN BAT DATOZ... NAHIKO ZEHAZGA-
BEAK, EGIA ESAN. ERRUSIAK,
INDIAKO GOBERNU INGELES INPE-
RIALAK, TXINAK, AFGANISANEK,
BUKHARAKO KHANAT-EK ETA
YAGHESTANEK ERREKLAMATURIKO
LURRALDEA DA HAU,
LOTSAGABEKERIAREN
ERRESUMA...

... ERRUSIA ETA INGLATERRAKO
INTERESEK TOPO EGITEN DUTE-
NEKO MUGALDEA DA. "JOKU
HANDIA" KIPLINEK DEITZEN
ZUEN MODURA... DENA
GERTA DAITEKE,
ARIN MUGITU
BEHAR DUGU...

CORTO, LEIZEZULORAKO
SARRERA
AURKITU
DAGU

... ZUBIAREN BESTALDEAN
HIK ESATEN HUIEN BEZALA,
DEABRU ZAINTZAILEA-
REKIN.

BAI, AHRIMAN
DUK, GAIZKIAREN
JAINKOAK PERTSIA-
KO AINTZINAKO
ERLITJOAN... OSO
DEABRU ARRIS-
KITSUA.

SEGURUEN EZ NI BEZAIN-
BESTEKOA! GOAZEMAK...
EZ DUK ORDAIN HORRE-
LAKOETAN SINETSIKO
EZ...

BAI,
GOAZE-
MAK.

GELDI.

ZUEK, TURKIAR
BIAR BIAK! EZ
HASI DELIRATZEN.

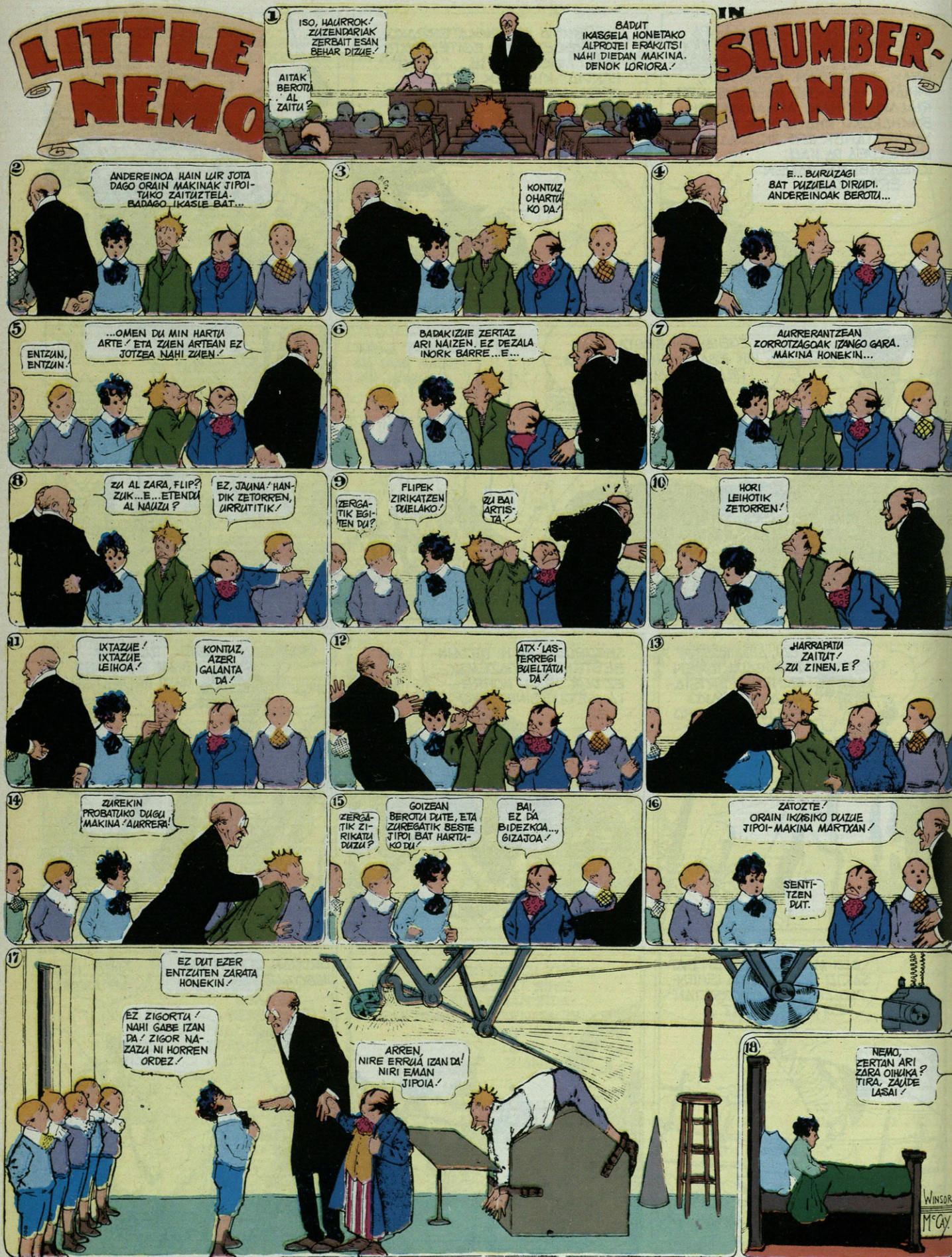
ALU MORDOA... BATEN BAT
SARTU BEHAR BADA LEHEN-
DABIZIKOA ZULO HORRETAN
NEU IZANGO NAIZ...

ORDUAN, ZEREN ZAI
HAGO SARTZEKO?

ZUEN
ZAI...

LITTLE NEMO

SLUMBER- LAND

Banco de España-k ihazko maiatzean aditzera eman zuenez, kredituen interesak kobratzeko kreditu etxeek erabili ohi dituzten erizpideak okerrak dira.

Banku eta aurrezki kutxek kreditu oso interesatuak

Banku nahiz aurrezki kutxa (kreditu etxeak orokorrean) kredituen interesak kobratzeko erabili ohi dituzten erizpideak okerrak dira.

Bankuen bankua den Banco de España-k bi alditan esan die gauza berau. Azkena, 87ko maiatzean, izkribu baten bidez gogoratu eraziz ez dutela ondo neurtzen interesen kobraketa. Hala ere, ez diote kasu haundirik egin. Bere horretan segitzen dutelarik, interesen kontura, edozein aurrezki entitatara kreditu baten eske joan den bezeroaren gainean dirua erruz egiten.

ICOFIN, finantzar ikerkuntza eta kontrolerako elkarteko presidentea den Josep Junyent-ek dioen legez, 300 mila milioitako etekinak eskuratzen dituzte urtean, praktika oker baten bidez,

aurrezki entitateek. Ondotxo dakitelarik zertan ari diren. Ondotxo jakin duten bezala, Banco de España-k, 85ean lehenengo aldiz eta iaz berriro, BOEren bidez argitarazi zuen zirkularraren esa-

netara makurtu beharrean beroni muzin egiten.

Banku eta aurrezki kutxen eritziz ohizko praktika bat besterik ez omen berea. Ezin ukatu ez, ohizko praktika ez denik. Baina kreditua zintzoki ordaindu behar duenarentzat okerra. Hasiak dira dagoeneko mogitzen Kontsumitzaileen elkarteak, kredituren bat daukan edonorri zuzendutako aholkugintza juridikoa eskainiz batetik, eta hauzoko sukurtsaletatik hasita jo behar diren atak joz bestetik. Egundoko iruzurraz mintzo dira hauek. Non dago ba, guzti honen gakoa?

Gaizki egindako kalkuluaren mamia

Edozein aurrezki entitatearekin kreditu bat sinatzen denean, pisu bat erosteko kasu, kontutan hartzen dira beti zen-

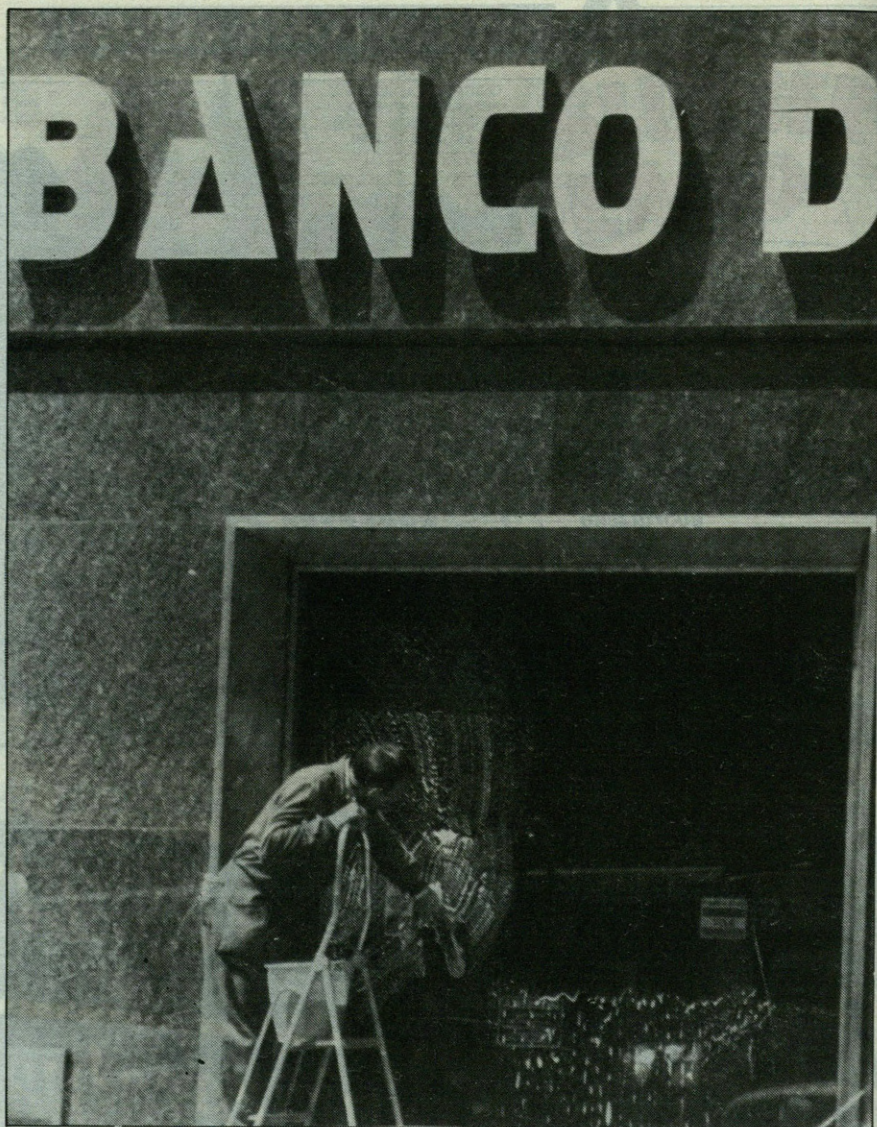
bait gauza: Batetik, prestamuaren zenbatekoa. Eta bestetik, urteko interes kopurua, aurrezki kutxak kalkulatzeko duena. Hilabetero ordaindu beharreko kuota, edo hiru hilabetearen behinekoa bestela. Ezarritako kuota periodikoaren arabera. Demagun hilabetero ordaintzen dela. Hau honela, hasiera batean finantzar entitateak prestaturiko diru kopurua jaisten doanez hilabetez hilabete, aurrezki entitateak hilabete bakoitzeko diru zehatzari aplikatu beharko lioke hitzarmendutako urteko interes zifra. Ez da hala gertatzen. Hasiera batean zor duzun diru kopuruaren arabera neurtzen dute kuota, ez hilabetez hilabete zor duzunaren arabera. «*Hemen dago gakoa!*» —dio Fernando Olalde Arbide abokatuak, zeinak zenbait kasu ikertu dituen, denetan kalkulu bera antzemanek—. Finantzar entitateek ez dute kontutan hartzen interesak aurrera-tzen zoazela».

Iruzur baten arrasto sakonak

Banco de España-k, ihazko maiatzak 15ean, konturatuta jada, antza denez, aurrezki entitateen iruzurtzat hartu den afera honetatik egundoko sua piztu zitekeela, BOEn aditzera emandako zirkularrean argi uzten du nola kalkulatu behar diren kuota periodikoak. Bertan onartzen duenez, gaizki eman dira orain arteko kredituen kontuak, beste hitzetan esanda, beti ere interesak goitik kobratu dituzte aurrezki entitateek, inoiz ez prestamua eskatzerakoan paketatutakoa. Fernandok adierazi digunez, «*finantzar matematikak dakizkien edozeinek demostra dezake gaizki egiten dutela*». Zera esan nahi digu alegia, orain arteraino erabili izan duten, eta erabiltzen duten interesen kalkuluetarako formula ondo hartuz gero (interes konposatuan edota kuotaz kuota ordaintzeke geratzen den diru kopuru zehatzean oinarrituz hain zuzen), ez litzaitekeela inongo arazorik egongo. «*Jakinararen gainean egin dute bestela. Ez daiteke esan Banco de España-k zirkularra atera baino ez zutela honen berririk, ze formula bera da, baina gaizki erabilia*».

«*Prestamuaren kontratua sinatzen denetik —jarraitu da—, kreditu etxeak egindako kalkuluaz (interesaren arabera kuotaren hainbatekoa) fidatzea besterik ez zaizu geratzen*», zera, ondo egiten dutelakoan fidatzea, «*horren berri jakin gabe noski. Kontratua sinatzeak ez du esan nahi aurrezki entitateak aplikatzen duen formularen berririk duzunik*».

Honi lapurreta dotorea deituko nioke, engainua». Era guztietako kredituetan, salbuespenik gabe, jokatzeko omen dute honela, oso hedatua dagoelarik.

Finantzar entitateek, aurpegia garbitu nahian edo, aitatu dute ohizko praktika dela beraiena, eta ez dagoela iruzurrik horretan.

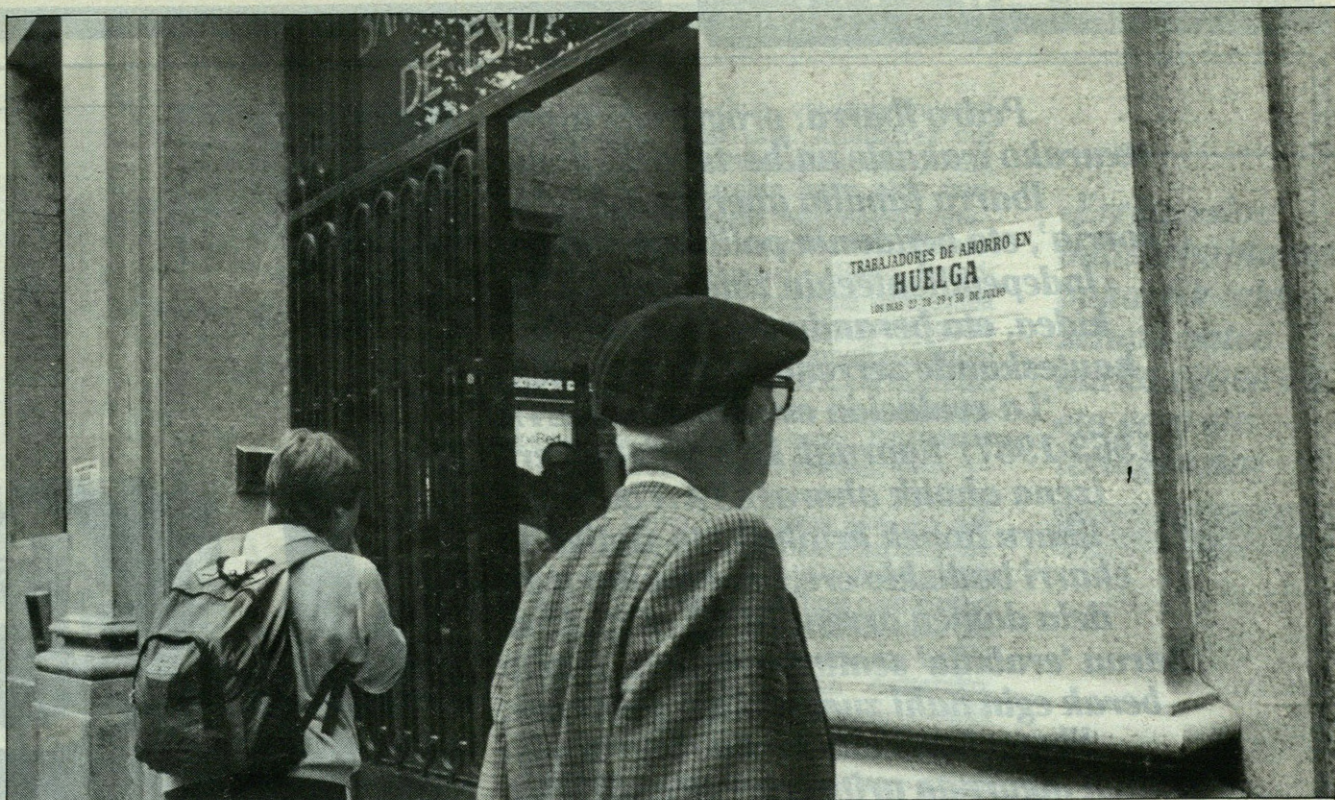
Zer egin dezaket?

Oraingoz behintzat, legearen aurrean deliktua ez dela ikusita kreditu etxeak prestamuen alorrean egiten ari direna (zenbait kasu hauzitegira eraman badira ere aldeko edo aurkako erabakirik ez da hartu egun arteraino), zer egin? «*Batetik, bakoitzak bere kasuan ordaindu beharko lukeen benetazko kuota zehaztu hasteko —argitu digu Fernandok—. Ordaintzen hasia bazau-de berriz, gaizki aplikatutako kuota aldatzeko esan*». Kuota aldatu batetik eta lehendik egindako gehiegizko ordainketa hori bueltatzeko eskatu bestetik.

Hau honela, Banco de España-k joan den urteko maiatzeko iskribua kalera-tzearekin batera kexa zerbitzu bat erakundetu zuen. Oraingoz, gehiegizko ordainketa hori eskuratu ahal izateko bide bat dena. «*Zure kexa bertara bidali dezakezu sosik ordaindu gabe —antzeko zerbitzua eskaintzen duela EROSKI-k ere duela denbora dezente esan digu—, beraien eskutan dagoelarik informe bat*

prestatzea». Banco de España-k prestatutako txosten honetan bezeroari arrazoia emanez gero, eta gehiegizko kobraketa egon dela onartu, zer? «*Abal paregabea da hori. Hori bakarrik e! Ze ez bait du ezertara behartzen horrek kreditu etxea*».

«*Hori bai, Banco de España-ren aldeko informea eskutan duzula primeran —bota digu segidan—, lasai asko joan zaitezke kreditu etxera zor zaizun diruaren eske, pisu haundia bait du berak esandakoak banku eta aurrezki kutxen artean*». Hala ere, kasurik egiten ez badute kreditu etxeek, zailago ikusten du epaitegien bidetik jotzea Fernandok. Berak dioenez, joanez gero beti ere adi-tuen informe zenbaitez lagunduta joan beharra dago gainera, «*epailariak konbentzitu ahal izateko hain zuzen, ze finantzar matematiketako formula baten erabilpena mugatzen den afera honetan epailariak dakiena ezer gutxi bait da*».

Banku nahiz aurrezki kutxa guztiak ari dira kredituetako interesak goitik kobratzen.

'Ohizko praktika da'

Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipaleko Sektore Garapenetako zuzendaria den Joan Antonio Alcozer-ek esan digunez oso kezkatuak dabilta azken aldi honetan. Berak lan egiten duen Aurrezki Kutxaren erantzuna zein izan daitekeen galdetu diogunean La Federación Vasco-Navarra de Cajas de Ahorros-en eskutan dagoela erabakia aita-tatu digularik. Bere ustetan, iruzur bat egon denik ere pentsatzea oso gogorra da, «intentziorik izan al da ba guzti honetan? Nere ustetan gehiago da ohizko praktika bat».

Bestalde, berak dioenez, oso formulazio zaila da Banco de España-k egiten diena, «gainera ez du kontsultatu ere egin kreditu etxeekin guzti honen betetzeko epeak direla eta. Hala ere, Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipaleko kontseilua, kredituen formulazioa aldatzeko akordio batera iritsi zen bere garaian, Banco de España-k bere zirkularra atera bezain laster. Horretara behartuak gaudelako, agindu bat delako guretzat. Baina hori, denbora eman behar zaigu, informatika mailan orain arte egindako programa erraldoiak alde batera utzi behar bait dira».

Iritsi omen zaizkie zenbait bezero kontsultatzera bezala erreklamatzera. Alcozer-ek, beti ere bere iritziz, Banco de España-k 85ean aditzera eman zuen estraineiko zirkularraren aurretik sinatutako kredituetan antzematen du bes-

teak beste, koska. «Ez dakit, honen gainean irakurketa diferenteak egin daitezke, politikoa, komertziala, eta juridikoa gutxienez. Baina adibidez, zer egin Banco de España-k zirkularra atera aurretiko erreklamazioekin?».

Azkeneraino iristeko prest

Duela bi hilabete hasi ziren Euskadiko Kontsumitzaileen Elkartekoak irriti nahiz telebista eta bestelako komunikabideetan kredituen kobraketa okerraren kontu hau lau haizetara salatzen. Celina Menaza Ezenarro dugu Elkarteko zuzendaria. «EROSKI ere ari da bere aldetik lanean. Eskatuz gero, informak prestatzen ditu baina kreditu etxera erreklamatzera joateko orduan ez du laguntzarik eskeintzen, eta hor guk indar haundiagoa dugu».

Kontsumitzaileen elkarteek indar haundia dutela aitatzuz, segimendu guztia azkeneraino eramango dutela dio, banku eta aurrezki kutxeekin akordio batera iristen ez diren kasuetan epaitegiraino luzatuz. «Orain arte ikusi dugunez, kreditu etxeak gure zerbitzu juridikoek prestatutako erreklamazio informeen aurrean ixiltzea besterik ez zaie geratu, badakitelako arrazoi dugula».

Banco de España-k eraturitako zerbitzuaz kezati mintzatu zaigu Celina azkenez, «bulego horretan ez dago kontsumitzaileen ordezkariarik. Gu ez gaudela konforme noski. Gainera, Banco de

España-ri bost axola dio kontsumitzaileak. Hemen leku guztietan bezala kasu bereziak daude, eta hasi behar dugu horien aurka ere. Besterik ez bada haizitegian sartuz banan bana. Ni prest nago».

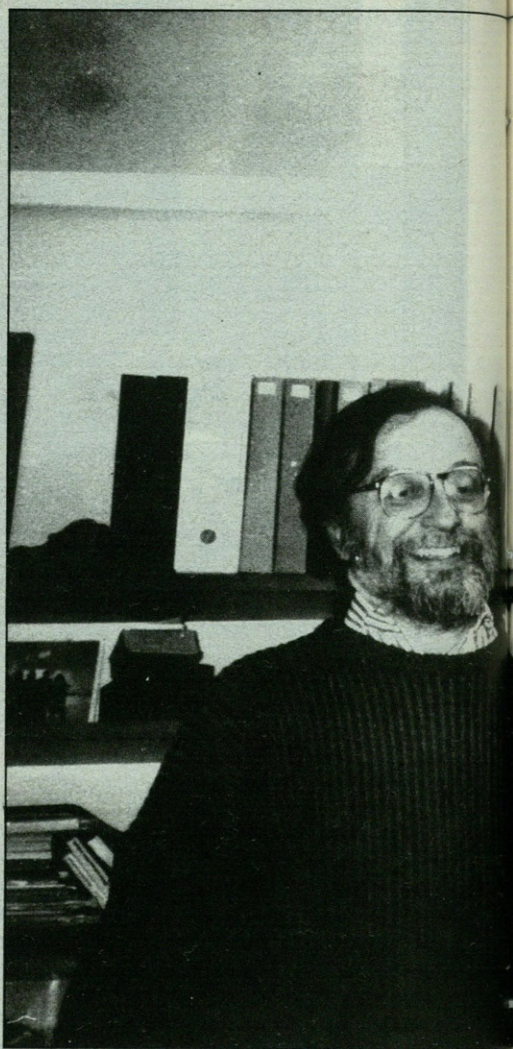
Milioiak, milioiak, milioiak...

Kreditu hipotekarioen arloan lan egin du Fernando Olalde abokatuak. «Horrelako kreditu bat ez daukanak altxa dezala behatza! Milioiak eta milioiak dira jokuan daudenak. Hasten bazara zeroak bata bestearen atzetik jartzen... Azken batean arazo politikoa bilakatzen da». Arazo politikoa, ze Estatu Espainoleko sektore ekonomiko indartsuenarekin egiten bait da topo Fernando dioenez, «Urrezkoak egiten ari dira krisiaren kontura, hain zuzen ere krisian gaudelako».

Bukatzeko, berak ikertu duen kasu baten berri eman digu: «Aurrezki Kutxa batetako kontua da. Kreditu hipotekario bat, 2 milioi t'erdikoa, %17ko interesean eta 15 urtetan ordaintzeko kondiziotan. Ba, hiruhilabeteko kuota baten bidez —urteko interesak 4 zatitan banatzen dituztela—, 4,25eko interesa ematen du ordaindu beharrekoa, urteko interesen kopuruan aplikatuta %18,11 sortarazten duelarik. Hamabost urtetan, politika honen bidez, 1.200.000 pe-zeta galtzen dituzu».

LOREN ARISTI

Pedro Ibarra, progre edo hippy itxurako irakasle unibertsitaria dugu, Ibarra familia aberatsaren kide 'gorria', eta betidanik politikan sartua: Independenteeekin zinegotzi, LKlko kidea, eta beranduago 'Auzolan'-en hauteskunde zerrendetan agertu zen. 'La evolución estratégica de ETA (1963-1987)' liburuak kaleratu du bere izena ahotik ahora. ETAr buruzko liburu honek kritikak eta zimikoak ekarri badizkio ere, eta erabilia izan dela dakien arren, berak ez du bere burua 'erabilia' sentitzen, hauxe delako berak egin nahi zuena. Gure galderak, liburu honetan defendatzen dituen tesien inguruan aritu izan dira. ETaren estrategiari buruzko liburu bat argitaratu berri du, eta bere tesiak EA eta EAJ-ek heureganatu dituzte.

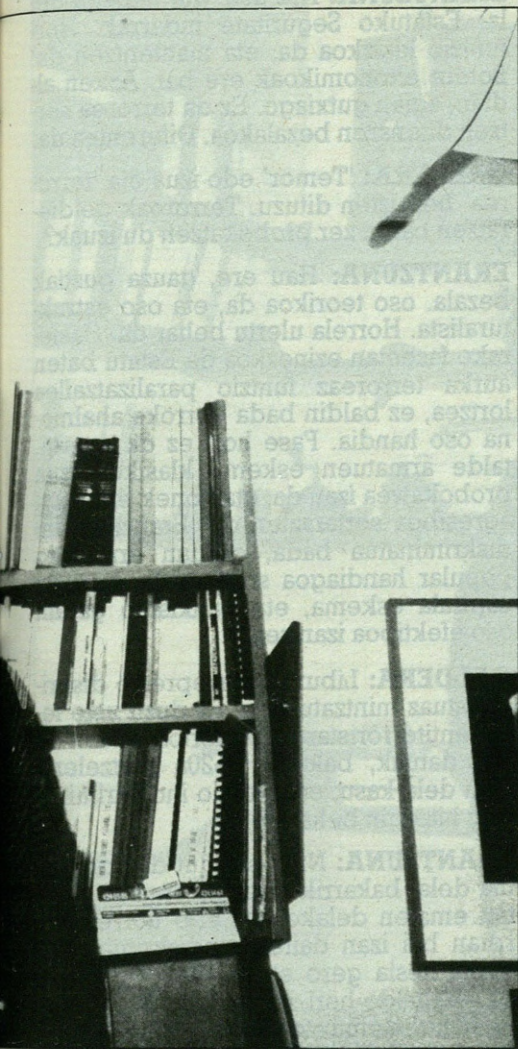
Pedro Ibarra:

«ETArekin ekintzak espektakulu bihurtu dira»

GALDERA: Nondik uste duzu etorri dela politikan hainbestetan erabiltzen den terminologia patologikoa: zoramena, irrazionala, gangrena, kantzerra, enajenazio bezalako hitzak?

ERANTZUNA: Terminologia hori, funtsean, botoretik dator. Baina, borroka armatua ikasten duten 'zientifikoak' ere kutsatu izan ditu, batez ere, britanikoak. 'Zientifiko' esan dut, apurtxo bat sakonduz gero ikusten delako ajentzia baten zat egiten dutela lana, eta hori beste ajentzia batek ordaintzen du, eta azken hura CIAk. Honela eratzen dira heuren gobernuetatik autonomo edo sasi-autonomoak diren kateak, eta beraz inpakto haundiagoa dute, ez dutelako gobernuaren argitarapen batetan idazten, akademikoko 'serioak' bait dira.

Beste alde batetik, kasu klinikoei buruz hitzegiteko argumentazioa erraza da. Taldeen artean bereizketarik egiten ez bada, eta talde txiki bat badago, hortik

solte, lau tiro bota eta gero desagertu egiten dena, agian bai daude problema patologikoak. Eskema hori hedatzen da, eta gero talde guztiei aplikatzen zaie terminologia bera.

GALDERA: 'Terrore' eta 'terrorismo' hitzak nondik datozen ikertu al duzu?

ERANTZUNA: Kontu honekin problemak eduki nituen, nire oposizioetako epai-mahaikoekin hain zuzen ere, hitz horiek errefusatzan ditudalako, nire ustez, konotazio baloratiboa dutelako. Gobernuak ETA 'terrorista' kalifikatzen ba du, hori desprestijiatu nahi duelako da, argi eta garbi. Beste modu batera kalifikatzea ere baloratzea litzateke, esaterako 'talde armatu kojonudoa' dela esango bagenu. Ikuspuntu soilik zientifiko batetik, epai-mahaiak egin zidan kritika egia da, talde batzuk ere terrorismoa helburu dutelako, eta terrorista kondizioa baitaratuta. Populazioan terrore di-

fusoa lortu nahi dute, eta gobernuaren erreakzioak probokatu. Arjeliarrek ere metodo hori zertxobait ere erabili zuten; ez mundu guztiarekin baina alde frantsesean zegoen giroa terrorearena zen.

Nire tesia da talde armatuen estrategia, European behintzat, —Hego Amerikan borroka anti-kolonialista diferentea da—, oso objetibo aukeratueta jotzea izan dela. Bai Baader Meinhoff bai Brigada Gorriak, eta jakina, ETA eta IRArena. Helburua ez zen gizarte osoa izutzea, baizik eta arlo zehatz batzu: Estatuaren indarrak, botore ekonomikoak, etab.

Liburua Hipercor-en ostean, eta Zaragozako bano lehen atera zen, eta galdera da horrek zein neurritan suposatzen duen aldaketa estrategikoa, nahiz eta liburuan posibilitate hori planteatzen dudan, gero hobeto pentsatuta, uste dut ezetz. Ekintza isolatuak dira, eta ez palestindarrek aireportuetan esaterako, egiten zutena, lau matraileko mundu guztia garbitu.

GALDERA: Nola erlazionatzen dituzu Historia, perspektiba zentzuan, eta Politika, proiektu zentzuan, gai honi aplikatuta?

ERANTZUNA: Nabaria da liburuak ez duela erlazio hori egiten, errealitatetik kanpo dago, agian, eta nik badakit liburu estrukturala dela, formala, eta batzutan prozesu historikotik distantzia haundia hartzen duela, sustraiaetik, dinamikatik. Hori egia da. Azterketa lar politikoa da, baina erakundea den aldetik, proiektu politikoa bat da eta ez edozein. Errealitate historiko baten barne dagoe la, egia da; hasieran horretaz zertxobair esaten dut liburuan, nahiz eta gero ez dudan desarroilatu. Eta historian badago ere, horrek ez dio proiektu politiko zehatz bat edukitzea oztopatzen, eta hor planteatzen ditut nik zalantzak.

GALDERA: Zure liburuaren konklusioetako batek, ETArena 'porrot egin duen insurrekzioa' dela dio. EA eta EAJak ideia hau hartu eta beraiena egiten dutela ematen du. 'Porrot egindako insurrekzioaz' mintzatzen bada, horrek esan nahi du insurrekzio bat planifika daitekela? Hau da, elementu guztiak neurtu, zenbatu eta aurreikus daitezkeela?

ERANTZUNA: Galdera ona da hori! Bueno, nik argitu nahi dut 1966 arte gerra zabal eta iraultzailea planteatu zela, eta insurrekzioaz bakarrik 1976 arteko etapan hitzegiten dut, espiralaren garaian. ETak berak uko egin zion estrategia honi 1976, eta nik planteatzen duda-

«Errepresioa indiskriminatua bakarrik talde zehatz baten aurka egiten da, eta gero eta itxiagoa da»

«Hipercor eta Zaragozako bezalakoak, ekintza isolatuak dira. Ez dute estrategia aldaketarik suposatzen»

**«Nik ez dut esan
HB ETaren
menpe
dagoenik. Nere
hitzak txarto
ulertu izan
dira».**

na da 1977an dagoen krisia, edo zailtasuna (porrotaz mintzatzea gogorra iruditzen zait), gaurko estrategia planteatzeko, negoziazioaren estrategia.

Jakina, zuk esaten duzu, etapa guzti horiek aurreikus daitezke? Nik uste dut ezetz. Ikuspuntu horretatik, 1977tik aurrera ETak agertzen duen estrategia ez da horren zurrana. Gaur egungo estrategia malguagoa da, etapa modura planteatzen da, negoziazio eskema bat dago, interpretazio asko egon daitezke, zabalagoa da... Horregatik ezin da porrotaz mintzatu, aurkeztuta dagoen moduan. Hori aurreikusgarria zen? Agian ez. Baina 1980tik aurrera 'etapa frantsetik' aurrera, susma zitekeen estrategia gero eta zailagoa izango zela.

GALDERA: Talde armatuen ekintzak 'espektakular' kalifikatiboaz agertzen dira prentsan. Baudrillard-ek dioenez, espektakulua ekintzaren logikaren parte da?

ERANTZUNA: Nik uste dut baietz, bai. Parte determinantea da. Baina nire zailtasunak ditut. Inpaktoa sortzen du. Burura dakortik orain 20 urtetako 68ko maiatz. Zer gertatu zen hemen orduan? ETaren lehen hildakoa, Txabi Etxebarrieta, eta ETak erahil zuen lehena Meliton Manzanos. Ekintza hau igual ez zen hain espektakularra izan (telefonika lehertaraztea bezalakoa, esaterako), baina hor 'gaurkotasun' kontua dago.

GALDERA: Zein beste faktore egon daiteke ekintza hauek beti lehen orriko gaiak izan daitezen?

ERANTZUNA: Egunerokotasunaren apurketa da. Baina efektuak ez datoz prentsan agertzeagatik. Hainbat faktorek jokatzeko dute, prentsan agertu gabe; 'zergatik?' planteatzea. Ekintza oso gogorra izan bada, balore didaktikoa hartzen du: ekintzaren bidez, egoera bat sinbolizatzen da. Hildakoak gaiztotasuna errepresentatzen du, errepresioa; gaurak egin behar dira egoera txarra delako... Efektua hauek ere hor daude, efektu didaktiko eta deslegitimatzailak. Baina ez dakit azkenean ez ote garen gu galtzen irteten. Jendeak badaki zein den joku-arloa. Orain ez da inor egoeraz gonbentzituko ekintza bategatik. Guardia Civil-ak hiltzearen lehengo funtzio didaktikoa galdu da. Nork esango du, hil direlako, gaiztoak zirela? Espektakulua da norberaren bizitzan eraginik ez daukalako.

GALDERA: Funtzio izutzaileaz mintzatu zara. Nork izutzen du nor?

ERANTZUNA: Nik uste dut nabaria dela, Estatuko Seguritate indarrak. Hori funtzio klasikoak da, eta mantentzen da. Botere ekonomikoak ere bai. Azken al-dian, agian gutxiago. Ez da terrorea sortzen duenaren bezalakoa. Diferentia da.

GALDERA: 'Temor' edo izua eta 'terrorea' bereizten dituzu. Terroreak geldieratzen badu, zer probokatzen du izuak?

ERANTZUNA: Hau ere, gauza guztiak bezala. oso teorikoa da, eta oso estrukturalista. Horrela ulertu behar da. Hasi-rako faseetan ezinezkoa da Estatu baten aurka terrorea funtzio paralizatzailea lortzea, ez baldin bada borroka ahalmena oso handia. Fase hori ez da agertu. talde armatuen eskema klasikoak izua probokatzea izan da, eta honek erantzun agresiboa sortarazten du. Erantzuna indiskriminatua bada, orduan erreazio popular handiagoa sortzen da; hori da espirala eskema, eta frankismo garain oso efektiboa izan zen.

GALDERA: Liburuan errepresio diskriminatua mintzatu zara. Ez duzu uste lege antiterroristaren ondorioz eman diren datuak, bakarrik %20a gartzelertzen dela kasu, errepresio indiskriminatua hitzegin behar dela?

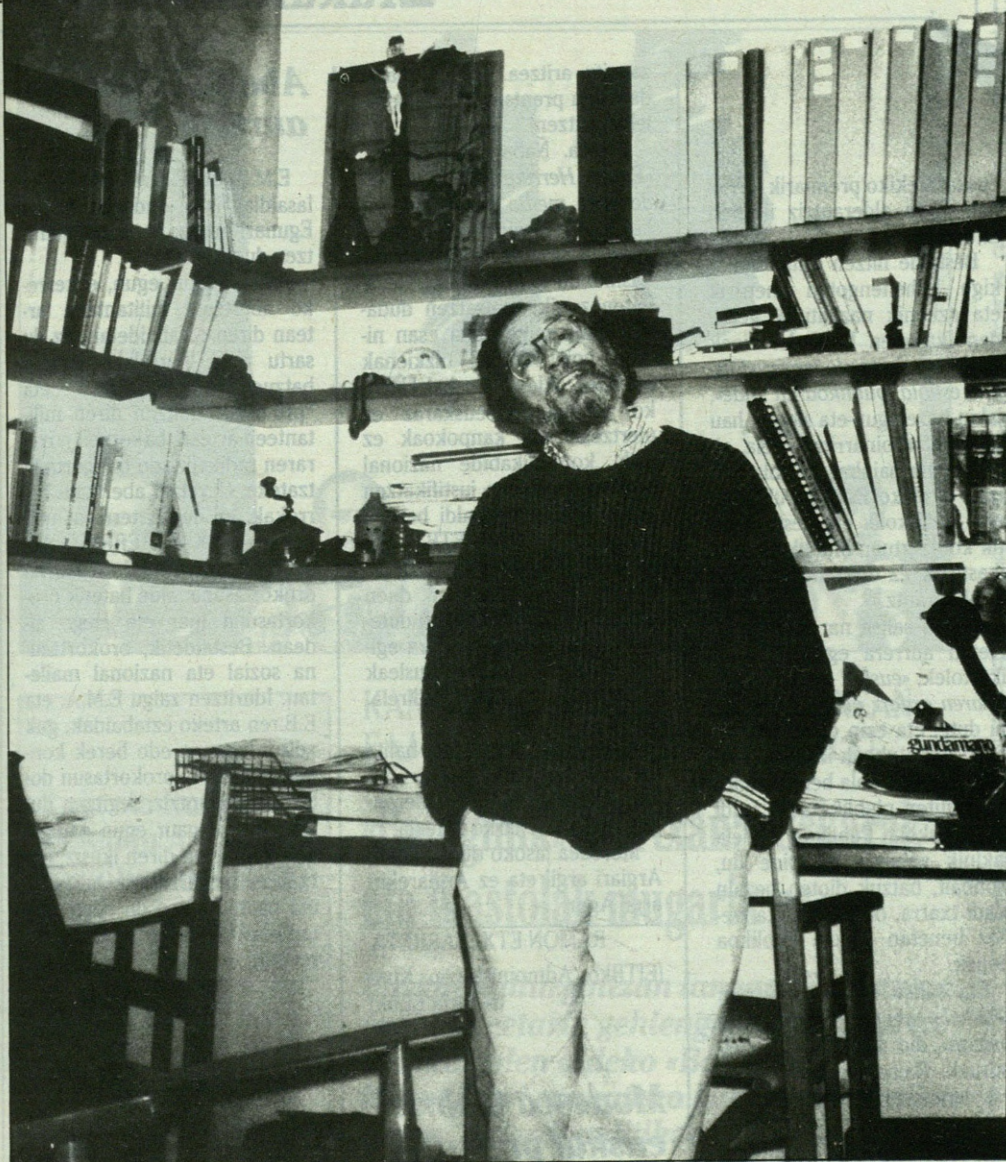
ERANTZUNA: Nik uste dut diskriminatua dela, bakarrik gizartearen arlo batean ematen delako, eta arlo horren barruan bai izan daiteke indiskriminatua, baina hesia gero eta gehiago isten ari da, eta talde hori zehazkiago akotatzeko. Bera indiskriminatua dela esan daiteke ere bai, baina aurretik diskriminatua den talde batekoen artean.

GALDERA: Zure liburu honekin, horren gutxi irakurtzen duen burgesia jakinaren gainean ipini duzu? Ez duzu uste erabilia izan dela, eta izan zarela?

ERANTZUNA: Liburua bai izan da erabilia, bai. Gai hau Auzolan-en nengoela tratatu nahi izan nuen. Baina problematikoa zen. Edozein kritika egiten dela, erabilia izango da. Baina hala ere aurrera ekin nuen. Erabili izan dute, baina nik uste baino gutxiago hala ere. Gainera batzuk positiboki erabili dute, ezkerretik bertatik erreflexio antzeko. Ni pozik nago, eta gainera pertsonalki ez naiz 'erabilia' sentitzen.

GALDERA: Eta amaitzeko, zein da, beraz eta zure ustez aldaketaren sujetua, masak, talde txikiak, nazioarteko presioa...

ERANTZUNA: Aldaketaren sujetuak sektore zibilak izan behar du, eta neurri

batetan izaten ari da. Nik ez dut esaten teoriarik talde armaturik esistitu ezin daitekeenez. Hori ez da problema. Problema da zirkunstantziagatik sujetua lekuz aldatzen joaten denean. Sujetua sektore zibilak izan behar du, nazionalistak, rupturistak, eta zabalagoak ere bai. Sektore zibilak beste egoera politiko batetan, ez dut esango menperatu, baina bai zuzendu edo bideratu beharko du kontua, aintzindari papera hartu. Eta gauza batzuk harrigarriak dira, hasi eta ustekabeak gelditu egiten diren iniziatibak esaterako, autodeterminazioaz egon izan zen mugimendua, oso mogida haundia, firmak batuz, eta hori, non gelditu da? Nire ustez ekintza horiek oso batzutaileak dira, alde batetik eta gainera jatorrak. Nire ustez hortik joan beharko luke bideak.

GALDERA: Joan beharko, edo badoa?

ERANTZUNA: Ez, ez doa. Nik hori uste dut, ez doala. Hala izan beharko luke, jakina, baina oso zaila da. Esan ohi da nik esaten nuela HB ETArekin menpean dagoela, eta nik hori errefusatzeko dut, txarto ulertu da esandakoa. Nik ulertzen dut erakunde armatuaren defentsa esigintziak horren haundiak direla, ezen ez bait da beste irtenbiderik gelditzen, protagonismo guztia horretan kontzentratzea baino. Baina ez dut esaten menpekotasunik dagoenik, eta badago, nahita hartutakoa da. Kontua litzateke defentsa hori ez apurtzea, eta protagonismo zibila indartzea. Oso zaila da. Baina gauza batzuk egin daitezke. Autodeterminazioarena da adibide bat. Eta gehiago dago.

LAURA MINTEGI

**«Talde batzuk
terrorismoa
dute helburu.
Populazioan
terrore difusoa
lortu eta
Gobernauren
erreakzioak
probokatu».**

BATEGINIK kanpaina

Izena gora-behera, EKBk antolatut duen kanpaina honek bategitea baino areago banatzea dakar, eta azaltzera noa zergatik.

Kanpainak «euskalgintzan lanean ari diren talde guztiak» batzea nahi du eta baita ere «orain arte euskararen aldeko burrukan konpromezu pertsonalik erakutsi ez dutenengana iristea», baina hori lan egiteko orduan soilik, zeren helburutzat jarri diren emaitzetan talde bat edo batzu primatuta agertzen zaizkigu beste batzuren kaltetan.

Ez naiz helburu material gisa finkatu den dirutzaren banaketaren egokitasuna zalantzan jartzeko inor, baina kontzientziaketa mailako helburu zehatz hau dakarzu: «Ikastolaren imajina sendotu euskal eskola publikoaren ardatz gisa, euskal eskola nazionalaren bidean».

Ez da aipatzen ezer:

— Eskola publikoetan «D eta B ereduak» direlakoetan ari diren irudia sendotzeaz; eta beharrezkoa dute euskaltzaleon laguntza, zeren kasurik gehienetan arazo larrietan murgildurik bait dabilta euskararen aldeko lanean.

— Eskola Publikoetan «A ereduak» duen arazoaz. Hortik irteten diren umeak ez dira euskaldunak.

— Ikastetxe Pribatueta —modan jarri nahi dute hauek, «Escuelas de Iniciativa Social» (?) deitzea— orokorki ageri zaigun euskararenganako axolarik ezaz. Hortik ere erdaldun piloa ateratzeko zaigu.

EKBk ikastolen irudia sendotu beharra jartzen digu helburutzat eta ez du planteatu ere egiten beste eskolotan ezer egitekorik dagoenik. Nik neuk

euskararekiko premiari larriak juxtu alderantziz ikusten ditut.

Bestalde hitzen saltsa dator kigu. Lehenengotan sinetsirik eta azkenik nazkatutik geunden ikastolen Konfederazioak botatzen zigun sloganaz: «Euskal eskola publikoaren alde», jakin bazekigun eta slogan hau gezurretan oinarritzen zela, alde batetik hainbat ikastola beti izan direlako Eskola Publikoaren aurkakoak eta beste aldetik kontzertuen bidetik abiatuz ikastolak ez dozelako Eskola Publikorantz.

Hitzen saltsa nardagarri horretan aurrera eginez, orain, ikastolek, «euskal eskola publikoaren ardatz gisa» agertu nahi dute, eta ezin dut ulertu jabe go pribatukoak izaten dirauten ikastolek nola berenganatu nahi duten publikotasun irudi hori, Eskola Publikoa badela jakinik gainera. Ez bide du, nonbait, batzuk dioten bezain irudi txarra, objetiboki eta izenez benetan Eskola Publikoa denak.

Eta saltsa ez da amaitzen: «euskal eskola nazionalaren bidean» dio kanpainaren helburuak. Baina jaunok, zer da eskola nazionala?

Hasieran nioenez «Bateginik kanpaina» eginez bananduta bukatuko dugu.

P.ATUTXA

Argia ETBz

Kaixo adiskideok:

Gauza bi bakarrik joan den martxoaren 13ko alean ETB leko ikusle goaren beherakadaz argitaratu zenuten erreportaia agertzen zenituzten nire hitzei buruz.

Bata. Ez nuela uste erredaktoreak egin zizkidan galdera mordokada hain lerro gutxitan laburbilduko zenutenik, nahiz eta abisatua egon toki gutxirako kontua izango zela. Barkatuko dit Gorka Arrese jaunak, badakizue prentsarentzako aritzean emozioak eta kontrola galdu eta horrelakoak, hain berritsu eta sinteti-

zagaitz aritzea. Ikasi beharra daukagu prentsako profesionalen aritzen!

Bestea. Nabardura soil bat. «Euskal Herriko erdaldunek erderazko medio propio bat behar dutela esanaz bakarrik justifikatzen da ETB-2» hitzek nahasmentu apur bat ekar lezaketenez nik pentsatzen dudana, nahi nuke bada esan nituen hoiei erantsi nizkienak eranstea. Alegia Euskal Herriko erdaldunek euskaraz ez ulertzean eta kanpokoak ez ezik, komunikabide nazional batzuek esijitzean justifikatzen zela ETB-2, baina aldi berean erdaldungo horrek ETB-2 utzi eta TVE-1 ikusi nahiago zuela. Alegia ETB-2 ikusten duen %88ak TVE-1 ere ikusten dutela eta botoi aldaketa bera egiten duten ETB-1eko ikusleak aldez askoz gutxiago direla, %64a.

Argi dago hizkuntza balitz arazorik nagusia, eta ez edukia, okerreanean ere alderantziz gertatu beharko lukeela.

Mesedea jasoko dudalakoan, Argiari argi! eta ez Argiarekin argi! Argur.

RAMON ETXEZARRETA

(EITBko Administrazio Kontseilaria EETik)

Mouesca Gabriel euskal preso politikoa

1988ko urtarrilaren 26-a

LA SANTE-ko presondegitik

Agur,

Aste huntan, eskuratu dut lehen aldikotz zuen aldizkariaren zenbaki bat.

Esaterik ez dago zer atseginekin irakurri dutan.

Milesker haundi bat zuei denari.

Agur bero bat

GABRIEL MOUESCA

Aberri Egunaren aurrean

E.M.A. eta E.B.ren arteko solasaldiak ikusi ondoren Aberri Egunari buruz, hona zer ateratzen dugun:

Patxak, gaur egun, ezkerreko abertzale militanteen artean diren eztabaidetan, ez du sartu nahi, horrelako jarrera batzuek «pro-sud» eta «pro-nord» deitzen diren militanteen artean, baktotxen jarrearen radikalizazio bat gerta litzateke. Guretzat abertzale borrokak, ez du bazterrerat utzi behar, EUSKAL HERRIKO ASKATASUNERAKO borrokaren orokortasuna: alde batetik orokortasuna lpar eta Hego aldean. Bestaldekik, orokortasuna sozial eta nazional mailatan. Iduritzen zaigu E.M.A. eta E.B.ren arteko eztabaidak, guk aditu dugunaz edo berek konstatu digutenez orokortasun double hori ahanztiz, segitzen dutela. Beraz, gaur egun gauzak nola gertatzen diren ikusiz, Patxak ez du jarrerarik hartuko, eta hautua uzten du bere militanteeri 1988ko Aberri Eguna- rentzat.

PATXA

Laja eta Iturbide omendu Azkoitiko Trikitixa Egunean

Joan den igandean Azkoitian ospatutako Trikitixa Egunean kasik 150 trikitilari eta panderojole bikote bildu ziren Inazio Garmendia Laja eta Imanol Arregi Iturbideri eskeinitako omenaldian. Goizean goizetik hasitako dianarekin batera auzoetatik barrenako kalejiraz alaitu zen festa eguna, eguerdiko mezaren segidan eskusoinuaren doinua nagusituko zela berriro bazkal ordua bitartean.

Loiolako jatetxe batean bazkaldu ondotik, herriko frontoia izan zen Trikitixa Egunaren koka-gune arratsaldeko 5etatik ilunabarreraino soinuaren festa giroko dantzan, bertan parte hartu zuten hirurehun trikitilari eta zaletuen eskutik ohizko opari sortak eskeini zitzaizkiela omenduei txalo tartean.

KANPAINAK AURRERA DARRAIENEAN EAJ-K ONESPENA UKATU OFIZIALKI

«Bateginik» martxan: euskarak eta ikastolak mugarik ez

Euskal kulturgintzan lanean diharduten erakundeetarik gehiengoak euskararen eta ikastolen aldeko «Bateginik» kanpainari erabateko babes eman dion arren, alderdi politikoen jarrera partidistek zalantza eta kontraesan ugari agertu dute laguntza eskeintzeko orduan.

Bateginik Batzorde Ejekutiboak martxoaren bigarren asteburuan kanpainaren aurkezpen ofiziala egin zuten, euskal kulturgintzako elkarteekin batera EA, HB eta EAJ alderdi abertzaleek ere beren onespene eta bultzada asmoak ezagutarazi zituzten zenbait politikariren ahotik. Gerora ordea, EAJ alderdiaren barruan eztabaidariki suertatu da, hainbat politiko eta jeltzalek kanpainarekiko babesaren kontra bait zeuden hasiera batetik EKBk hartuko omen duen protagonismoaren beldur, azkenean Euzko Buru Batzarrek bere onspena atzera bota duela.

Bienbitartean ordea, aurrera darrai. «Bateginik Zirkoa» Gasteizen estreinatu eta gero Gipuzkoatik barrenari da ibiltari, maiatzaren 15a bitarteko eguneroko emanaldiz 135 alditan ikusi ahal izango dela Hegoalde osoan zehar. Euskal Herriko herri orotan apailatuko diren ekitaldi berezietan gain, musika jaialdi galantak iragarri dira dagoeneko hiriburuetan. Eta honez gero ezaguna da Bilboko San Mames futbol zelaian jokatu den «Bateginik»en aldeko Euskadiko selezioa eta Manchester United taldearen arteko partidua.

Lizentzia gabeko irratiei oraingoz zigorrik ez

Madrilgo Gobernuak urtarrean iragarritako Irratidifusio Plangintzaren arauera lizentziarik gabeko irratia ixten hasiko direla ezagun da. Honez gero Administrazioak zigor gogorrez mehatxatu ditu legezko frekuentziarik ez duten irratia, hamar milioi pezetatara igo daitezkeen isunez.

Honen aurrean, zigor horiek oraingoz gauzatuko ez direla jakinarazi zuen J.R. Guevara lehendakaritza kontseilariak pasatu den astean, ez bait da bidezkoa zigorren plangintza martxan ipintzea oraindik Gasteizko Gobernuak frekuentzien banaketa osoa burutu ez duenean. Dena den, delako Irratidifusio Plangintza Teknikoaren azken moldaketa ez da ekaina arte amaituko, ordutik aurrera ekingo zaiela gero —abendua bitartean— Komunitate Autonomoko frekuentzia orenen banaketari, eta datorren urtean santzioen politikari.

Aste honetan

Euskaltzaleon zita
Anaitasunan
(44. orrialdea)

«Agur Eire, agur»
aurkeztu zen Donostian
(46. orrialdea)

Xalbador II, Nafarroako
txapeldun
(47. orrialdea)

Herri-Telebistek I.
Biltzarrea Plentzian
(48. orrialdea)

Literatur lehiaketetako
antolatzaileekin
(50. orrialdea)

Tomas Balda lehiaketa
abian
(52. orrialdea)

AEK-K KONZENTRAZIO NAGUSIA ANTOLATU DU NAFARROAKO GOBERNUAREKIN AKORDIOA ESKATUZ

Larunbat honetan euskaltzaleak zita Iruñeko Anaitasunan

Larunbat honetan, hilaren 26an alegia, Iruñeko Anaitasuna Polikiroldegian euskaltzaleek zita daukate AEK eta Nafarroako Gobernuaren arteko akordioa Azpimarratzekoa da ere Nafarroako kultura eta kiroltako 80 pertsonalitatetik gora akordio horren alde sinatu dutela.

Bilkuran, Jose Maria Jimeno Jurio eta Koldo Ibañez de Elejaldek (AEKren koordinatzailea Nafarroan) zuzenduko diote hitza jenteari; gaite-roak, trikitilariak, M-ak eta Jotakiek-k giroa alaituko dutelarik.

Legetik dekretuetara

«Ley del Vascuence» dela-koaren garapenerako Nafarroako Gobernuak bi foru dekretu ateratzeko asmoa dauka, Felones kultur eta hezkuntza kontseilariaren ustetan, apirila amaierarako euskaltegi publiko eta pribatuaren funtzionamendua arautzeko. Zirriborroa iaz erabili zen berbera da, ja orduan lehen protestak eman ziren euskalduntzea indartu beharrean oztopatu egiten zuelako. Gero, hauteskundeak zirela eta bere horretan geratu zen, orain berreskuratu arte.

Nafarroan, helduen alorrean, CIE (*Cursos intensivos de euskara*), eta Hizkuntza eskola dira atal publikoan diharduten erakundeak; dekretuak pribatutzat joko lituzkeelarik Pedro Axular eus-

kaltegia eta AEK osoa. Guztira 4.000 ikasle inguru dira: Hizkuntza eskolan 600 inguru, CIEn 289, AEKn 2.700, eta gainontzekoak beste ikasgu txikiagoetan.

Baldintza gogorregiak ikasgu gehienentzat

Orain arte, Nafarroako Gobernuak ikasgu publikoak finantziazteaz gain, bestelako euskaltegi eta sareak ere subentzionatzen zituen, 42 pe-zeta ikasleko eta klase orduko (gutti gora behera, dirua taldeko ematen bait zuen, eta ez ikasleko). Arautzea, HABE ebazpenetan eta LO-DE izeneko legean oinarritzen da, zenbait zati literalki hartuta dagoelarik. Ikasgu pribatuentzat araudi gogorra ezartzen du, Nafarroako gobernuak onartu behar duela-rik ikasguaren barne araudia eta guttienez 12 ikasleko taldeak eskatzen dituelarik subentzionatuak izateko. Honen herri txikietan, eta ingurune erabat erdaldunetan arazo handiak ekarriko ditu, justu justu laguntza handien behar den lekuetan.

Txirridulari ibilaldi bat burutu zen aurreko astean Iruñean AEKren eskaerak sostengatzearen, eta ez da azkena izango.

Irakaslegoari dagokionez, unibertsitateko maila ertaina eta EGA beharko du halaber harrez, ikasguak diru jaso ahal izateko, eta honek arriskutan jartzen ditu hainbeste herri txikitan egiten diren ahaleginak. Zaila da benetan ulertzea hainbeste oztopo jartzea Nafarroan benetan euskalduntzea bultzatu nahi bada. Herri txikietan, hegoalde osoan, eta oro har eskualde deprimituetan urteotako saia-

kerak inolako laguntza gabe gera daitezke. Merindade buruetan, eta Iruñean bertan, Gobernuak euskaltegi publikoak zabaltzeko asmoa du, gaur egun daudenei, edo beren baitan ustetan «AEKren ikasguak ordezkatzekotan».

AEK akordiora iritsi nahian

AEKk ebazpenerako proiektua ezagutu zuenean,

CONOCIMIENTO A.E.K. YA! A.E.K.-REN ONESPENA ORAIN Eusko Jaurlaritzak bete zure k

Duela hiru bat urte Donostiako belodromoan egin zen ekintza haren modukoa burutu nahi da oraingoa Irunean; ordukoan Jaurlaritzari begira, oraingoa Nafar Gobernuari begira.

erakunde ofizial eta alderdi guztietako ordezkariekin bilerak egin zituen bere proiektua azaltzeko, eta berreuskalduntzean instituzio eta herri erakundeen arteko elkarlanaren premia jakin araziz. Erantzunak gusto guztietakoak izan dira, zenbait kasutan surrealista ere, alderdi abertzale ez direneta desistea eta ezezagutza izan delarik tonika nagusia, AEKko partaideek adierazi dutenez.

Azkenean, Martxoaren 15an lortu zuten lehendabiziko biltzea AEKkoak kultura eta hezkuntza sailburuarekin. Bilera horretatik balorazio desberdinak atera dira. Nafarroako gobernuaren

prentsa bulegoaren ustez, akordiorako puntu asko jarri dira, AEKk dekretua onartzen bait du eta auditoria ekonomikoa egin diezaioten prest bait dago. PSOEko kontseilariak beste gauza mamitsua bota zuen komunikabideetara, hots foru ebazpena UPN alderdi espainolistarekin bat egin behar zuela, horrela bait dago bilduta aipaturiko bi alderdiek egin dituzten akordietan Nafarroaren gobernabilitatea finkatzeko.

Hurrengo egunean, 16an, AEKko ordezkariak atera ziren adierazpen ugari eginez, eta aipaturiko berria gezur-tutz. Koldo Ibañez de Elejalde Nafarroako AEKren koordinatzailearen ustez bilera bera

urrats inportantea da, «AEKk egin duen lanaren onarpen publikoa adierazten du eta».

Prentsaurrekoan, AEKk garbi utzi zuen diruaren kontrol publikoa onartzen zuena, arautzearen beharra zegoela, baina ez zegoela prest edonolako foru ebazpena baitaratzeko. Bestalde, subentzio kopurua ere kolokan jarri zuen AEKk, erakunde honen kostu estandarra Nafarroan 140 pezetatakoa izanik, Gobernuak 60 besterik ez lukeelako jarriko. Koldo Ibañez de Elejaldek hitz gogorak erabili zituen diruaz mintzo zenean. «LODE legetik hartu dituzte 'comunidad educativa'-rena, eta ikasgu integra-

tuena, baina hor beste gauza batzu ere badira, irakaskuntzaren dohaintasuna esaterako, albora utzi dituztenak. Alde mugatzaileak besterik ez dituzte hartu, ez dagokeen interesantea. Bestalde, jakin nahi nuke nola handituko duten subentzioa ikasleko eta orduko kopuru orokorra handitzen ez badute. Zer egingo dute: batzuei kendu besteei emateko?».

Erantzun itxura zeukaten beste galdera piloa ere bota zuen Ibañez de Elejaldek: «Zein da ebazpenean agertzen diren ikasgu publikoen funtzioa, euskararen aldeko herri dinamika eta AEKren lana indartzea ala, alderantziz, ahultzea eta AEKri kompetentzia egitearena?».

26an denok Anaitasunara

Funtsean publiko-pribatutzat zer ulertzen den egon daiteke hor sakonean. Gobernuaren ustez AEK sare pribatua da, eta horri dagokion tratamendua eman behar zaio. AEKren esanetan, ostera, erakunde horren helburua ez da etekinik lortzea, eta duen funtzionamendua zabala da, nahi duenari zuzenduta, ez ematen duen irabazpen ekonomikoari begira soilik. Zazpi herrialdeetan hedatua dagoena egitura publikoak gaituz herri dinamika bultzatuz pribatua ote da nahiz eta ofiziala izan ez?

AEKk dei berezia zabaltzen dio euskaltzale orori Anaitasunako biltzarrera euskarara eta AEK hiru probintzietako gauza ez dela erakusteko, eta akordioaren beharra aldarrikatzeko, ordezkapena eta itotzearen orde. Aste eta hilabete hauetan izan diren ekitaldiak burutuko ditu. «Korrika»ren erakusketa, hitzaldiak, mahai inguruak, txirrindu festak, kuestazio herritarrak, eta oro har eginiko sensibilizazio kanpainaren amaiera alaitua izango da.

Arratsaldeko zazpitan hasita, dultzainariak, fanfareak, M-ak, Jotakie eta abar.

INAKI GOITIOITZA

IRAGAN ASTEBURUAN ESTREINATU ZEN DONOSTIAN «TTANTTAKA» ETA «TOPO» TALDEEN ESKUTIK

«Agur Eire, agur»: ingelesek Irlanda kolonizatu zutenekoa taularatu berri

Ttanttaka eta Topo taldeek Donostiako Antzoki Zaharrean jokatu zuten estrainekoz martxoaren 18an Brian Friel antzerkigile irlandarrak izkiriatu «Traslations» obran oinarritutako «Agur Eire, agur», Pere Planella kataluniarraren zuzendaritzapean.

Interpretazio ikastaro batzuetan orain bi urte ezagutu zuten elkar Pere Planella teatro zuzendari kataluniarrak eta Ttanttaka eta Topo antzerki taldeetako aktoreek, orduko harremanen ondorioz sortu zela elkarlanean obra baten eszenaratzea prestatzeko proiektua. Gaiaren gertueragatik aktoreen eta zuzendariaren motibazioari bereziki egokituko zitzaion testuaren bila ihardun eta gero, Brian Friel antzerkigilearen «Traslations» hautatu zuten, ingelesaren eskutikako Irlandaren kolonizazioa kontatzen duen obra, batik bat hizkuntzen arteko gatazkaren azalpenaren bitartez aditza emana.

Euskara eta gaztelarazko emanaldiak alde batetik eta gaztelera hutsekoak bestalde, arrakastatsu suertatu ziren joan den asteburuan Donostiako Antzoki Zaharrean estreinatutako lau emanaldiak, eta baliteke datozen egunotan berriro ere Donostian jokatzeko ikustea.

Teresa Calo, Iñaki Alberdi eta Julia Marinek eginiko itzulpenaren izenburu moldaketaren fruitu da «Agur Eire,

agur» testua, azken bi hilabeteotako taularako entseguen ondotik estreinatua, 8 milioitako aurrekontua baliatuz.

Euskarazko deitutako bertsiotan irlandarrak euskaraz

mintzo dira gaelikoaren orde, eta gaztelaraz ingelesak kolonialisten gisara, zeina, nahiz eta baliapide tekniko bezala ez ezik eduki aldetik ere apropos egokitu, sarritan eragozle ere gerta bait liteke —latinezko hainbeste zita tar-tean dela—.

Hain ezagun zaigun hizkuntzen arteko gatazkaren arteko gaia eusten duen istorioari dagokionez, anekdota ahulegiak darabilzkielarik zenbait pasartetan, ongi buruturiko besteen aldamenen desorekarik eragiten du aldika, nahiz eta bereziki zaindutako aktoreen lanari esker

gehientsuenetan xamurtzea lortzen den. Horretan legoke agian antzespenaren lanik azpimarragarriena, aktoreen jokoan nagusiki —ongi zuzenduak— eta testuaren edukian, istorioaren bilakaerak jasaten dituen goitibeherak baretuz.

Egitura klasikoarekiko segurantzaz

Eszenografiak, atrezzoak eta jatziek —azken punturainoko konponduak— ardura nabarmena jaso dute, diseinatzaile kataluniarrak izan direla horren kontu zehatz egin dutenak, eszenaren paraketan indartuz hasiera batetik espazio eta denboraren giroketa, joera errealista medio.

Kontakizunaren egitura klasikoarekin bat datorren eszena eraikuntzak aktoreen erosotasunaren faboretan jotzen du obra osoan zehar, hain zuzen hauen antzespen lanaren garatzeko orduan lagungarri suertatuz, bai akzio mugimenduen askatasunaren aldetik bai deklamazioari dagokionez.

Esan liteke beraz, arrisku askorik ez zirikatzeko moduko muntaiari ekin diola Pere Planellak «Agur Eire, agur» honetan, Euskal Herrian burutu duen lehendabiziko lanarekin ikuslegoaren arreta ziurtatzeaz gain merezimen-duzko txaloak jaso dituela.

Bukatzeko, aipatu, antzespen proiektuaren aurkezpen atzerapenaren kausaz Jaurritzako dirulaguntzetatik ate geratu behar izan zuen obra honek Diputazioetik jaso duela subentzio bakarra, udara arte Euskal Herrian barrena eszenaratzeko asmoz, segidan kanpora irteteko esperoan betiere.

«Agur Eire, agur» obrako eszena bat; hiru aktotan, komedia eta dramaren artean.

GORKA ARRESE
JOSU LANDA

AROZENA PUNTU BAKAR BATERA GELDITU ZEN,
AURKEZTU DEN LEHENENGO TXAPELKETA HONETAN

Mixel Aire «Xalbador» Nafarroako txapeldun erabaki zaileneko bertsolari txapelketan

Estua baino estuagoa izan zen erabakia hartzea. Epaimahaikoek ohizkoa den baino denbora gehiago pasatu zuten deliberatzen. Ez zegoen irabazle nabarmenik. Diferentziak ttipiak izan ziren. Jendearen erantzuna oso ona izan zen eta Gaiarre antzoki dotorea dena bete zen bertsolariak behin eta berriz txalotuz.

Festa giro izugarria presta-
tu zen, bertsolarien inguruan.
Bertan ziren trikitilariak, eta
baita Iruñeako dantzari pole-
mikoak ere. Finala hauek os-
patu zuten: Aburuzak, Jose
Fermin Argiñarenak, Ezpon-
dak, Mendiburuk, Aristore-
nak, Arozenak, Mixel Xalba-
dorrek, eta Alkatek.

Aintzineko saioetan bezala
zortziko nagusiarekin ekin
zitzaion lanari. Lehen bikotean
Aburuzak eskutitzen banatzai-
lea zen, eta Jose Fermin Ar-
giñarena eskutitzen zai da-
goen neska. Bien arteko
saioa nahiko kontrastatua
izan zen.

Jarraian Ezponda eta Men-
diburu. Ezponda gizon ez-
kongabearen paperean jarri
zuten, gizon hau kezkatu-
rik zegoen Euskal Herrian Espai-
nian eta Frantzia baino
haur guttiago sortzen direla
eta; Mendiburu, gizon ezkon-
berria zen. Biek bazuten zer
esanik, eta gai horren ingu-
ruan dauden arazoak atera
zituzten.

Aristorena hiritar baten
paperean jarri zuten, hau po-
zik zegoen aurtan okela mer-
ke dagoelako; Arozena, al-
diz, abeltzaina zen.

Mixel Xalbador Ifarraldetik
Hegoaldera bertso kantatze-
ra zetorrenaren paperean ja-
rri zuten, bidean goseturik
edo ostatu batetan sartu eta
bertako nagusiak diru Fran-
tzesik ez duela onartzen esan
zion, nagusi hau Alkat zen.

Zortziko txikian eta puntua emanda ezin erabaki

Aburuzak eta Mendiburu bi
lagun ziren eta biharamo-
nean ontto bila goizeko sei-
tan joateko plana egin zuten,
Aburuzak ordurako han zen
fin asko, baina Mendiburu ez
zitzaion agertu eta bere etxe-
ra joan zitzaion ea zertan zen
galdezka. Saio interesgarria
izan zen bakoitzaren arra-
zoiak plazaratu bait ziren.

Argiñarena eta Ezponda
biak auzoak ziren. Argiñare-
na irakurzalearen paperean
jarri zuten eta etxean lasai
egon nahi zukeena zen, Ez-
ponda, ordea, tronpeta jo-
tzen ikasten ari zen auzoa.
Bien artean arazo konpone-
za zeukaten.

Aristorena eta Alkatek gai
xelebre bat izan zuten. Arist-
orena gartzelan zegoena

*Giroa ez zen falta Iruñean aurtengo Nafar Bertsolari Txapel-
ketan; Xalbador ilak txapela jaso ondoren, hurrengoari be-
gira dabiltza bertako bertsozaleak.*

zen, baina Alkatek egin zuen
lapurretatetik, eta hau bisita-
tzera joaten zaio. Elkarriketa
gogorra izan beharrean
aurkitu ziren.

Arozena amaren paperean
jarri zuten eta Mixel Xalba-
dor bere alaba zen, hau ez-
kondu zen, baina bazkal or-
du guztietan amaren etxera
joaten zen jatera... Arrazoi
latzak agertu ziren alde bate-
tik eta bestetik...

Hirugarrengoa lana puntua
eman eta bertsoa osatzea
izan zen eta lau oinak ema-
nik beste bat. Lan honek ere
ez zuen erabaki puntuazioen
arazoa, desberdintasun han-
dirik ez bait zen nabarmen-
du.

Kartzelakoan nabarmendu ziren puntakoak

Lehenik azken puntu bana
eman zitzaion bertsoa osatze-

ko. Hau zen: «Udaberriak
ekar lezake / neguak kendu
diguna». Eta gai bat hiruna
bertso egiteko nahi zuten
doinuak eta neurri librean,
gehienek hamarrek handia
hautatu zuten eta gaiak ho-
nela zioen: adiskide zenuen
batek aberastu denez geroz-
tik ez du zurekin deus jakin
nahi...

Hemen aipagarriak dira
Mixel Xalbador eta Arozena-
ren bertsoak, eta baita ere
Aristorenak azken puntua
emanda Iruñeako dantzariei
buruz jaulki zuena.

Puntuazioa honela eman
zuten Mixel Xalbadorrek
537,5 puntu; Arozena 536,5;
Aristorena 535; eta Alkatek
526.

ZALDUBI

PLENTZIAKO HERRI-TELEBISTEN I. BATZARREAN ESPERIENTZIA MORDOA ELKAR-TRUKATU ZIREN

Herri-telebistaren bidetxior bihurria

Martxoaren 16tik 19ra ospatu berri da Plentzian Herri-Telebisten I. Batzarrea. Estatu mailako nahiz Euskal Herriko herri-telebistek hartu zuten parte bertan. Legea, finantziabideak, programazioa... eta hizkuntza ere aztertu ziren Plentzian.

Silvio Berlusconi agertu ez bazen ere interesa piztu zuen Plentzia Telebistak antolatutako Herri-Telebisten I. Batzarreak. Ekintza protokolarioak eta bidaia turistikoak alde batera, martxan dauden esperientzia ezberdinen elkar-truke polita izan zela esan daiteke.

Esperientziak oso ezberdinak dira. Sabadellgo telebistak esaterako, herri-telebista izanik ere, ETB batek baino audientzia handiagoa dauka. Beste batzuk berriz behin bakarrik emititu izan dute eta ez daukate bat ere argi etorkizuna.

Orokorrean, Katalunia aldeko telebistak dira indarririk handiena daukatenak. Galizakoak eta Euskal Herrikoak atzetik doaz. Hauen mailan daude Salamanca, Huelva edota Jerezeko esperientziak.

Telebista Pribatuen Legea (LTP) eta Telekomunikabideak Arautzeko Legea (LOT) behin eta berriz aipatu ziren batzarrean. Alberto Figue-roak bere hitzaldian panorama beltza ezarri bazuen alde

honetatik «ezinezko izango da emisora pribatuak ezar-tzea Udaletan», Jose Maria Gorordok, azken egunean, Komunitate Autonomoko estatutuak arlo honetan irekitzen duen posibilitatea aipatu zuen; beste komunitate auto-nomoetan ez dagoen posibili-tatea: komunikabideak sortu eta mantendu ahal izateko posibilitatea. Interpretazioak interpretazio, ez da samurra izango herri-telebistak aurre-ra ateratzea.

Herri-telebista, beste telebisten gehigarria

Herri-Telebista moeta ezberdinak ere ikutu ziren egun batean. Definitzeko orduan honek dakarren zailta-suna eta bakoitzak honi bu-ruz duen eritzia ere isladatu ziren debateetan. Batzuren-tzat makromedioen aurrean esperimentalismoa eta gauza berriak eskaini behar ditu he-rri-telebistak. Beste batzuren eritzia honako interbentzio honetan antzeman daiteke: «Ez gara alternatiba, gehiga-rria baizik. Eta esperimenta-

Estatu Espainoleko beste herrialdeetatik ere ordezkariak bildu ziren Batzarre honetan, beren esperientzien berri emanez.

tea, baina mundu guztiak nahiago du bere auzokideari edota Udolari zer gertatzen zaion jakin».

Hizkuntzen normalizazioa eta Herri-Telebista

Batzarrean «Herri-telebis-ten garrantzia hizkuntzen normalizazioan» gaia jarrita mahainguru bat ospatu zen. Mahainguru bizia, egindako moduagatik, eta bitxia, bertan agertu ziren iritziak medio. Zer esanik ez bertan zeuden gailego, katalandar eta euskaldunek hurbiletik jarraitu zutela eztabaida.

«Gaurko gaia nahiko garrantzitsua da —aurkeztu zuen Iñaki Zabaletak—. Zer egin dezakete herri-telebistek

lismoa ez da gure arloa. Ez dagokigu eta ez genuke baliabide ekonomiko aski izango. Herri Telebistaren helburua bertako informazioa ematea da. Jakina da kate

handietako informatiboak audientzia galtzen ari direla: TV3k konkurtso bat jartzen du informatiboen ondoren audientzia erakartzeko. Herri Telebistetan audientzia igo baldin bada bertako informatiboak eskaintzeagatik izan da. Egia da garrantzitsua dela Libanoko berri jaki-

hizkuntzaren normalizaziorako?». Rosa Franquet, Bartzelonako Unibertsitateko irakaslea eta Jesus Eguzkitza bilkoizlea izan ziren mahaitik aritu zirenak.

Hamar minutu eskaini zizkion hizlari bakoitzari bere txostentxoak aurkezteko. Bakoitzaren ondoren galdera txanda ireki, eta ondoren, hirugarren zati batean, halako galdera mordoa luzatu zituen Iñaki Zabaletak; mahaira batzuk, kongresista artera besteak.

«Ikusentzutezkoen panorama bere testuinguruan kokatu nahi nuké, hizkuntz normalizazioa kultur normalizazioarekin batera bait doa. Bata bestea gabe ezinezko da kasik —hasi zen Rosa Franquet— European martxan dauden sateliteen bidez posi-

«Guztiok dakigu dagoeneko badagoela halako kultur kolonizazio bat. Jazkera, erabiltzen ditugun espresioak, ingelesezko espresioak gero eta arruntagoak dira... Penetrazioa handiagoa da egunetik egunera. Arriskua are eta handiagoa da kultura minorizatueta. Generalizat-aren kanpaina batean esaten da 'Sei milioi gara'. Baina zer gara sei milioi 200 milioi ifarramerikarren aurrean? 60 milioi ingelesean aurrean? Ingelesa dominantea da arlo gehienetan. Zientzian, teknikan...

«Zer gertatzen da estatu mailako makromedioetan? Atzerriko produkto ugari dauzkate. Telefilm, konkurtso, show... Gehien batean EEBBetako merkatuetatik datoz. Irratikateetan ere zer

lanez edo gazteleraz entzungo duzu, baina irudiak berberak dira. Notizien ordena ere berbera izaten da askotan.

«Herri Telebistaren zeregin-a da produzio moeta hori ez egitea. Medio handiek bul-tzatzen dutenetik atera eta kultur normalizaziora joaz hizkuntz normalizazioaz gain. Medio handiak ez dira iristen bertako gauzak, herri-ko gauzak, jaso ahal izate-ra».

Ahozko kultura berria

Jesus Eguzkitzak hitzaz hitzegin zuen gehien bat «euskal kultura ahozko adieraz-pidean oinarritu bait da». Gaur egun berriro ere ahoz-ko kulturaren berpizkunde

gu. Gaurko haurrentzat telebista da ipuin harrigarriak kontatzen zituen aitonaren ordezkoa. Maila horretako komunikabide batek zehatz jakin behar du ikusentzule-goaren egoera soziolinguisti-koa».

Gaisoa lagundu

Ondoren galderaz josi zuen Iñaki Zabaletak aretoa. Mahaira edota batzarkideen-gana zuzendutako galdera bakoitzari minutu erdia uz-ten zion erantzuteko. Hona hemen batzuk.

— Nola ulertzen duzue Herri Telebista elebiduna? Zenbat ordu eman beharko lirake euskaraz, zenbat erdaraz? Subtituluak?

— Katalunian katalaneraz dira guztiak.

— Herri Telebistak bete behar al du hizkuntzarekiko funtzio didaktikorik? Programazioak agindu behar du?

— Didaktikoki egin daitekeen gauzarik okerrrena zera da, pelikula euskaraz pasa erdarazko subtituloekin. Euskaraz pasa beharko lirake pelikulak subtituloak ere euskaraz jarrita.

— Ze hizkuntz eredu erabili behar du Herri Telebistak? Batua, euskalki kultura edo herrian bertako azpieuskalkia?

— Herrian bertakoa erabili beharko litzateke.

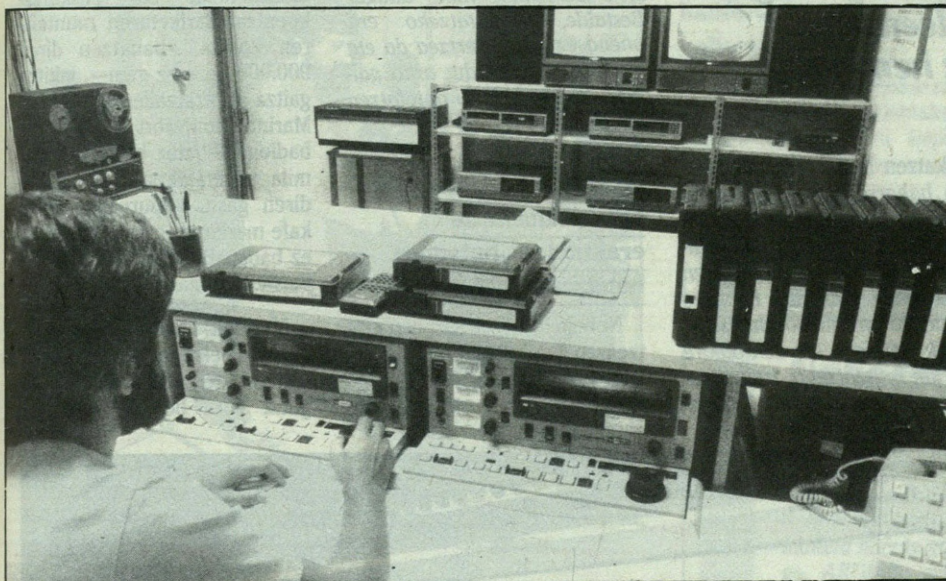
— Katalunian ezberdina da. Hemen biak batera erabiliko nituzke. Standar-a erabiliko nuke eta bertako euskalkia ere bai.

— Herri Telebistak hasten ari dira eta gehiegizkoa da hau garatu baino lehen hizkuntz ereduari buruz hainbeste ihardutea.

Orokorki hizkuntz minorizatuak tratatu berezia behar dutela agertu zen, nahiz eta eritziren batek hiltzen uztea ere aipatu.

Kronikatxo hau amaitzeko esan Euskadiko Herri-Telebistak bildu izan direla asteotan eta estatuto batzuk onartu dituztela beren funtzionamendurako.

PERU UNTZUETA

Garapen ederra jaso dute herri-telebistek Euskal Herrian azken urteotan; eztabaida heldugabe samar dago ordea.

ble da programa anglosajoiak, frantsesak, alemandarrak e.a. jasotzea. Antenak ez dira ugariak oraindik, baina laister merketuko dira eta erabiltzaileak zuzenean jaso ahal izango du nahi duena bere antenaren bidez. Legezkoa da beste tokietan egiten dutena ikusi nahia. Baina kanpoko hizkuntz eta kultur inbasio honen aurrean erantzun bat ez baldin badago, bertako ikusentzutezkoen produkzioaren erantzun bat ez badago arriskua begibista-koa da».

gertatzen da? Irratiformulek gehien bat atzerriko musika darabilte.

«Zer gertatzen da Autonomia mailako medioetan? TV3-k penetrazio azkar baten alde jokatu zuen bere hasieratik. Dallas katalanez jartzea. ETBn ere bai. Egia da badagoela barne produzioa, baina informatiboetan esaterako, ordu berean eskaintzen ditu TV3ek eta TVEn dagoen kasik informatibo berbera ikus dezakezue. Zergatik? Ajentzia handiek banatzen dituztelako irudi berak. Kata-

bat dagoela esan zuen. «Gure kasuan ez daukagu mugarik elektronika aldetik. Bai ordea komunikatze aldetik: hotsa, hitz bizia... imajin harrigarrien bat ekarriko diguna». Egoera soziolinguistikoa zirtzelada pare batean agertu zuen, jakitun kopurua eta erabilera murrizten dituzten faktoreak aipatuz. Euskara 'normala' ren beharra aipatu zuen, ETBn eta komunikazio tresna gehienetan nabarmen-tzen diren okerrak kritikatu-z. «Gauzak ondo kontatzen ja-kingo duen jendea behar du-

LITERATUR LEHIAKETAK ZERTAN DIREN (1)

Gisa guztietako helburuak eta asmoak daude literatur lehiaketa antolatzaileen artean

Hasi aurretik aitortu ez dakigula literatur lehiaketetaz esan beharreko guztiak esan diren ala ez. Badaezpada ere lehen eskuko informazioa dutenengana jo dugu, lehiaketen antolatzaileengana. Gusto guztietarakoak hemendik aurrerakoak.

Literatur sari bakoitzaren atzean instituzio, aurrezki kutxa, fundazioen bat egon ohi da beti. Dirua daukate hauek, besteak beste, hala kirolerako, nola «literatur balore berrien promoziorako». Hau da gehiengotsuen errepikatzen entzun dugun leloa. Baina dirua eta ohorea jokuan daudenez gero, hainbat faktore ere tartean, lehiaketak arautzen dituzten orrietan dagoenarekin konforme ez eta «a viva voce»koak jaso asmoz gabiltza.

Rafa Agirre: «Euskarazko sariak kontestazioa dute»

«Donostia Hiria» ipuin lehiaketa, 76. geroztik euskaraz ere eratzen da, milioi t'erdiko gutxi gora beherako aurrekontua duelarik. %60 sarietara doana, eta gainantzekoa gastuak sari banaketa, epai mahaia, urrezko dominak e.a. etara. Era berean, milioi t'erdien erdia AKMk aportatua da subentzio gisa eta beste erdia CATek jarzen du zuzenki.

Irabazi ez, baina gutxiengo kalitatea dutenei antologian sartzen zaie. Lehiaketa honen «aingeru gordakoa» den Rafa Agirre Francok sari ugalketa dagoela dio, Irungoa, Debakoa, Eusko Jaurilaritzarena... eta

puskatzen hasiz, «esan dezakedan bakarra, gurea dela beteranoena. Bestalde, dirua publikoak denez, sariaketen merkaturara plazaratzen azkenak diren instituzioek planteatu beharko lukete ea promoziorako sistemarik egokiena ote den balore berriak bultzatzeko. Irabazleari animatu egiten dio. Irabaz-

ten ez duenari desilusioa, pena. Euskaraz konkretuki sariaketen kontestazio bat badute. Serioagoak balira zerbait birplanteatu beharko genuke».

Rafa Agirrek epaimahikoez ere badu hitzik, «epai mahaian izen beretsuak nahi ditugu. Bestalde, protestatzeko era onena ez parte hartzea da eta jendeak hartzen du, asko gainera, agian seriooki antolatzen dugulako».

M. Montero: «Gure eginkizuna ez da erakundeen hutsunea betetzea»

Nobela laburren sari hau eratzearen funtsezko arrazoia antigoalean tertuliagune ziren kafetegien ideari eustea da. Eus-

kara eta gaztelaniazko modalidadean eratuak dira sariak. Sei urteko bizitza dute, denetara urte eta pikoan huts egin dutelarik, atzeratu eta data fijoetan ez bait dute bete beren zita. Bi sari banatzen dituzte, gaztelaniazkoentzat eta euskarazkoentzat Sariaketen muntaia- ren kostua —banatzen diren 900.000 pezetek gain—, jakitea gaitza da, eratzaila etarikoa den Marino Monterori kasu egiten badiogu —batz besta 700 bat mila pezetakoa—. Korritzen diren gastu kopuruaren erdia kafe markaren batek —«Nestlé» ez bada, «Baqué»ren kargu: «El País»eko iragarkiak, e.a.—.

Marinok hitzez hitz dioenez epaitzaileek «por amor al arte» egiten dute lan, bazkariren bat gutxi gora behera. Beti ere

Zenbait antolatzailek idazle berriak promozionatzeko bide bezala ikusten dituzte lehiaketak.

epaile beretsuak mantentzen dituzte, ez daki zein erizpideekin aukeratzen diren baina.

Euskarazkora gaztelaniazko-
ra baino gutxiago aurkezten di-
ra, 100-20 proportzioan. Iaz 63
lan aurkeztu ziren gaztelera-
zko, aldiz euskarazkora 9. Ma-
rinoren ustez, «Sari honek iza-
teko arrazoa gehiago du eus-
karaz. (...) Erakundeentzat lite-
ratur lehiaketak antolatzea ira-
kurketa gehitzea liburutegiak
edo kultur politika sendo eta
efektiboago bat egitea baino as-
koz errazagoa da, —diruarekin
zer egin ez dakiten Udalak sa-
riak antolatzen dituzte—. Gure
eginkizuna ez da hala ere zulo
horiek betetzea».

«Café Iruña»koek beraiek sa-
ritutakoen lanei argitarako mo-

Lehiaketan helburua tradi-
zioa omen da azken finean,
duela 14 urte sortu zenean biz-
kaiera eta bizkaioak promo-
zionatzea bazen ere. Gaur Eus-
kal Herri osoko gauza da. Joxe-
rrak esplikatu diguna laburbil-
duz, diskutitu ondorengo kon-
klusioa —euskarazko sailan—
idazleari mesedea egiten zaio
jeneralean bestalde bada ere.
Erdarazkoetan frustrazioa gai-
lendu daiteke, baina euskaraz
4-5 elaberri aurkezten dira eta
proportzio oso txikian ematen
da haserre. «Literatur sariketa-
lar daude, baina prolema anto-
latzaileena da, ez idazleena.
Sariketa egutegi bat eratu be-
harko litzateke, koordinatu
daudenak, bakoitza urteko sa-
soi ezberdinean».

Antolatzaile batzu ohartuak dira lehiaketa gehiegi daudela, nolabaiteko inflaziara iritsi dela egiaztatuz.

dua eman diete. Hori bai, auto-
reari ez diote derrigortzen argi-
taletxe jakin batekin argitara-
tzera. Lehiaketetaz mintzatu
gara orokorrean: «Jendea de-
fraudaturik ateratzen da edo-
zein motatako lehiaketetatik».

J. Bilbao: «Lehiaketa egutegi bat eratu behar litzateke»

«Azkie» sarien aurrekontu
orokorra jakitea gaitza da, pu-
blizitatea, epai mahai eta ingu-
rukoak ez baitaude presuposta-
turik. Joxerra Bilbao saria soi-
lik darama. Bi ataletan eratzen
den saria: ume eta nagusia.
Saritan 2.200.000 pezeta bana-
tzen dira, eta antolaketan
1.500.000 inguru.

Jakina, dirua da nahiko moti-
bu hauetara aurkezteko norbe-
rak bere lana. Prolema bat da-
goela dio Joxerrak, «gauza
hauek neurri batez ezin daitez-
keela neurtu doi-doi, subjebi-
tatea eta partzialtasuna, kon-
paraketak beti dira arriskutsu.
Guk ahalik eta epaitzaile kon-
petenteenak aukeratzen ditu-
gu, estilo berekoak. Abantaila,
epaiak hurbilagoak izaten dire-
la; eragozpena lehiaketak ku-
tsu bat hartu eta mota batekoa
bilakatzen dela».

Aurkeztu aurretik idazleek
sarritan erreparatzen dute
epai-mahaiak eskeini garantia-
ri. Beraiek ezaugarri beretsuen
jabe diren epailariak aurkitzen
saiatzen dira, homogeneitate
bati eutsi nahian.

GKren hutsa

Egia aitortu, «parainstituzio»
eta Administrazioako lehiakete-
taz arduratzen direnekin hitz
egin ondoren ez dugu ezer gar-
birik atera. GK-ko —GAKP—
«Orixe» itzulpen sariaz gain,
«Irun Hiria» sariak antolatzen
dituztenek ez bide dute «mo-
mentu bateko tarterik harrapa-
tu» ARGIArekin hitz egiteko,
nahiz eta gu biziki saiatu horre-
tan. Sari horien araudi orrieta-
ra jotzea nahikoa du irakur-
leak: —beraz, ez ditugu papere-
ratuko— guk adina jakin ahal
izango du. Sarien gastuen batu-
keta ez ezik aurrekontu osoa
zenbatekoa den jakin nahi iza-
teak «no procede». No com-
ment.

Jaione Gaminde: «Mesede handirik ez baina kalterik ere ez»

Jaurilaritzakoek euskarazko
eta gaztelaniazko arloetakoak
eratzen dituzte, diru kopuru
berdinarekin. Berorien ardura-

duna den Jaione Gamindek
azaldu digu sari guztien artean
6.500.000 pezeta gastatu zituz-
tela iaz. Aparte tribunalaren
kostua, lanen publikazioarako
laguntza... honetan ARGIAri
argibide gehiago ematea
«ahaztu» egin zaio Jaione Ga-
minderi.

Nahiz eta Jaione gaiaren
ezagumena erakutsi eta ideia
interesgarri pilo bat bota di-
tuen, ezin ditugu denak hemen
aipatu tamalez. Mostra gisa ba-
lio beza entresaka honek: «me-
sede, mesede handirik ez dute
gingo lehiaketek baina ezta
kalterik ere. Paradojikoak ez
baino logikoa da epaiekin ger-
tatzen dena, ez gara ari zien-
tzia esaktoetan. (...) Jaurila-
ritzak ez du jartzen programa
honekin inongo helburu nagu-
sirik. Badakit pijada bat direla,
baina jendeak geroz eta gehia-
go parte hartzen du. Sari bat
sari bat da eta kito. Ez dauka
horrenbesteko eraginik litera-
tur liburuen prolematikaren
munduan».

JON ARANO

A trebentzia ez bada

Nahaspila eta okultismoa nagusi

ADIERAZGARRIA izan daiteke «Irun Hiria» lehiaketa
famatuaren antolatzailea den Gipuzkoako Kutzak le-
hiaketa horren gorabeheretaz hitz egin nahi ez izatea. Area-
go, ARGIAko erredaktoreak presupostua zenbatekoa zen
galdegin zionean idazkariak «no procede» erantzun ziola-
rik. Asko hitz egin ohi da literatur lehiaketen alor batzutat,
baina oso gutxi beste batzutat, seguru aski lehiaketa horien
filosofiaz argibide gehienak eman diezazkigutenak. Erabi-
tzen diren zifra ofizialen arabera, presupostuaren 35% bai-
no gehiago sariak ez diren beste gastuetara joaten da lehia-
keta horietan (eta kasu askotan pentsatzekoa da hori baino
dezente gehiago izango dela). Inoiz esan da lehiaketa bat
antolatzen duen erakunde baten xederik nagusia erakun-
dearen beraren publizitatea egitea dela, eta zifra horiek ho-
rretara garamatza zuzen-zuzenean. Nola lortu modu mer-
keago batez komunikabideetan hainbeste eta hain modu al-
truistan agertzea?

Aitortu nahi ez duten helburu nagusi horretaz gain, ba-
koitzak bereak botako dizkizu, eta oso garbi gainera. Tar-
tean, lehiaketak berak kuestionatu baina inertziaz edo
aurrera joko dutenak ere aurkituko dituzu erraz. Euskal He-
rrian gaur egun literatur lehiaketetan 200 milioitik gertu gas-
tatuko da urtero, edo gehiago. Emaizak inbertsioaren ara-
berakoak al dira? Diru hori literaturaren mesedetan gasta-
tzeko modu eragingarriagorik ez al dago?

JOSU LANDA

APIRILAREN 15-A AZKEN EGUNA IDAZLANAK AURKEZTEKO

Euskara bultzatzeko «Tomas Balda» I. Idazlan Lehiaketa antolatu

Burlata eta Atarrabia Iruñerriko bi herri dira, eta bertan euskararen berreskurapenaren alde lan egiten duten euskaltzaleek euskal idazlan lehiaketa bat antolatu dute, «Tomas Balda» I. Idazlan Lehiaketa hain zuzen ere.

Duela asko nafar herri hauen euskaltzaleen asmotan idazlan lehiaketa bat burutzea zegoen, hala ere, bitarteko ezagatik batzutan eta nagikeriagatik besteetan, orain arte ez da ideia hau egiaztatu.

Aurten eta bertako euskararen borrokalaria izan zen Tomas Baldaren heriotzaren I. urteurrenarekin batera eta omenaldi bezala idazlan lehiaketari ekin diote Burlata eta Atarrabiako AEKren inguruan dauden euskaldunek.

Lehiaketa honen helburu nagusitzat euskaraz idatzitako literatura, euskal kultura eta irakurtzearen garrantzia bultzatzea dugu. Horregatik eta honetan eztabaida handia izan arren, idazleek irakurri eta idazten jarraitzeko dirua behar dutela eta, *sari guztiak liburu sortatan emango dira.*

Lehiaketa zabala

Oso zabal antzean kokatzen da lehiaketa hau eta nahi duten euskaldun guztiek parte har dezakete beren idazlanak aurkeztuz, baina betiere kontutan harturik zeintzu diren bete beharko dituzten baldintzak. Idazlanak bai prosaz bai olerkiz

izan daitezke, makinaz eta jatorriz euskaraz idatzirik. Prosaz egindako lanek gutxienez folio batekoak beharko dute izan, eta olerkien sailekoak berriz zortzi lerroko olerki bat gutxienik.

Apirilaren 15a baino lehen lanak Burlata-Atarrabiako AtK-ra bidali beharko dira. Idazlanak sobre itxi batetan

igorriko dira, kontutan izanik obretan ez dela sinatuko benetazko izenarekin epaimahaiak lehiakideen identitatea ezagutu ez dezan. Dena den, idazleek izengoiti batekin sinatu ditzakete lanak, ondoren beste sobre itxi batean egiazko izena, abizenak, helbidea eta telefonoa idazlanaren izenburua eta sinatutako erarekin batera jarri beharko dituzte.

Hiru mailatan banatuta

Hiru maila ezberdinetako idazleei zuzenduta dago lehiaketa, lehendabizikoa hilduen kategoriarik dagokio, beraz parte hartzeko 14 urte baino gehiago izan behar da. Bigarren maila OHoko 6., 7.

eta 8. go ikasleentzat da eta azken kategoria OHoko 3., 4. eta 5. go mailan dauden neska eta mutikoentzat zuzenduta dago. Kategoriaz guztietan lehenengo hiru txapel-dunentzat banatuko dira sariak. Lan guztiak antolatzaileen eskuetan geldituko dira, hauek lanok argitara emateko eskubide guztia izanen dutelarik.

Burlata eta Atarrabiako euskaltzaleen lana euskararen eragintzan eta hauen asmorik garrantzitsuenetarikoa bat urte urte «Tomas Balda» I. Idazlan Lehiaketa honi gogor eutsi eta ekitea da, euskarak merezi duen kalitatea eta lekua eskuratzen lagunduz. Honegatik, epaimahai osatuko duten pertsonak izen ezagunak izanen dira euskal kultura eta literaturaren hedatzearen lanetan. Olerkien saileko epaimahaiaren hiru bertsolari eta prosari dagokionean bost euskaldun ezagunek hartuko dute parte. Oraindik izenak erabakitzeke daude, baina asmoa nafarrak izatea, eta ahal den neurrian idazleak edo euskal literaturarekin zerikusi handia dutenak behintzat.

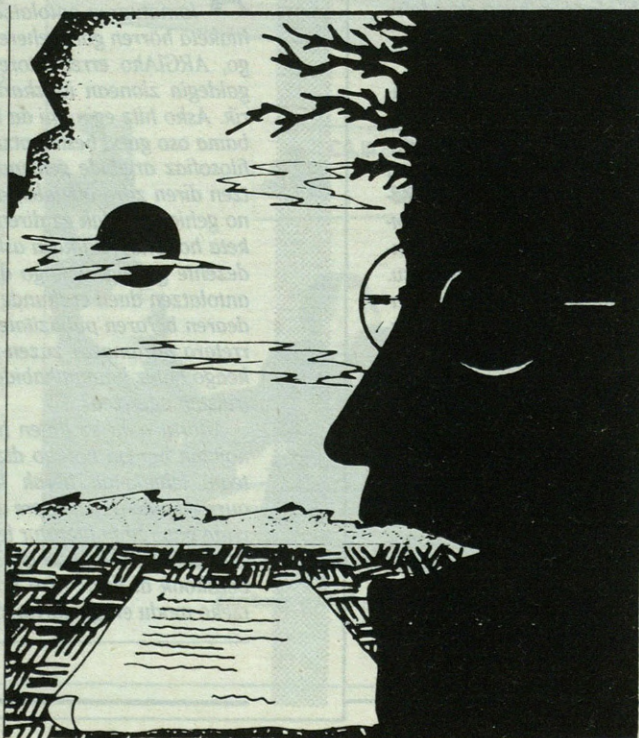
Antolatzaileek dena prest daukate, maiatzaren 8a aukeratu da sarien banaketa egun gisa. Egun honetan, edonorentzat irekitako afari batean, banaketarekin batera jaialdi alaitsu batek ipiniko dio azken pundua aurtengo lehiaketa honi. Idazlanak lehiaketara bidaltzeko helbideak:

Burlata-Atarrabia AEK
Nagusi Kalea, 67-2. (Kultur Etxea)

Atarrabia. Nafarroa.
edo

Burlata-Atarrabia AEK
Paseo de la Paz, 7-behea.
Burlata. Nafarroa.

MARTA DIEZ

Paperetan idatziak

UPV-EHU

Ez digu ezertarako balio urte batean diru piloa eduki eta baliabide askoren jabe egiteak, hurrengo urtean erdira murrizten bazaizkigu. Beharrezkoa dena, batik bat UPVk bizi duen garapen aroa dela eta, baliabide horien iraupena da.

Emilio Barberá, («Deia», 88-III-20).

LITERATUR LEHIAKETAK

Sariek erakundeak edo antolatzailek bultzatuko eta promozioa egiteko balio dute baina idazleentzat irteera da, nik neuk sari baten bidez publikatzea lortu nuen, baina nik irabazteko suertea izan nuen; eta irabazi ez zuten beste guztiek? Bat bultzatu beste asko bidean utzita, behar bada sistema hau aldatu egin beharko da.

Laura Mintegi, («Aizu!», 88ko martxoko zenbakia).

BATEGINIK

Herri honek garbi erakutsi du orain artean euskararen aldeko ekintza masiboetan integratzen zale dela, baina dudarik ez da dagoeneko «Bateginik» honen aurrean azaldu diren kontrako iritzi banaka hauek fenomeno berri baten atarian uzten gaituztela eta aurrerantzean eratuko diren kanpainetan, orain isilean joan diren eztabaidak gorabehera publiko bihurtu litezkeela. Euskara gai tabu izatetik debategai izatera pasa litekeela. Euskara bera interes izatetik euskararen interesa izatera dagoen pausoa laburra bait da.

F. Ibargutxi, A. Lertxundi, («El Diario Vasco», 88-III-16).

BATEGINIK

Lehenengo gauza, gauzarik nagusia, elkarren laguntza bateratuz eta guztien artean kultur arloan politikatik urrundu azaldu gaituztela, euskara denon altxorra bait da. Nafarroan era askotako iritzibide eta pentsamolde dago, izan. Euskararen egoera txarra da eta denok elkartuta ere lan asko izan behar dugu burua jasotzen, iritzi politikoak errespetatu.

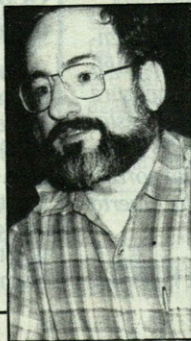
Joxe Mari Satrustegi, («Navarra Hoy», 88-III-15).

BATEGINIK

Lehenik uste dut, okasio bakar bat dela, hain usu gertatzen ez dena, ez bakarrik Iparraldeko elgarrekin baina Euskal Herri guztiko indarrak elkartzea. (...) Hori oso positiboa dela uste dut eta aspaldiko hontan ez zitzaigun gertatzen holako batasun zabala egitea.

Klaude Harluxet, («Egin», 88-III-20).

Karmelo Landak puntua jarrita

Antton Azkargortari

— Estatuak burutzen duen intelektualen kaptazio-prozesua aztertu berri duzu saiakera batetan. Badirudi prozesu horretan erabakitzaile gertatzen dela komunikabideen jokabidea. Hain zuzen ere, ze erlazio ikus daiteke kazetaritzaren eta intelektualen kaptazioaren artean?

Kazetaritza pentsamenduaren kategoria gisa aurkezten zaigu egunotan. Intelektuala eta kazetaria sinonimo bezala saltzen zaizkigu. Sinistatzen nahi zaigu pentsatzen den guztia «El País»-en agertzen dela. Baina, egia esan, kazetaritza, berez, gutxitan da pentsamendua, eta denean, ez da sekula bere izaerari esker, baizik eta kanpotik, komunikazio-prozesuaren kanpotik dator kion zerbaitengatik.

Kazetaritza eta pentsamendua gauza bera direla pentsatzea iritsi bide direnentzat, beren lana ez da jada pentsamenduaren alorrekoa baizik eta sistema birsortzearenkoa. Beren helburua printzipioetan bertan finkaturiko proposizioa bera birraurkitzea denez gero tautologikoa da; eta hori ez da pentsamendua, zeren beti bait du sistemarekin identikoa dena aurkitzeko garantia. Baina garantia hori fikzioaren alorrekoa da. Fikzioa da baita ere boterea banaezina dela esatea eta aldiz etsai politikoa sistematikoki zatitzen ibiltzea, beti ere boterearen batasuna indartzeko.

Puntako argitalpenak

Iruñeko «Hauzolan» liburudendak emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Udazkenaren balkoitik», Joan Mari Irigoien. Erein.
- 2.— «Azukrea belazeetan», Inazio Mujika. Erein.
- 4.— «Marinel zaharrak», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 4.— «Irene», Pako Aristi. Erein.
- 5.— «Ortzi lorez, lurra izarrez», Joxan Artze. Elkar.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskal Gramatika. Lehen urratsak 2. Euskaltzaindia.
- 2.— «Liburu ederra», Pierres Duvoisin. Editoreen Elkarte.
- 3.— «Orotariko Euskal Hiztegia», Koldo Mitxelena. Euskaltzaindia.
- 4.— «Larrun» aldizkaria, 6. zenbakia.
- 5.— «Jakin» aldizkaria, 45. zenbakia.

Erromako gartzela batean film bat prest presoek

Rebibbiako gartzelan film bat prestatu dute brigada gorri ohi batek, kamorrista batek eta ultraeskuindar terrorista ohi batek. Bertan egingo dute errodaia, ekainan, benetazko erre realizadore batekin. Azkenean Ettore Escola izango da dena gainbegiratu duena. Bere izena eramango du reinsertzioan espezializaturik dagoen Rebibbiako gartzelan egindako filmak.

Gartzela barruan liburuak idaztea oso arrunta ez bada ere ez da bereziki be-
rezia. Ez eta ere gartzela gai bezala hartuta film bat egitea. Arraroa dena, hemen behintzat, presoak film bat prestatzea eta errodatzea. Erabiliko duten ekipoa erdia presoek artekoa izango da eta bestea kanpotik eramana. Aktore guztiak presoak, neska kenduta. Errealizatzailerik moduan Armenia Balducci eta zuzendari moduan agertuko den Ettore Scolaren izenak ate denak irekiko dizkio dudarik gabe film honi.

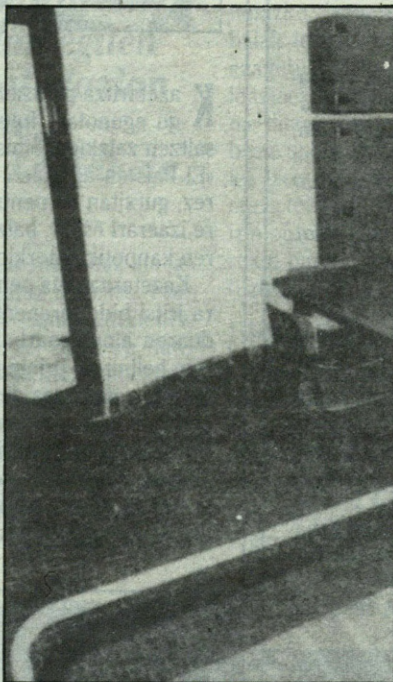
1300 milioi lirako aurrekontuarekin abiatzen da filma RAiren subentzioak eta Mauro Berardi produtorearen abala hortxe dauzkalarik. Ekaina izango da seguruenik filma errodatzen hasteko garaia.

Rebibbiako gartzela, Erroma ondoan, gartzela berria da. Italiako gartzelen erreformaren eredu bat. Presoen reinsertzioan espezializatutako gartzela. Bertan hasi da mugida guzti hau 1986eko udan, 22 urtetako zigorra daukan kamorrista batek, Cosimo Rega-k, atxilotuta eta reinsertzioaren egunerokotasuna kontatzeko asmoz hasi zenean.

35 urte dauzka Cosimo Rega-k eta bere biziaren heren bat baino gehiago pasea du gartzela latzetan. Rebibbiako gartzela halako paradisu txiki bat da berarentzat: «Rebibbian egun osoan daude irekita zeldatutako ateak. Preso bezala zure denboraren jaun eta jabe zara, normalean beti galdu izan duzun gauza bat. Monotonía gainditzeko zure arauak asmatu behar dituzu. Egitasmoak asmatu».

Gartzelako istorioa

Bi orritxo idatzi zituzten Cosimo-k eta bere lagunek. Tramaren mamia bertan dago: kamorrista bat eredu-gar-

Rebibbiako zelda bat, dutxa eta guzti.

tzela batetara iritsi eta piskana piskana moldatzen joango da. Maitasun istorio bat izango du asistentia sozialarekin. Azkenean kalerako atea zabalduko zaio presoari: hor hasiko zaizkio arazoak.

«Gartzelari buruzko film guztiek fugarak edo matxinadak kontatzen dituzte. Hain ikusgarria ez den biolentzia modu batez hitzegi nahi dugu. Buru barruan gertatzen den biolentzia. Biolentzia erabat erreala. Bai eta Rebibbiako gartzelan ere. Horrelako tokietan zure mafioso edo brigadista kultura, estatuaren aurkako kultura, kendu beharrean jartzen zaituzte, berri bat sortzera behartzen zaituzte» esan du Alberto Franceschinik».

J.M. HERITZ

Zipriztinak

Beethoven-en 10. sinfonia zatia aurkitu omen

Ecosse-ko Aberdeen unibertsitateko irakasle batek Ludwig van Beethoven-en 10. sinfoniaren lehen mugimendua aurkitu duela esan du. Mendebal Alemaniako 'Bonner Express' egunkariari eskainitako elkarrizketan dioenez 15 minutuz dirau birrosatu duen lehen mugimendu honek. Egunkari horrek dioenez lagun batek esana zuen Beethoven (1770-1827) gauza zela bere 10. sinfonia osorik jotzeko pianoan, baina bera bakarrik zela partitura deszifratzeko gai.

Yano Hideyuki, dantzaren beste kontzeptua

«Gaua etorri da kasik» ikuskizuna montatu berri du Yano Hideyuki japoniarrak. 1976. urte-
tik aurrera koreografia modu berriak bilatzen aritu da, estilo garbi, argi, zail (ulertzeko) eta halaz eta guztiz eskola egin duen bat aurkitu duelarik. Tentsio estremoak eta pultsioak aguantatuz landu du estilo berri hau. Parisen ari da lanean Yano 1972. urteaz geroztik. Japonen baino japondarrago sentitzen omen da Parisen.

Jean Rouch dokumentalista Etnografia Zinemaldian

70 urte dauzka zinegile etnologo zuri honek eta hogeitasei film baino gehiago egin ditu afrikarren dantza eta transteak zeluloidera eramanez. Etnografia Zinemaldiaren 7. edizioa itxi dute Parisen bere dokumentalek eta arrakasta

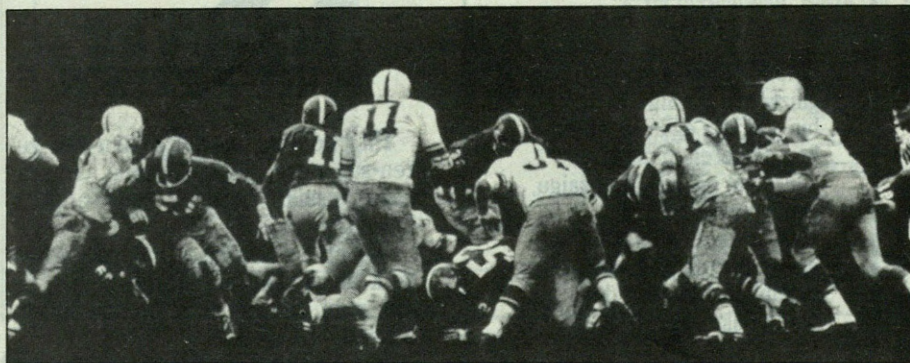
ederra lortu dute 'pentsamendu salbaje'aren irudi izan diren horiek.

George Harrison dinosaurioak biltzen

The Beatles taldearen deuseztetik 18 urte bete direnean, George Harrison, bere azken diskoaren arrakasta ezustekoaren ondoren (*Cloud Nine*) super-Taldea montatzekotan dabil. Elton John pianoan, Jeff Lynne (ELO) baxuan, Eric Clapton eta George Harrison bera kitarran eta Ringo Starr baterian. Disko bat grabatzea izango litzateke lehen urratsa. Mundu mailako bira bat hurrengoa.

Farmakologia kirolaren mesede eta kaltetan

Medikuntzak kirolaren mesedetan egindako lana ez da alferrikakoa gertatu. Kirolarien prestakuntzaren aldetik suposatu duen aurrerakadatik ondorioztatutako etekinak begibistakoak dira, bai egunetik egunera hausten diren marketan erreparatuz gero bai kirolarien formakuntza atletikoari dagokionez. Horretan ordea, botikei ateratako errentak ez du mugarik izan.

FUTBOL amerikarreko ekipa orotan mediku espezializatuak gain badira botikario sportiboak ere, farmakologian jakitunak, urteetako esperimendu ondotik halako edo bestelako giharreak fabrikatzeko baldintza bereziak sortzen dituztenak. Botika guzti horien erabilera, noski, finkatua daukate kirol komiteek legezko sustantzien eta debekatutakoen arteko balantzea eginda, betiere kimikaren 'magiarako' ahalmenak arauon birlanteiamenduetara behartzen baldin badituzte ere.

Doping-a zertan den kanpaina

Farmakoak direla-eta, kirolarientzako informazio kanpaina bati ekingo dio laster Kiroleko Kontseilaritza Gorenak: «Zer da doping-a?». Sustantzien sailkapenak, efektuak, ondorioak, debekuak, alternatiba onetsiak eta tankerako kontuei buruz argibide zientifikoa emango duen kanpaina bat izango da.

Estimulanteak, diuretikoak, beta blokeatzaileak, narkotiko analgesikoak eta esteroide anabolizanteak dira batik bat bost sustantzia dopatzaile nagusiak, odol dopinga eta kortikosteroideen erabilerrari buruzko xehetasunak ere garrantzitsuak izan arren.

Erabilera eta efektu zenbait

Beta-blokeatzaileak: ekintza fisikoak inportantzia gutti duen kasutarako, antsiaren sindromea baretzeko erabiliak. Arritmia eta hipertentsioa erregulatzen ditu, nahiz eta birikentzat kaltegarri suerta litezkeen, bai eta gonbito eta insomnioen eragile.

Narkotiko analgesikoak: oinazeari erantzun fisiko eta psikologikoa murrizteko (morfina eta deribatu farmakologikoak kasu). Dependentsiaz gain efektu ugari eta desberdinak sortzen dituzte. Kodeina debekaturik baldin badago ere, onartuak dira hainbat azido, difenoxilatoa bezala.

Estimulanteak: nekea guttitzeko. Euforiaren eragile (anfetaminadun konposatuak). Dependentsia dakarte, agresibitatea, hipertentsioa eta besterekin batera.

Esteroido anabolizanteak: giharreen masa, indarra eta potentzia areagotzeko. Gibelarentzat arriskutsua, eta baita bihotzerako ere sarritan. Agresibitatea eta zakarkeria azaleratu ohi ditu.

Diuretikoak: pisuz jeisteko. Giltzurrunei, odolari eta hesteei eraso dagie.

GORKA ARRESE

Atotxakoaren ordeztako Anoetako stadium-a

URTETAKO komeriekin behin eta berriro gira-bueltaka aritu ondoren, badi-rudi Donostiako Errealak futbol zelai berria izango duela Javier Marquet-ek burututako proiektua baliatuz: Euskadiko Stadium Olinpikoa izango omen dena. Atotxako instalazioen kaxkareria nola egoera lastimosoa dela-eta, aspaldidaniko eztabaida gaia da Errealaren futbol zelaia. Zubietako eraikuntza lanak erdipurdika geratu ziren Orbegozo lehendakari zen garaian, orain artean defenitiboki burutzea lortu ezinik; ostean, Atotxakoaren handitze eta konponketen proiektuek ez dute instituzioen oneritzia jaso; eta bienbitartean makina bat zalantza eta ezadostasun agertu da berri bat eraikitzeke proposamenaren aurrean.

KATRAMILA mordoak eta interes ekonomiko desberdinak tartean direnean, Errealari loteria tokatu bide zaio: ez du xentimo bakar bat jarri behar izango futbol zelai berria erdiesteko. Eusko Jaurlaritzak ezingo omen zukeen klub pribatu bat finantziatu, baina bai aldez Euskadiko Stadium Olinpiko baten eraikuntza babestu. Gisa honetan, Donostiako Udaletxearekin eta Gipuzkoako Diputazioarekin mintzatuz gero, Anoetan ekingo zaie Errealak bere egingo duen futbol zelaia-aren eraikuntza lanei (aurten bertan akaso!). Aipatu hiru instituzioek egingo dute aurrekontuen ehuneko 75aren kontu, eta beste laurdena Komite Superior de Deportes delakoak hartu du jadanik beregain. Hau bai mahuka!

ERREALAK, anartean, ez arte ez parte. Gaur egungo 350 milioitako zorrak kitoan gera daitezke bi urteren buruan. Oso noizean behin betetzen den Atotxako harmailetako lekua ordez (27.000rentzako moduko), Anoetan izango du zabalgoga (35.000 batentzako). Zubietako erdi-hasi edo erdi-bukatutako lanak astiro konpontzen joateko parada izango du. Eta ta-mainako argudiekin, Alkiza berriro presidente.

G.A.

Mikel Lopetegiri

Doinua: «Mutil koxkor bat»

I

Malko gabeko negar legor ta
karraxi ixil batekin,
gaur egun berri txarrak horrela
dakarkizkigu geurekin:
zazpi urteko gartzel luzea
zeraman gogo onekin,
azkenik bere indarrei ezin
atera inongo etekin...
Mikel horrela zapaldu dute
nazi batzuen grinakin.

II

«Euskal Herria askatu arte»
eman huen lehen hitza,
arrixkatuaz hire gorputza,
odola eta bizitza;
etsaiak makur erazi nahi zun
hi bezelako haritza
gogorreanean erabili az
gerra zikin ta likitsa,
sasi-abertzaleen laguntzaz
horrelaxe baitabilta.

III

Adizak Mikel, Herri presoak
bizi diren egoeran
traidoreak azaltzen dira
perretxikoak bailiran,
beti diru ta boterearen
gain-petik jira-biran,
beren «fedea» ditek jarria
urre ustelaren dizdiran,
azken-azkenik portaturikan
etsai maltzurren eran.

IV

Mina eman dik zazpi urtetan
jasandako zigor danak,
bainan seguru gehio Herrian
bertan gertatu direnak:
batzuk etsairik zorrotzenari
beren laguntza emanak,
sasi-abertzaleek arintzen
etsaien negar ta penak,
bitarten beren seme-alabak
zulotan utzi izanak...

V

Zulo hauetan utziak eta
gaizki esaka gainera,
hire heriotz egun horretan
hau da beren mintzaera:
«Guretzat gaizki etorri zaigu,
goazen egia esatera,
ez da batere egoki izan
gutzat horren portaera»...
ta jainkoan izenean doaz
berek dakite zertara!!

VI

Gizarte berri baten atzetik
eman duk hire bizia,
hor oraingoa usteldu da ta
desegiten da hasia;
ustel kiratsak ez du galazten
ernetzeko den hazia,
eta zabaltzen doan bitarten
herriaren karraxia,
gizarte berri hori daukagu
denontzat irabazia.

VII

Gauz guzti hauek, zoritxarreen,
haute gartzelan erahil;
hire heriotza jendilajeak
garaitz bat balitz darabil;
nahiz-ta «piñuve» eta EAren
agintarik izan abil,
eta EEko guzti-guztiak
era berdinean ibil...
hik erakutsi duana hau da:
«damutu baino, hobe hil»!!!

HIRE LAGUNAK

PERRETXIKUAK

Bi adiskide hizketan ari dira:

— Ai, neska, ez dakin... Errukaririk
bada munduan ni naiz errukarriena!
Duela bost urte Mikelekin ezkondu
nintzen. Oraindik ez ziren bi hilabete
izango ezkondu ginela, perretxiku-tor-
tila egin behar niola bururatu zitza-
idan, baina pozoinduak ziren eta hil
egin zen.

Sei bat hilabete pasata gero lñakire-
kin ezkondu nintzen. Hari ere perre-
txiku-tortila preparatu nion gau batez,
bainan haiek ere pozoidunak... eta hil
egin zen.

Aurten berriro ezkondu naiz, Joxe
kaskagorriarekin. Bainan joan den hi-
labetea kaskezurreko traumatismoz
hil zen.

— Kaskezurreko traumatismoz? Bai-
nan nola?

— Ez zuen perretxiku-tortila jan na-
hi izan eta!

PEKATUAK PURGATZERA

Hil ondoren infernura joan zen zu-
zen-zuzenean Jose Antonio. Iritsita-
koan etsaiak bertako barne-araudia
irakurtzen dio:

— Hemen sartzen denak ez du ber-
tatik ateratzeko aukerarik, bainan ja-
san nahi duen tortura-moeta aukera
dezake, ordea.

Jose Antonio orduan, infernutik
buelta bat ematera abiatzen da, ze tor-
tura-moeta aukeratu behar duen era-
bakitzeko. Paseoan ari dela, eta infer-
nuko izkin batetan Pinochet eta Ma-
rilyn Monroe aurkitzen ditu larrua jo-
tzen.

Etsaiarengana doa korrika eta esa-
ten dio:

— Zatoz nirekin, badakit eta ze tor-
tura-moeta aukeratu.

Izkin hartara ematen du eta:

— Hauxe da nik nahi dudana tortura!

— Horixe da aukera ederra! —eran-
tzuten dio etsaiak, eta beste deabru-
txoei begiratzuz esaten die:

— Gizon honentzat... Marilyn Mon-
roek aukeratu duen tortura bera!

EZKONDU AURREKO ERLAZIOAK

Bi lagun, elkarrri kontu txikiak esa-
ten ari dira:

— Ba nik ez nuen erlazio sexualik
izan nire andrearekin ezkondu arte...
eta zuk?

— Ba ez naiz oroitzen... ze izen du
zure andreak?

a ze flasha!

Galgarri 88.— Gure irakurlea batzuek irakurle arrunta baino zorrotzagoa delako segurtasunez, hona planteiatzen diogun galdea: zer galdu du neskatxa lirain eta pertxent honek? Hipotesi batzuk aurreratzen dizkizugu. Lotsa galdu du, eta telebista erabili nahi du ETBko aurkezle izatera iristeko. Bi, kuleroetako goma galdu du, eta horra zer tragoa, mutiko guztiak «ipurdi bixtan!» oihuka. Hiru, pazientzia galdu du, eta inork ikusiko ez zuelakoan jela gainean hasi da pixeginean. Beste bat, ez dira kuleroak, eta enkaje ahul horrekin jendea burua berotuz ari da. Azkena, ni ikusita burua galdu du eta korrika datorkit bragak eskuan hartuta.

MARTIN ARANA

osasunaren arduraz

Informatika, medikuntzan ere baliagarri

INGALATERRAKO iparraldeko 2 ospitaletan diagnostikorako martxan jarritako sistema informatikoak laguntza handia suposatzen du alferrikako ebakuntza kirurgikoak ebitatzeko. Leeds-eko ospitale bik beren istripu eta urgentzi sailetan sistema erabili zuten, ea ordenadoreak sabeleko min handiak jasaten dituzten pazienteen diagnostikoan lagungarri izan zitezkeen medikuentzat ebaluatu nahiz egindako ikerketa baten barruan.

Bi ospitale horietan eta Erresuma Batuko beste sei zentzutan lortutako emaitzak koordinatu dira (17.000 pazientetik gora) eta ordenadore-programak behin eta berriz landu eta hobetu ondoren, iritsi da ondorioak ateratzeko garaia. Ikerketaren zuzendari izan den Jim de Dombal medikuaren ustez ordenadore batek, ongi erabiliz gero, %10-20 bitartean hobetu dezake abdomeneko min larrien diagnostikoa. Ordenadorearen laguntzaz ospitaletan inolako beharrik gabe ingesatuak izaten ziren pertsonen kopurua gutxitu egin zen; eta berean baita alferrikako ebakuntzen kopurua ere; dezisio edo erabaki okerrak ere gutxitu ziren eta zortzi ospitale horietan aurreztutako gau-ohetaren kopurua 40.000 ingurukoa izan zen urtebetean.

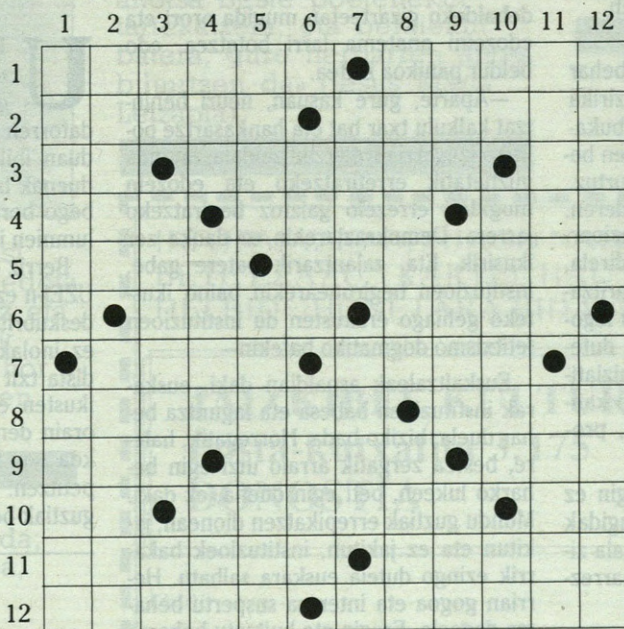
Geroztik 25 baino gehiago dira programa hori erabiltzen ari diren herriak, Txina horien barnean da goelarik. Noiz tokatuko ote zaigu guri?

XABIER AGIRRE.

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.— Egon gaitzen. Bazegoen. 2.— Arrain, hitz konposatuetan. Horma. 3.— 499 erro-matar. Bizkaiko oligarken auzo famatua. Ari zaren hori. 4.— Euskal sindikatu abertzalea. Seme-alabarik duena. (Her.) Ezak. 5.— Momentua. Kuttuna. 6.— Kidetasuna adierazten duen atzizkia. Ortografi ikurra. 7.— Arrantzarako tresna. Daude. 8.— Kateaz lotu. Uhartea. 9.— Aldrebes. Oholak eta iragazgaitz bihurtzeko erabiltzen den gai. Joan den urtean. 10.— Musika nota. Monarkia buru. Modu atzizkia. 11.— Antolatua. Ur nahiz likido bihurtua. 12.— Erretoki itxia. Eraman ezak.

GOITI BEHERA: 1.— Tontor. Untziaren ertz. 2.— Ardo, hitz konposatuetan. Salmenta. 3.— Guztiz beharrezkoa dugun edari. Hoben, erru. Lehenengo biak. 4.— Mendealdean, den. Arnaserako ezinbestekoa dugu. Bizkaieraz, ote. 5.— Nirea. Inpernua bizi den pertsonaia. 6.— Egile atzizkia. Interjekzioa. 7.— Gorputza merkagari jartzen duen emakumea. Izango du. 8.— Baratzetako fruitu. Sugai. 9.— Ihardun. Har ezazu. modua. 10.— (Her.) Zer. Iparraldean, zaldi. Tulioaren sinbolo kimikoa. 11.— Zehar jarria. Aintzira. 12.— Nau. Gatz sobera dutenak.

(soluzioak 7. orrialdean)

Bategin ezin duena, bego bakarrik

UZEL-KO historia gogoratzen du. Lehenengo asmatu egiten da mamua eta gero sinestu.

Firme sinestu. Eta jo eta ke defendatzen enpeinatu gero.

Euskaltzaleei azpian edozein asmo partidista zikin suposatzea, politika frankistaren mamua izan zen, eta behar bada nano politiko guztien zientzia bakarra horixe da oraindik, edozein alderditan: susmoa eta trapu zaharra. Euskaltzaleak, isil-isilik eta zokoan geldituta ez bada, beti enbarazo egiten dio luzarorako estrategia handien inbentore jende modu bati.

Euskararekin, aspaldikoa eta betikoa da: inportantea da, baina ez die trabarik jarri behar beste plan inportanteago batzuei. Euskaltzaleak errebindikazio planean egon behar izaten du bere alderdian, sindikatuan, unibertsitatean, elizan eta edonon. Honekin ez ditut alderdi denak eta ez elkarte denak berdintzen.

BAKARRIK: denetan ibili behar izaten du euskaltzaleak zirika eta bultzaka, eta denetan bukatzen du molestatuz, nola eta ez duen behintzat bukatzen rekadista soil bihurtuz.

Badirudi, azken denboran bederen, kontsultatu diren nazioko nahiz nazioarteko soziolinguistak ados egon direla, eta, oker ez banago, Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Idazkaritza bera ados legokeela: erakunde publikoek egiten dutenaz eta egin dezaketenaz gain, iniziatiba pribatuak behar dira, motibazio kanpainak, mobilizazioak, animazioa, propaganda, euskara zabaltzeko.

Hori beti egin da, beti ondo egin ez bada ere. Euskararen aldeko mugidak hemen aspalditik egon dira. Normala ziren egotea, bidezkoa eta beharrez-

koa. Denek ez zituzten berdin baloratu, baina inori ez zitzaion burutik pasatzen nonbait, kaltegarritzat eta negatibotzat jotzea eta zankadila jartzen ahallegitea.

BITARTEAN, ordea, zera dago: politikan erdibitu egin gara, instituzioen «aldeko» eta «kontrakoetan» —egia esateko: zein dago herri honetan hain inuxenterik?—. Batzuek beren mugidekin jarraitu dute eta besteek ez dute mugida konturik entzun ere egin nahi, arazoak erabakitzeke instituzioak ba omen daudenez gero.

Baina mugidak —kanpainak, manifestazioak, festak— Paris eta Madril guztiz normalizatu eta demokratiko horietan ere mila modukotakoak egiten dira, inor eskandalizatu gabe, eta Patagonian egiten dira. Eta dena mugidarekin konpondu nahi izatea bezain estupidoa da mendealdeko gizarteetan mugida orori eta edozeini anatema larri botatzea, edo beldur panikoa izatea.

—Aparte, gure kasuan, neuri behintzat kalkulu txar bat eta hankasartze politiko izugarria iruditzen zaidala, mugida guztietatik erretiratzeko eta edozein mugidari errezero gaiztoz begiratzeko jarrera. Demokraziarekin ez dauka zer ikusirik. Eta, zalantzarik batere gabe, instituzioen begirunearekin baino ikus-teko gehiago erakusten du instituzioen fetitxismo dogmatiko batekin—.

Euskaltzaleak aspaldian daki, euskarak instituzioen babesa eta laguntza behar duela, biziko bada. Horregatik, hainbeste, bestea zergatik arraio utzi egin beharko lukeen, beti egin duena, ez daki. Mundu guztiak errepikatzen dienez, jakitun eta ez jakitun, instituzioek bakarrik ezingo dutela euskara salbatu. Herrian gogoia eta interesa suspertu beharra dagoela. Eragin eta bultzatu beharra dagoela. Eta ez egiten eta ez egingo duela inork, berak ez bada. Eta dakien

bestea da, batzuk mugida horietatik erretiratu egin badira, kontsiderazio eta planteamendu politikoengatik izan dela. Ez dela propio euskararen komenentziekin zerikusirik zuten arrazoiengatik izan hain zuzen.

Berdin da. Euskaltzaleak errespetatu ditzake orohar planteamendu eta arrazoi horiek. Planteamendu horien pagano euskara gertatzen denean, ordea —eta erretiratze hutsak, munduko arrazoikoena izanik ere, horixe dakar—, euskaltzaleak ez dauka zergatik hori onartu. Eta ez onartze horretan ez dago, dagoena beste misteriorik. Ez dauka beti politika orokorraren interesen kontsiderazioari edo are sasipolitikero batzuen susmo gaizto hutsei zergatik amore eman eta haien planteamenduei bereak azpiratu. Eta askoz gutxiago, bere aspirazioak zergatik alderdien oportunitate moari sakrifikatu.

UTZ ditzagun hipokrisia horiek, «euskarak bateratu egin behar ginduzke», etab. etab., okasioa datorren bakoitzean paranoikoen moduan ibili behar badugu. Bategin nahi duenak bategingo du eta nahi ez duena bego bere susmoen, dossierren eta kolumnien instituzio partikular santuan.

Berriz ere hamar urte pasako da, eta UZEL-n ez zegoela deaburik ezkutatuta, deskubrituko da. Ez konspiraziorik eta ez inolako mafiarik zegoen. Eta periodista txit argiren batek ikusi hain garbi ikusten eta defendatzen zuen mamua, orain denok badakigu, berak asmatutakoa zen. Historiak, esaten da, ez dira repetitzen: mamuen eta sorginen historia guztiak bezala, gureak bai.

JOXE AZURMENDI

TELESFORO MONZON

Hitzak eta Idazkiak

«Nere bizian, asko gizon balio haundiko ezagutu ditut. Gutik naute, Monzonek bezanbat lagundu, nere biziko jokabideen garbiki ikusten eta sakontzen» (Piarres Larzabal).

«Ez nuen behin ere ikusi edo entzun murmurika edota esamesa gaiztotan, nahiz eta gizagaixoak gorri-gorriak aditu eta irentsi. Horra hor egiazko gizatasuna» (Julen Madariaga).

Monzon egiazko askatasunaren izpiritua da; lau haizetara zabaltzekoa, erosotasun eta atsedenarekiko loturak apurtzekoa, gaur egungo borroka gazteei dagokielako pentsakera galgarrian lokartzea urteen poderioz...» (Alfonso Sastre).

«Biharko Euskal Herria euskalduntzen ez badugu, Euskal Herriaren hizkuntza, mintzaira, hizkera, bene benetan, beheko mailetik hasi eta goiko mailetaraino egiten ez baldin badugu, esan dezakegu hori ez dela Euskal Herria».

«Nik, benetako politika egitasunean oinarritzen dela sinisten dut»

«Neretzat, bere lanaren merezimendu garrantzitsuena ez datza poetika teknikan, Monzonek ematen duen bere izpiritu egoeraren aitormenean baizik, gure herriak nozituriko astindu gogorretan, XX. mendearen lehen erdikadaren azkenetan suertatutako gertakarien kausaz. Orduan dator bere ahotsa beste poetenekin tartekatzerara, eta beraiekin batera, gure herriarren ahots bihurtzen da» (Jesus Maria Leizaola).

«Kultur arloan, non dihardudan lanean, kolaboratzaile kementsua izandu da Telesforo Monzon, giza mailan bihotz handiko gizona zen bezalaxe» (Jose Migel Barandiaran).

INFORMAZIO GEHIAGO NAHI BADUZU
BETE EZAZU TXARTEL HAU ETA
HELBIDE HONETARA BIDALI:

JAIZKIBEL KULTUR ZERBITZUAK
Posta-kutxatila 3.175
DONOSTIA

Izena
Abizenak
Kalea Znb.
Herria Herrialdea
Telefonoa

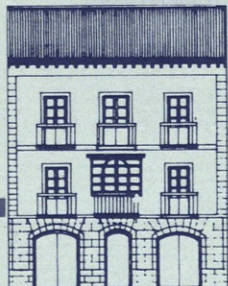

SASI GUZTIEN GAINETIK ETA LAINO GUZTIEN AZPITIK

Sorginak baigina. Sorginkieriatzat jo bait dezake norbaitek egunetik egunera izaten izaten ari garen hazkundera.

Baina, ez da sorginkieriarik. Lagun Aro Aseguru kon-

painiaren eta beronen lankideen ahalegin zintzoa baizik. Ez sasiei, ezta lainoei ere, ez diegu bildurrik. Sorginak baigina, sasi guztien gainetik eta laino guztien azpitik ikus gaitzaten.

SEGUROS **LAGUN ARO** ASEGURUAK